

Cuprins

- 2 Decalog la sărbătoarea Preasfintei Treimi / IPS Calinic
- 4 Crucea care ne duce la Înviere / Arhim. Melchisedec Velnic

CENTENARUL PATRIARHIEI ROMÂNE

- 6 2025. Anul omagial al Centenarului Patriarhiei Române
- 11 Duhovnici mărturisitori în secolul XX / Monah Filaret C.
- 20 Pe drumul unirii românilor: Serbarea de la Putna din 1904

INTERVIU

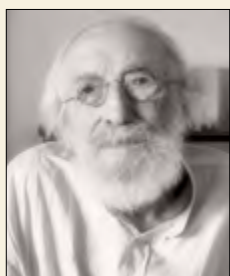
- 22 La umbra marilor părinți contemporani / Pr. Gheorghe Holbea

CUVINTE DUHOVNICEȘTI

- 28 „Gândiți-vă la Mine!” / Arhim. Arsenie Papacioc
- 29 Părintele Teofil Părăian – duhovnicul tinerilor
- 30 Frumusețea și sfințenia Ortodoxiei / Pr. Marc-Antoine Costa de Beauregard
- 34 Luminătorii Nordului
- 36 Făclii românești în Muntele Athos
- 38 Un sfânt printre noi / Cătălin-Mina David

IDENTITATE

- 40 Multîncercata Biserică a Antiohiei
- 41 Victoria de la Podul Înalt
- 44 Fericirea este o stare de mulțumire, de pace și bucurie / Ioan și Ilaria Ursachi
- 49 Ferdinand cel Loial și Maria a României / Ierod. Artemie C.

INTERVIU

- 51 Credință și etică în medicină / Vasile Astărăstoae

PENTRU VIAȚĂ, PENTRU FAMILIE

- 57 Simplitatea fericirii într-o familie cu opt copii / Zamfira Chelba
- 62 Marșul pentru viață 2025 / Teodora Diana Paul
- 64 Curajul de a apăra viața nu are granițe
- 66 Viața, chiar și cu piedici și răni, poate aduce roade / Nikolas Tirrier

ACTUALITATE

- 69 Darul de a fi împreună-înțelegători ai creației / Pr. Iosif Bena
- 75 Un Pământ gândit pentru viață
- 77 Inteligența Artificială. Oportunități și riscuri
- 81 Tinerețea – chemare la sfințenie
- 87 Nepsis Irlanda – o comunitate vie și primitoare
- 91 Îndrăznește să înțelegi că te iubesc / Arhim. Hrisostom C.

CRONICĂ

- 94 Cultura în era virtuală
- 95 Colocviile Putnei
- 97 Istoricul Ștefan Andreescu
- 98 O viață pentru Bucovina / Marin Gherman
- 99 Lui Tudor Cristea, cu dragoste / Lucian Dogan
- 100 Părinții / Adelina Moșanu
- 102 Episcopul Gherasim Putneanul. O viață sub semnul Crucii
- 103 Arhimandritul Iachint Unciuleac. 100 de ani de la naștere
- 104 Expoziția „100. Paul Gherasim, pictor”
- 106 Paul Gherasim – pictor și mărturisitor al Logosului / Pr. Marius Pandele
- 109 Înfrățire Putna – Zagarancea / Gheorghe Coroamă
- 110 Ștefan cel Mare cinstit de Forțele Terestre Române la 520 de ani / Pr. Valentin Lazăr
- 112 Gânduri la Centenarul Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare” / Col. (r.) dr. Romeo-Aurelian Popovici
- 114 Probleme contemporane / Arhim. Dosoftei D.

Decalog la sărbătoarea Preasfintei Treimi

*Înaltpreasfințitul Părinte Calinic,
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților*

1. Iubește pe Tatăl, prin ascultarea de Fiul și trăirea în Duhul Sfânt, redescoperind rugăciunea ca întâlnire cu persoanele Preasfintei Treimi.
2. Cunoaște-L pe Dumnezeu ca Treime vie de iubire și taină supremă a comuniunii, căci Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt sunt Persoane distincte, unite în iubire desăvârșită.
3. Trăiește iubirea ca drum spre asemănarea cu Dumnezeu – Treime, căci iubirea adevărată este mereu treimică: dăruită, primită și împărtășită.

Cina de la Mamvri (Sfânta Troiță), frescă, cupola pronaosului, Mănăstirea Sucevița

4. Fii chip viu al Tatălui, Care ne-a creat, urmează pe Fiul, Care ne-a răscumpărat, și respiră pe Duhul Sfânt, Care ne-a îmbrăcat în har.
5. Fă-ți viața o trăire trinitară, prin ascultarea de Tatăl, urmarea lui Hristos și lucrarea harului Duhului Sfânt.
6. Urmează modelul întregii armonii în familie, parohie și societate, respectându-l pe cel de lângă tine ca pe o icoană vie a Celui Unul în Ființă, dar întreg în Persoane.
7. Nu neglija nicio parte din tine, ca unitate trinitară, ci roagă-te cu mintea și cu inima, închină-te cu trupul, iubește cu toată puterea sufletului și, astfel, vei fi întreg în fața lui Dumnezeu – Treime.
8. Nu te mulțumi cu puțin, ci tinde prin lucrarea virtuților spre îndumnezeire, căci Treimea te cheamă să devii ființă transfigurată în veșnică unire cu Dumnezeu.
9. Învață să iubești fără să fii posesiv, căci Tatăl nu domină pe Fiul, Fiul nu Se impune Duhului Sfânt, iar Duhul nu Se substituie Fiului, ci toți Trei Se dăruiesc Unul Altuia în iubire desăvârșită.
10. Străduiește-te să fii un templu al lui Dumnezeu și cultivă iubirea, armonia, încrederea și iertarea, căci unde este comuniune în iubire, acolo este Treimea. ■

Crucea care ne duce la Înviere

*Arhimandritul Melchisedec Velnic,
Starețul Mănăstirii Putna*

Credincioșia față de Domnul nostru Iisus Hristos se călește în suferința Crucii, dar se desăvârșește prin bucuria Învierii. Cel care trăiește legătura dintre Cruce și Înviere înțelege că iubirea lui Dumnezeu este cea care biruiește și nu dreptatea Lui. Hristos Domnul a biruit cu iubirea Sa moartea. Și, după cum este după dreptate și cuviincios să gândim că Dumnezeu nu Se poate uni cu nimic necurat, la fel de cuviincios este a gândi că Dumnezeu nu va lăsa nimic să stea în calea iubirii Sale față de omul pe care l-a creat din iubire.

Toți cei care cred în Hristos și mărturisesc Învierea Lui sunt fii ai lui Dumnezeu. Dar toate aceste adevăruri le simțim cu mult mai mult atunci când îl iubim pe aproapele și, prin aproapele, Îl iubim pe Dumnezeu.

Omul, căzut prin păcat, și-a plecat privirea, dar, prin venirea lui Hristos, a primit darul de a

privi din nou către cer. Omul nu mai putea vedea chipul lui Dumnezeu, dar a venit Hristos și ne-a adus darul cel mare al întoarcerii în sânul lui Dumnezeu, ne-a dăruit nădejdea pe care poate să o aibă fiecare dintre noi.

Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Romani, ne arată foarte frumos ce înseamnă Învierea Domnului Hristos pentru fiecare dintre noi: „Cine este Cel ce osândește? Hristos, Cel ce a murit, și mai ales Cel ce a înviat, Care și este de-a dreapta lui Dumnezeu, Care mijlocește pentru noi!” (*Romani 8, 34*). „Căci sunt încredințat că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, nici puterile, nici înălțimea, nici adâncul și nici o altă făptură nu va putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru.” (*Romani 8, 38–39*).

Așadar, dacă cineva se simte despărțit de dragostea lui Hristos, înseamnă că încă nu a cunoscut deplin această iubire. Să ne străduim să o cunoaștem și să o trăim. În această noapte sfântă, mântuitoare, a Învierii, toți cei prezenți veți fi cuprinși în îmbrățișarea iubirii lui Hristos prin rugăciunile din Sfânta Liturghie și prin aceea că veți fi pomeniți la Taina Proscomidiei.

Sfântul Ioan Gură de Aur ne îndeamnă să nu ne rușinăm a-L mărturisi pe Hristos Cel răstignit. Să ne însemnăm cu semnul Sfintei Cruci cu îndrăzneală și în orice împrejurare – să o facem peste pâinea pe care o mâncăm, peste paharul din care bem, când intrăm și ieșim din casă, când ne trezim și când ne culcăm, când suntem pe cale sau în liniște. Crucea „este gratuită, de dragul săracilor; nu presupune osteneală, de dragul bolnavilor”, pentru că este un dar de la Dumnezeu, semn distinctiv al credincioșilor și îngrozire pentru diavoli, căci atunci când aceștia văd crucea își amintesc de Cel răstignit.

Hristos a fost răstignit pentru a împărăți și pentru a ne ridica și pe noi la Împărăție alături de El. A cucerit lumea nu prin mândrie, ci prin smerenie și umilință, l-a învins pe diavol prin lacrimi. El nu a biciuit, ci a fost biciuit; a primit lovituri, dar nu a lovit la rândul Său. De aceea, să-L imităm pe Domnul Hristos.

Facă bunul Dumnezeu ca această noapte sfântă, mântuitoare, și aceste zile de praznic să ne fie prilej de înnoire, de primenire, de așezare, de încetare a cărtirii. Nimeni să nu se îndoiască de Învierea lui Hristos, de învierea celor dragi, care au plecat din această viață. Mai devreme sau mai târziu, ne vom întâlni cu ei, îi vom revedea așa cum ne-am văzut și aici. Acum, „vedem ca prin oglindă, în ghicitoră, dar atunci vom vedea față către față” (1 Corinteni 13, 12).

Să nu ne temem! Îl avem pe Hristos și o avem pe Maica Sa. Ea a fost lângă Cruce, și de acolo Hristos a rostit: „Femeie, iată fiul tău!” și „Fiule, iată mama ta!” (Ioan 19, 26–27). Prin aceste cuvinte, am primit-o pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu ca Maică. Toți suntem fiii Ei. Să îndrăznim, deci! Îl avem pe Maica Domnului și pe Sfinți ca prieteni. Și dacă ei sunt prieteni ai noștri, nu ne vor lăsa afară, ci ne vor primi împreună cu ei.

Așadar, să avem nădejde, încredere, bunăvoință, inimă largă. Și astfel Îl vom vedea pe Hristos Cel înviat din morți.

Hristos a înviat! ■

Din cuvântul rostit
în noaptea de Înviere, 2025

PATRIARHIA ROMÂNĂ

CENTENAR

1925 + 2025

100

2025 Anul omagial al Centenarului Patriarhiei Române

La împlinirea a 100 de ani de la înființarea Patriarhiei Române, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, Ioan Aurel Pop, președintele Academiei Române, precum și alte personalități ale culturii române au prezentat importanța și semnificația acestui moment.

Împlinirea unui secol de la înființarea Patriarhiei Române este o ocazie de a ne adânci în cunoașterea istoriei Bisericii noastre, care a fost strâns legată de destinul poporului român și de aspirațiile lui de unitate și libertate. În același timp, este un moment de comemorare a celor care, prin jertfa lor, au apărat și mărturisit credința ortodoxă, chiar și în cele mai grele timpuri.

După patru decenii de la recunoașterea Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, în anul 1885, Patriarhia Română a luat naștere la 4 februarie 1925, într-un context istoric marcat de Marea

Unire din anul 1918, care a adunat într-un singur Stat unitar toate provinciile istorice românești. Unitatea națională realizată prin Marea Unire din 1918 cerea, în mod firesc, o reorganizare a Bisericii Ortodoxe Române, pentru a reflecta noua realitate politică și teritorială a României Mari.

Unirea nu era doar o necesitate administrativă, ci și o expresie a unității spirituale care exista între credincioșii din toate provinciile românești. Patriarhia Română nu a fost doar o instituție administrativă, ci și un simbol al unității naționale, spirituale și culturale.

Duhovnicii și mărturisitorii români din secolul al XX-lea, canonizați de Biserică, sunt înțelepți dascăli ai credinței ortodoxe și ai vieții creștine. Prin viața lor, ei ne învață că nicio putere lumească trecătoare nu poate învinge credința adevărată. Fiind mari rugători, pașnici și răbdători, ei i-au păstorit pe credincioși pe calea mântuirii și au ajutat astfel Biserica Ortodoxă Română să desfășoare o activitate pastorală și duhovnicească permanentă în viața poporului român.

Privind înapoi la acești 100 de ani, vedem atât o istorie bogată, cât și o moștenire spirituală frumoasă lăsată de înaintașii noștri – fie că vorbim de

patriarhii care au păstorit Biserica în mod înțelept sau de ierarhii, preoții, diaconii, monahii și credincioșii mireni rugători și mărturisitori, care au apărut și transmis credința ortodoxă în vremuri grele, unind în sufletul lor suferința Crucii cu speranța Învierii, lacrimile pocăinței cu bucuria întâlnirii cu Hristos Cel înviat.

Acum, la sărbătoarea Centenarului, Patriarhia Română mulțumește Preasfintei Treimi, Maicii Domnului și tuturor sfinților pentru ajutorul primit spre a păstra credința apostolică, unitatea spirituală a românilor și fraternitatea panortodoxă.

De asemenea, exprimăm respectul și recunoștința noastră tuturor celor care au contribuit la înființarea, organizarea și lucrarea Patriarhiei Române ca instituție slujitoare a credinței ortodoxe și a unității poporului român.

Să ne fie acest centenar un prilej de întărire în credință și de aducere-aminte a celor care, prin iubirea lor jertfelnică, ne-au lăsat o mărturisire și o moștenire sfântă spre slava Preasfintei Treimi, binele poporului român și bucuria Ortodoxiei întregi!

Extrase din cuvântul Părintelui Patriarh Daniel
la proclamarea Anului omagial 2025, intitulat
„Patriarhia Română – 100 de ani de slujire a vieții Bisericii
și a unității poporului român”

Istoria Bisericii merge mână în mână cu istoria poporului român. Presiunile de schimbare a identității noastre confesionale (și lingvistice), venite dinspre regatele catolice ungar și polon, s-au lovit de satele și de preoții noștri, imposibil de clintit din cadrele lor tradiționale. Mihai Eminescu vedea două elemente esențiale ale identității naționale, anume Biserica Ortodoxă și limba română.

Centrele bisericesti s-au mutat după lume. Biserica este lumea însăși, iar conducerea Bisericii se află în mijlocul comunității. Astfel, după ce Roma Veche a decăzut, împăratul Constantin a

decis construirea unei noi capitale acolo unde pulsa viața, acolo unde se dezvoltaseră masiv meșteșugurile și comerțul. Mitropoliile noastre medievale s-au mutat după domnie, iar domnia s-a mutat după aglomerările de oameni. Astfel, avem mitropolie la Argeș, apoi la Târgoviște și apoi la București. În Moldova, la fel, de la Baia și Siret la Suceava și apoi la Iași.

Evenimentul decisiv pentru autocefalie a fost obținerea independenței de stat. La rândul său, unirea de la 1859 a asigurat condițiile pentru proclamarea și cucerirea independenței. Toate aceste fapte s-au legat, s-au înlănțuit și au condus la un regat al României puternic, gata să primească în sine celelalte provincii românești. Biserica autocefală a fost o chemare, un îndemn, un stimulent.

Entuziasmul poporului nostru de după Marea Unire a fost așa de mare și de frumos încât a condus în mod natural spre Patriarhie. Aceasta nu înseamnă că marea împlinire a venit de la sine. Nu! Efortul factorilor de conducere a fost imens, dar aceștia au vrut cu tot dinadinsul să reușească. Ei erau la înălțimea misiunii lor, erau oameni de stat, nu politicieni, erau adânc dăruți obștii și credinței obștii.

Academia Română a fost între instituțiile susținătoare ale actului ridicării Bisericii noastre la rang de Patriarhie. Au rămas cunoscute și apreciate luările ferme de poziție ale lui Nicolae Iorga (afirmat în publicistica vremii cu articole favorabile) și Alexandru Lapedatu, viitor președinte al Academiei. De altminteri, primul Patriarh Miron Cristea și Regele unificator Ferdinand I, cel care a promulgat Legea pentru „Ridicarea Scaunului Arhiepiscopal și Mitropolitan al Ungro-Vlahiei, ca primat al României, la Scaun Patriarhal”, erau membri de onoare ai Academiei Române.

În perioada comunistă, cele două instituții-simbol pentru identitatea românească au avut enorm de suferit, au fost marginalizate, iar unii dintre consilierii sovietici le voiau chiar desființate. Academia Română „burgheză” a fost chiar desființată în 1948 și tot atunci a fost creată o nouă academie, numită „Academia Republicii Populare Române”, cu 114 membri dintre cei vechi excluși, cu 35 întemnițați, dintre care nouă au murit în închisori. Între 1974 și 1989, nu i s-a mai permis Academiei să primească niciun membru, ea urmând – în viziunea conducătorilor comuniști – să moară de la sine, prin stingerea din viață a membrilor ei vechi.

Biserica a trecut prin momente și mai grele, „conducerea de partid” voind să o izoleze aproape complet de societate. Mulți preoți au fost persecutați și închiși și multe lăcașuri de cult demolate

Întronizarea primului Patriarh al României, Miron Cristea. Tablou realizat de Costin Petrescu, Palatul Patriarhal

sau mutate din loc. În asemenea condiții, între Academie și Patriarhie au fost doar relații ascunse, individuale și sporadice. Nu era permis să se facă nimic oficial. Academia, ca instituție a statului comunist, trebuia să fie atee și să promoveze combaterea religiei și a credinței, „cu argumente științifice”, cum se susținea pe atunci.

Românii, din moment ce prețuiesc mai mult și pun pe primul plan al vieții lor spiritualitatea (credința), știința și cultura, sunt un popor civilizat, conștient și prevăzător. Viitorul popoarelor civilizate constă în educație, iar educația se face prin credință și știință, pentru ca oamenii, bazați pe virtuți și valori, să aibă încredere în viitor și speranță de mai bine.

Ioan Aurel Pop, președintele Academiei Române
Extrase din: „Unirea cea mare a adus după sine întemeierea Patriarhiei” – interviu realizat de arhid. Alexandru Briciu, publicat în „Ziarul Lumina”, 4 februarie 2025; „Relațiile Patriarhiei Române cu Academia Română în decursul timpului” – interviu realizat de protos. Maxim Morariu, postat pe doxologia.ro

Dacă cele mai multe popoare Ortodoxe europene au date fixe de adoptare a Creștinismului ca religie oficială, am putea spune că poporul român s-a născut gata creștin, că, metaforic vorbind, noi avem Ortodoxia în ADN. Formarea, unitatea, aspirațiile culturale și educaționale ale poporului român s-au plămădit în sânul Bisericii. 140 de ani de autocefalie și 100 de ani de Patriarhie ale Bisericii Ortodoxe Române sunt date convenționale, care întăresc însă convingerea că și istoria modernă a României a fost decisiv influențată de misiunea socială și de credința de nestrămutat a poporului român. Din cei 100 de ani de Patriarhie, jumătate s-au regăsit în perioada comunistă, oficial atee, când numai eroismul, diplomația, discernământul, curajul patriarhilor, ale clerului, dar și ale credincioșilor au făcut ca Biserica noastră să rămână vie.

Iar faptul că am fost, că suntem contemporani cu sfinți din calendarul Bisericii noastre, este o dovadă că prezentul și viitorul, chiar în condițiile în care omenirea suferă transformări majore, au suportul temeinic al Credinței.

Adrian Alui Gheorghe, scriitor

Tomosul de Autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române (1855)

Anno Domini 2025, glasul Bisericii noastre Ortodoxe s-a auzit și mai puternic, la împlinirea a 100 de ani de Patriarhat românesc.

Patriarhii noștri, dreپți și statornici, înțeleپți în vremuri tulburi, ne-au învățat lecția continuității. Nicio fractură nu s-a produs în acest timp.

Dar marele eveniment prilejuit de Centenarul Patriarhiei a fost *Canonizarea duhovnicilor și mărturisitorilor români din secolul al XX-lea*. Recunoașterea suferințelor, terorii, martyriei și jertfei predecessorilor noștri ne-a întărit încrederea în acest ax al Memoriei și Unității noastre, care este Biserica.

Gestul istoric al canonizării celor șaisprezece duhovnici și mărturisitori ne-a adus în față modele de credință și verticalitate românească și ne-a îndemnat să reflectăm la felul în care ne concepem noi astăzi viața, amenințată fiind ea de slăbirea

credinței, de instituirea erei electronice, genera-toare și de ideologii primejdioase.

100 de ani de Patriarhie românească și 140 de ani de Autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române înseamnă păstrarea identității noastre prin transmiterea legii creștine și a limbii care ne unesc.

Să nu uităm că Biserica a fost singura care a cinstit cum se cuvine Centenarul Marii Uniri, eveniment de o importanță covârșitoare în istoria noastră. În 2018, așadar, sub prea vrednicul toiaș al Părintelui Patriarh Daniel, celebrarea Centenarului Unirii a fost marcată prin construcția sveltă a Catedralei Naționale, care va rămâne, sfidând veacurile, un simbol peren al unității spirituale a românilor, oriunde s-ar afla ei. Ochii lor, care sunt și ai mei sau ai tăi, au nevoie de o lumină înaltă spre care să privească. Frumoasele turle ale Catedralei Neamului se ridică spre cer, purtând, credem, ca ofrandă, mesajul de iubire al sufletelor noastre către Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, către Maica Domnului, către cei 16 sfinți canonizați, care acum se roagă la Dumnezeu pentru noi.

Teodora Stanciu, președintele Fundației „Credință și Creație. Acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga – Monahia Benedicta”

Evenimente marcante de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, autocefalia Bisericii Ortodoxe Române (1885) și înființarea Patriarhiei Române (1925) au consolidat suveranitatea și independența României. Dincolo de aspectul instituțional, aceste momente au fost decisive pentru români. Patria noastră administrativ-geografică, dar și unitatea de istorie, limbă și cultură deveneau un trainic nucleu duhovnic – locul de taină unde credința individuală în Dumnezeu se unește cu cea a semenilor. Între neamurile de credință ortodoxă, românitatea își anunța profilul specific prin rădăcinile latine ale limbii sale, prin istoria și cultura sa. Cronica relațiilor de vecinătate a îmbinat fondul latin al ființei noastre naționale cu bogăția de culturi și limbi din jurul granițelor neamului românesc. Oaza de latinitate întrețesută organic în creștinătatea credinței ortodoxe devenea cheazășia originalității și dăinuirii neamului românesc în rândul popoarelor europene. Aducem sincere felicitări tuturor creștinilor din spațiul românesc cu prilejul celor 140 de ani de autocefalie și 100 de ani ai Patriarhiei Române. La mulți ani de statornicie și unitate de credință! ■

Mihai și Maria Șlehtițchi,
profesori universitari, Chișinău

Episcopul Miron Cristea la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia. 1 decembrie 1918

Investirea Sanctității Sale Patriarhul dr. Miron Cristea.
1 noiembrie 1925

Legea înființării Patriarhiei Române a fost promulgată de Regele Ferdinand I la data de 23 februarie 1925 și publicată în Monitorul Oficial din 25 februarie 1925.

Art. 1 – Scaunul arhiepiscopal și mitropolitan al Ungro-Vlahiei se ridică, ca primat al României, la rangul de Scaun patriarhal.

Art. 2 – Actualul arhiepiscop și mitropolit al Ungro-Vlahiei, Înalt Prea Sfințitul D. D. Dr. Miron Cristea, devine, în calitatea sa de Primat al României, Patriarh al Bisericii ortodoxe române.

Art. 3 – Patriarhul Bisericii ortodoxe române se va bucura de toate drepturile recunoscute de sf. canoane și legile țării. Un regulament special întocmit de sf. Sinod va determina mai de aproape aceste drepturi.

Art. 4 – Pe viitor, alegerea Patriarhului Bisericii ortodoxe române se va face de un colegiu electoral, compus din membrii adunării, care după legea de organizare a acestei Biserici, va alege pe arhiepiscopul și mitropolitul Ungro-Vlahiei și din membrii de religie ortodoxă ai Corpurilor legiuitoare, un regulament special, întocmit de ministerul cultelor, de acord cu sf. Sinod și aprobat de consiliul de miniștri, va determina modul după care se va săvârși actul alegerii. Confirmarea alegerii o face, la propunerea sf. Sinod și a guvernului, Majestatea Sa Regele, care va da apoi investitura, potrivit datinilor țării pentru capii Bisericii ortodoxe române.

Art. 5 – Nu vor putea fi aleși în demnitatea de Patriarh al Bisericii ortodoxe române decât mitropoliții și episcopii în funcțiune ai acestei Biserici.

Ideea Patriarhiei Române s-a ivit în capetele multora, îndată ce s-a întregit România. La mine, mai întâi, Dr. Nicolae Iorga a venit să-mi spună. Nu mai putem rămâne cu primația. A și atins, așa în treacăt, ideea. Acum, în urmă, îmi spune Simion Mehedinți că și el s-a gândit demult. Când am început ședințele comisiei de cincisprezece pentru facerea proiectului de organizare unitară a Bisericii s-a lansat ideea. Basarabeni au făcut chiar memoriu în scris și au luat hotărâri în adunările lor bisericești de acasă. Eu nu am dat curs liber chestiei, ca să nu apar că eu doresc și forțez. Mergeau mai bine așa lucrurile pentru organizare. Erau destule greutăți de biruit și nivelat. Nu mi se părea oportun a scoate în relief chestia patriarhiei, dar ideea a prins, s-a copt. Au scris revistele. Au publicat chipul patriarhului (al meu), care încă nu era. Macedoromânii, în foile lor, doreau și-l aclamau deja, sătui de cei grecești patriarhi. [...] La Senat a trecut cu aprobarea tuturor partidelor. Dar raportorul Constantin Dissescu era răgușit și substitutul său nu prea putea citi raportul scris de altul. La Cameră ceva solemn de tot. Ziseră, cum spun unii, că n-a mai fost la Cameră. Totul unanim. Toți vorbesc pregătiți. Ovații în picioare. Pe galerie plâng unii de însuflețire.

Extrase din Elie Miron Cristea, *Note ascunse, însemnări personale (1895–1937)*, ediție îngrijită, notă asupra ediției Maria și Pamfil Bîlțiu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1999

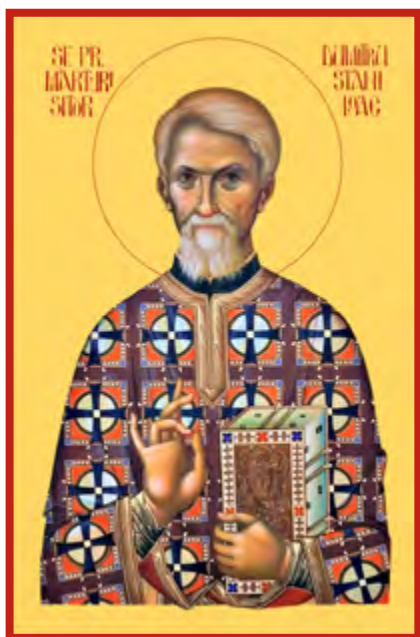
Duhovnici mărturisitori în secolul XX

Fapte ale sfințeniei și cuvinte de folos

Anul 2025 a fost proclamat de către Patriarhia Română „Anul comemorativ al duhovnicilor și mărturisitorilor ortodocși români din secolul al XX-lea”. În acest context, în ședința din 4 februarie 2025, Sinodul Bisericii Ortodoxe Române a canonizat șaisprezece dascăli ai credinței ortodoxe și ai vieții creștine. Prin viața lor, ei ne învață că nicio putere lumească trecătoare nu poate învinge adevărata credință. Moștenirea lor spirituală ne inspiră să păstrăm credința ortodoxă și să apărăm virtuțile și valorile vieții creștine în fața provocărilor actuale. Acești sfinți mărturisitori sunt icoane vii ale Bisericii noastre, care ne învață că iubirea jertfelnică pentru Hristos este cea mai înaltă chemare a creștinului.

Bucurie mare vestește astăzi fiilor săi Biserica noastră dreptmăritoare, la aniversarea centenarului Patriarhiei Române, hotărând ca în calendarul sfinților să fie așezați oamenii bineplăcuți lui Dumnezeu din poporul român. Prin aceasta Biserica noastră împlinește îndemnul Sfântului Apostol Pavel, care zice: „Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare-aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința” (Evrei 13, 7). Următori acestui îndemn, clerul și credincioșii Bisericii noastre cinstesc, împreună cu toți sfinții celei una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică, pe sfinții plămădiți de pământul țării noastre, între care se numără martirii, mărturisitorii și marii nevoitori care au strălucit în vremurile din urmă prin viețuirea lor sfântă și prin darul facerii de minuni. Astfel, în veacul al XX-lea, poporul dreptcredincios i-a cinstit cu mare evlavie pe preoții mărturisitori și marii duhovnici care, în vremurile vitrege ale perioadei comuniste, au propovăduit cu mult curaj credința în Dumnezeu.

Din Tomosul sinodal pentru proclamarea canonizării noilor Sfinți Români

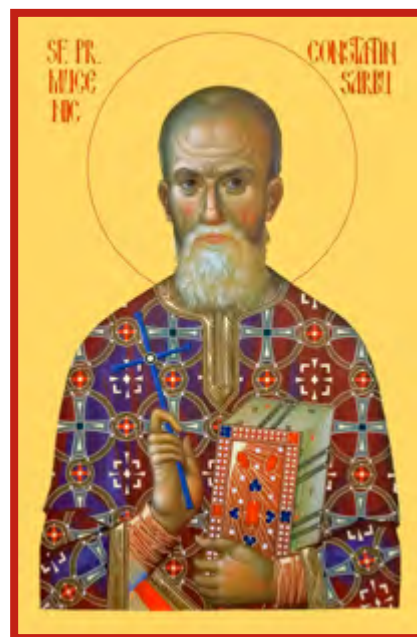
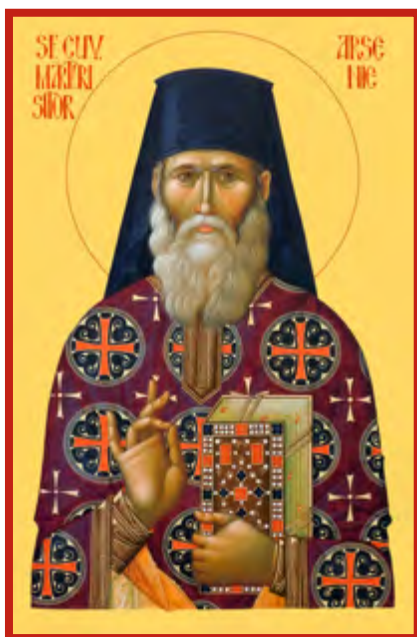
SFÂNTUL CUVIOS MĂRTURISITOR SOFIAN DE LA ANTIM (16 septembrie)

S-a născut la 7 octombrie 1912, în localitatea Cuconești Vechi, județul Bălți (Basarabia). În conștiința celor mai mulți, Părintele Sofian se identifică mai ales cu chipul răbdător al duhovnicului. La Mănăstirea Antim a primit zeci de ani, aproape seară de seară, șirul nesfârșit de credincioși la spovedanie, motiv pentru care a fost numit „duhovnicul” și „apostolul” Bucureștilor. Cu cei care-i băteau la ușa chiliei de la Antim era foarte milostiv, uneori oferind milostenia aproape fără discernământ, pentru că ea era proprie firii sale și izvoara din nevoința sa duhovnicească. Era plin de Duhul Sfânt, duhul iubirii, al păcii, al rugăciunii și al înțelepciunii. Blândețea se manifesta pe chip, prin gesturi și prin vocea-i dulce care nu se înăsprea decât rareori, în special atunci când mărturiseai că mai judeci pe cineva. Cel mai aspru cuvânt al său era cel împotriva judecării aproapelui. Părintele a fost un slujitor al Sfântului Altar cu totul deosebit și un adevărat propovăduitor al cuvântului lui Dumnezeu, biruind nu cu meșteșugul cuvintelor, ci cu adevărarea Duhului și a puterii. Și-a lucrat și darul iconografiei, căutând să redea expresia cea mai apropiată a chipului lui Hristos. Spunea el: „După cum fiii luminii, săvârșind faptele luminii, devin icoane ale Preasfintei Treimi, tot așa fiii întunericului, săvârșind fapte urâte și păcătoase, îl bucură pe diavolul, care își face sălaș în inima lor, și devin după chipul lui vicleni, mincinoși și răi”. Prin nevoința sa, Părintele Sofian nu s-a conformat vieții de oraș, ci a adus sihăstria în oraș. A fost membru al Mișcării „Rugul Aprins”, fapt pentru care a fost

arestat în 1958, împreună cu alți membri, printre care părinții Sandu Tudor, Dumitru Stăniloae, Arsenie Papacioc, Roman Braga, Benedict Ghiuș. A fost eliberat în 1964, în urma decretului general de grațiere.

SFÂNTUL PREOT MĂRTURISITOR DUMITRU STĂNILOAE (4 octombrie)

S-a născut la 16 noiembrie 1903, în Vlădeni, județul Brașov. Considerat cel mai mare teolog al secolului al XX-lea, a fost academician, profesor de teologie, filosof, istoric, ziarist și traducător. A tradus *Filocalia* (în 12 volume) și multe alte scrieri ale Sfinților Părinți, influențând dezvoltarea isihasmului românesc. A studiat la Cernăuți, București, Atena, München, Berlin, Paris și Belgrad, fiind apreciat pentru profunditatea teologică, claritatea expunerilor și capacitatea de a dialoga cu diverse curente teologice. A predat la Academia Teologică din Sibiu și la Facultatea de Teologie din București, fiind numit „teologul dragostei creștine”, ceea ce subliniază profunditatea și căldura abordării sale teologice. El a subliniat constant importanța comuniunii cu Dumnezeu și cu aproapele și a văzut în Sfânta Treime modelul suprem de iubire și comuniune. În contextul politic tensionat din țară, Părintele Dumitru a devenit o țintă pentru autoritățile comuniste, astfel că în 1958 este arestat de Securitate din cauza participării la întâlnirile Grupului „Rugul Aprins”. Perioada de închisoare a fost una de mare suferință și încercare, dar s-a dovedit un adevărat mărturisitor al lui Hristos. Experiența temniței a avut un impact semnificativ asupra vieții și teologiei sale, adâncind și mai mult înțelegerea suferinței și a puterii mântuitoare a

iubirii divine. Părintele a fost un om al rugăciunii și al reflecției. Înțelepciunea sa duhovnicească s-a născut dintr-o viață trăită în prezența lui Dumnezeu. Spunea el: „Împărtășania mai deasă, cu toată pregătirea, face ca în trupul și sângele nostru să se întipărească tot mai mult Trupul și Sângele cel curat și înviat al lui Hristos”. La 5 octombrie 1993 trece la cele veșnice, lăsând în urmă o bogată operă teologică și un model de sfințenie în viața de familie.

SFÂNTUL CUVIOS CLEOPA DE LA SIHĂSTRIA (2 decembrie)

S-a născut la 10 aprilie 1912, în comuna Sulița, județul Botoșani. Părintele Cleopa a fost un mare dar și binecuvântare de la Dumnezeu pentru poporul român, marcat în a doua jumătate a secolului al XX-lea de regimul comunist ateu. Vorbea frumos și împlinea cu fapta ceea ce învăța pe alții. La toate era cel dintâi: la rugăciune, la biserică, la învățătură, la post, la milostenie. Pentru aceasta era iubit și ascultat de toți. Părintele era deprins cu postul de mic. Cât timp a viețuit în pustie, mânca un cartof pe zi și alte buruieni pe care le găsea. Porunca ascultării o împlinea cu sfințenie, fără cârtire. Chiar și la bătrânețe, deși era vestit în toată lumea, continua să facă ascultare. Părintele Cleopa a fost un om al îndelungii-răbdări. Fiind urmărit și supravegheat de Securitate, nu se temea, nici nu ura pe nimeni, căci știa că fără încercări nu ne putem mântui. O virtute care i-a împodobit sufletul a fost râvna deosebită pentru apărarea cu sfințenie a dreptei credințe. Părintele a combătut, cu multă înțelepciune și hotărâre, sectele de tot felul și pe cei ce erau amăgiți de

ele. Sfinția sa era chemat la slujbe misionare, la sfințiri de biserici, la întâlniri cu credincioșii prin sate, și reușea întotdeauna să atragă pe mulți la dreapta credință. Cuviosul Cleopa și-a păstrat cugetul smerit cu toate că era cunoscut și apreciat de mulți, pentru că el nu vedea popularitatea, ci doar oameni cu dureri sufletești și trupești. Cunoscându-și dinainte vremea adormirii sale, la 2 decembrie 1998 și-a dat duhul în brațele lui Hristos.

SFÂNTUL CUVIOS PAISIE DE LA SIHĂSTRIA (2 decembrie)

S-a născut la 20 iunie 1897, în satul Stroiești, județul Botoșani. În 1921 a intrat în obștea Schitului Cozancea. Încă din primii ani de mănăstire a fost recunoscut ca un iscusit povătuitor de suflete, căutat de mulți credincioși. Rugăciunea era principala nevoință a Părintelui Paisie. Se ruga în taină ziua și noaptea pe obșnuitul lui scaun, care îi era și pat, și loc de nevoință, și scaun de cercetare a celor ce i se mărturiseau. De la început s-a îngrijit de cei bătrâni și bolnavi din obște, pentru care avea o dragoste deosebită. Priveghea adesea, încât nimeni nu știa când doarme, pentru că la orice oră din zi și din noapte Părintele era la îndemâna celor care îl căutau. Pentru Părintele Paisie ascultarea era scară către cer. Le spunea ucenicilor: „Să faceți ascultare cu drag, căci ascultarea silită nu este bine primită”. Neagonisirea și milostenia sa erau pilduitoare. Tot ce primea de la credincioși împărțea îndată. În chilie nu avea decât strictul necesar, trăind în sărăcie și simplitate desăvârșite. Dar smerenia a fost virtutea care l-a caracterizat deplin pe Părintele Paisie și prin

care a rămas în memoria celor care l-au cunoscut. Era vestit pentru puterea sa harismatică, prin care pătrundea în sufletul și în conștiința oamenilor, pentru mila și iubirea cu care-i primea pe toți, pentru smerenia sa unită cu blândețea, prin care cucerea și întorcea la pocăință sufletele. Spunea el: „Conștiința este îngerul lui Dumnezeu care păzește pe om. Când ea te mustră, înseamnă că Dumnezeu te ceartă și trebuie să te bucuri că nu te lasă uitării”. Dumnezeu i-a dăruit și darul tămăduirii și al izgonirii duhurilor necurate, mulți dobândind sănătate sufletească și trupească în urma binecuvântărilor și rugăciunilor sale. La 18 octombrie 1990, în vârstă de 93 de ani, Cuviosul Paisie și-a dat sufletul în mâinile lui Hristos.

SFÂNTUL CUVIOS MĂRTURISITOR ARSENIE DE LA PRISLOP (28 noiembrie)

S-a născut la 29 septembrie 1910, în localitatea Vața de Sus, județul Hunedoara. Din copilărie a arătat o inteligență ascutită și o înclinație profundă spre spiritualitate. A petrecut câteva luni în Sfântul Munte, de unde aduce manuscrisele ce au stat la baza Filocaliei românești. S-a închinoviat la Mănăstirea Sâmbăta de Sus, unde a fost numit apoi stareț și pe care o renovează. Pentru vina de

a-i fi ajutat creștinește cu hrană pe luptătorii anti-comuniști din Munții Făgărașului și din cauza notorietății sale printre credincioși, Părintele Arsenie a fost arestat și schingiuit în repetate rânduri, chiar și după ce a fost transferat la Mănăstirea Prislop. A fost trimis la Canal și a pățimit în închisorile de la Jilava, Timișoara și Oradea. Toate încercările le-a înfruntat cu nădejde și voioșie, smerindu-se adânc, ca un adevărat fiu care se încredințează iubirii părintești în orice situație. Informatorul Iulian Nicoară scria despre el: „Ducând o viață extrem de severă și supunându-se unei asceze riguroase, s-a impus atenției tuturor călugărilor și credincioșilor care mergeau la mănăstire. Dormea jos pe podele și se ruga neconținut, stând ceasuri întregi în genunchi la rugăciune. Atât în predică, cât și în spovedanie era sever, aspru cu păcatele oamenilor”. Deținuții care l-au cunoscut povestesc că alături de Părintele Arsenie au trăit o stare de mare liniște și pace sufletească. Prezența sa în temnițele comuniste a însemnat mângâiere și alinare. Nu s-a revoltat niciodată împotriva celor care l-au învinuit pe nedrept, nu i-a vorbit de rău, nici nu i-a judecat, ci s-a rugat pentru ei și i-a iertat. La 28 noiembrie 1989 trece la Domnul, fiind înmormântat la Mănăstirea Prislop.

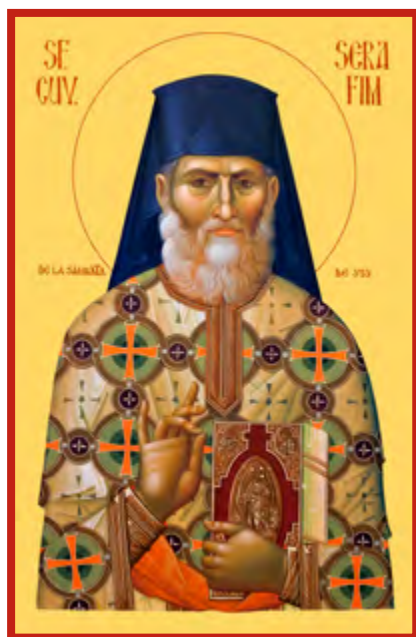
SFÂNTUL CUVIOS MUCENIC GHERASIM DE LA TISMANA (26 decembrie)

S-a născut la 21 ianuarie 1912, în comuna Poduri, județul Bacău, într-o familie de țărani credincioși. La numai doisprezece ani a intrat ca frate la Mănăstirea Bogdana din județul Bacău, dar în 1932 s-a închinoviat în Mănăstirea Tismana. Părintele Gherasim Iscu a avut o prietenie strânsă cu Mitropolitul Nifon Criveanu al Olteniei, cu ascultarea căruia a plecat în misiune în Transnistria. Aici s-a evidențiat printr-o activitate misionar-pastorală complexă, ctitorind biserici, învățând și predicând în limba română. Odată cu instaurarea conducerii comuniste, începe și prigoana celor care se împotriveau noilor ordine. În toamna anului 1947, un grup din rezistența anticomunistă află adăpost și hrană la Mănăstirea Tismana. Pentru ajutorul acordat, Cuviosul Gherasim este arestat, fiind acuzat de „dezordine socială” și condamnat la zece ani de temniță grea. A trecut prin închisorile din Craiova, Aiud și Poarta Albă. Din cauza condițiilor aspre, s-a îmbolnăvit de tuberculoză, motiv pentru care a fost trimis la închisoarea-spital de la Târgu-Ocna. Ioan Ianolide își amintește astfel întâlnirea cu el la Târgu-Ocna: „M-am apropiat ușor de Părintele Gherasim, care ședea cu ochii închiși. Era slab ca o arătare. Fusesse la Canal, unde se muncea șaisprezece ore pe zi, urmate de alte patru de program administrativ. Practica rugăciunea inimii și avea mari resurse sufletești, care l-au ținut puternic peste toate mizeriile. Delatorii l-au turnat, însă, de mai multe ori că oficiază spovedanii și cuminecări și, drept urmare, a fost bătut, izolat, înfometat, terorizat peste teroarea generală”. A trecut la cele veșnice la 25 decembrie 1951.

SFÂNTUL PREOT MĂRTURISITOR ILIE LĂCĂTUȘU (22 iulie)

S-a născut la 6 decembrie 1909, într-o familie evlavioasă din satul Crăpăturile, județul Vâlcea. Între 1942 și 1943, a fost trimis să facă misiune creștină la Odessa, apoi ca preot la biserica „Sfântul Arhanghel Mihail” din Șerșenița, Transnistria. În perioada bolșevică, biserica fusese transformată în club politic. Părintele a resfințit-o, a împărțit obiecte religioase credincioșilor, a ajutat cu lemne de foc pe cei săraci, a înființat o cantină destinată școlarilor orfani, a predat religia în școli. Reîntors acasă la familie, a fost arestat de două ori de autoritățile comuniste din România, dar a primit cu bărbăție duhovnicească această cruce grea a suferinței pentru dragostea lui Hristos. În prima detenție (1952–1954) a fost trimis în coloniile Galeș și Peninsula, iar în a doua (1959–1964) în Delta, la Periprava. Peste tot a fost ca un apostol care a îndrumat oamenii pe calea lui Hristos. Era un mare trăitor, se îndeletnicea permanent cu rugăciunea, îi plăcea tăcerea, iar atunci când vorbea era foarte important ceea ce spunea. Căuta mereu să-și ascundă virtuțile și să nu iasă în evidență. Se priva pe sine de cele mai elementare lucruri și renunța până și la hrana sa pentru a-i ajuta pe cei mai suferinzi dintre deținuți. Bineplăcând lui Dumnezeu prin viețuire desăvârșită, și-a sfârșit viața pământească la 22 iulie 1983, pe un pat de spital, după o perioadă de suferință trupească, înconjurat de familie. Strălucind în dragoste și smerenie, s-a făcut vas curat primitor al darurilor dumnezeiești, al discernământului și al înaintevederii. În 1998, la înmormântarea soției Părintelui Ilie, cei prezenți au aflat trupul sfântului neputrezit, uscat și plăcut mirositor.

SFÂNTUL PREOT MUCENIC CONSTANTIN SÂRBU (23 octombrie)

S-a născut la 10 ianuarie 1905, în comuna Cavadinești, din fostul județ Covurlui, într-o familie simplă de agricultori. Rămânând orfan de mic, a fost crescut de bunica lui, o femeie săracă, însă deosebit de credincioasă. În anii de seminar, Constantin a fost nevoit să muncească în fabrica de chereștea pentru a-și cumpăra un creion, o carte, o peniță. Student la Facultatea de Teologie din București, în lipsa unei camere la cămin, doarme o vreme în sala de așteptare a Gării de Nord, îndurând foame și lipsuri. Ajuns preot la Catedrala Episcopală din Huși, construiește un azil pentru vârstnicii bolnavi. Inima Părintelui nu tânjea după funcții lumești. Refuză postul de consilier, motivând: „Pe mine mă atrăgea sufletul cinstit și cald al oamenilor simpli, din mijlocul cărora mă ridicasem și pe care voiam să-i ajut, să-i mângâi și să-i încurajez, pe linia Bisericii, bineînțeles, căci altă linie nu cunoșteam”. În 1938 a solicitat transferul la parohia nou-înființată din cartierul Vergului din București, un cartier muncitoresc și sărac, fără biserică și fără casă parohială. Aici, a ctitorit Biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena”. Rămânând văduv, Părintele a îmbrățișat o viață de nevoință și rugăciune neîncetată. Pentru curajul său de a-L propovădui pe Hristos, la 10 ianuarie 1954 a fost arestat de Securitate pe motiv de „activitate anti-comunistă” și „uneltire contra ordinii sociale” și condamnat la 8 ani și 3 luni de închisoare. A fost purtat prin penitenciarele de la Jilava, Gherla și Dej și în lagărele de muncă de la Poarta Albă și Salcia. La capătul unei vieți marcate de nesfârșite lipsuri și chinuri, Părintele Constantin are parte de un sfârșit

martiric. Ulcerul provocat de regimul din detenție și urmărirea de către Securitate îi aduce sfârșitul la 23 octombrie 1975, pe patul de spital.

SFÂNTUL PREOT MUCENIC LIVIU GALACTION DE LA CLUJ (8 martie)

S-a născut la 16 mai 1898, în localitatea Cristian, județul Brașov. El a fost inima Academiei Teologice din Cluj, devenită mai târziu Institut Teologic până la desființarea de către regimul comunist, scriind multe articole, studii și cărți și redactând revista „Viața ilustrată”. Încă înainte de venirea comuniștilor la putere a înțeles toată urgia ce se va abate asupra țării. Asumându-și curajul mărturisirii, a înțeles că e nevoie de precauție și discernământ. În anul 1948, religia este scoasă din școală. Părintele Liviu Galaction Munteanu era convins că e absolut necesară catehizarea pentru viitorul Bisericii și îi cere părintelui Ioan Bunea, profesor la Seminarul Teologic Ortodox, să redacteze un plan de cateheze pentru elevi și unul pentru adulți. Proiectul catehetic nu a apucat să fie implementat în parohii. La 21 noiembrie 1958, Părintele Liviu Galaction a fost arestat, anchetat și torturat fizic și psihic, până la judecarea sa din 6 mai 1959. În timpul procesului a dat dovadă de credință și nădejde în Dumnezeu, spunând că este gata să primească martiriul pentru credința în Hristos. Cu prilejul procesului de la Tribunalul militar din Cluj, în cele câteva minute de convorbire cu familia, i-a spus soției: „Dragă Sisi, împacă-te cu gândul că noi nu ne mai vedem în viața aceasta!”. Părintele Dumitru Stăniloae, închis cu el în aceeași celulă, l-a admirat pentru tăria de caracter și pentru suferința lui, mărturisind că nu a văzut pe nimeni atât de

chinuit ca el. La 31 octombrie 1959 a fost mutat la Aiud unde, după multe batjocuri și bătăi, a fost internat. Se va muta la Domnul la 8 martie 1961 pentru vina de a-i învăța pe copii credința creștină. A fost îngropat la Aiud, în Râpa Robilor.

SFÂNTUL CUVIOS MUCENIC VISARION DE LA LAINICI (10 noiembrie)

S-a născut la 28 mai 1884, în comuna Secuieni, județul Bacău. A intrat în Mănăstirea Frăsinei, unde a început o aspră nevoință. Psalmodia din adâncul inimii la strană, încât mulți lăcrimau la auzul vocii sale. Văzându-i urcușul duhovnicesc și viața plină de virtuți, starețul Porfirie l-a propus spre a fi hirotonit preot. Părintele Visarion slujea Sfânta Liturghie cu foarte mare evlavie și dragoste pentru Hristos. Avea o fire blândă și smerită, o inimă duioasă, era comunicativ, primea cu bucurie fiecare persoană, iar fața îi era întotdeauna senină și luminoasă. Ori de câte ori se ruga Sfântul Visarion, oamenii care veneau să-i ceară ajutorul primeau vindecare și alinare. În 1929, a fost trimis ca stareț la Mănăstirea Lainici. Părintele Visarion Toia și-a crescut ucenicii cu multe lacrimi și rugăciune, întărindu-i prin exemplul personal, și a arătat multă stăruință și dragoste în împărtășirea darului cântării psaltice. S-a îngrijit cu multă dragoste de refacerea Mănăstirii Lainici, urmare a distrugerilor aduse de Primul Război Mondial, și s-a implicat la zidirea duhovnicească a obștii, statornicind rânduiala isihastă pe care o dobândise la Frăsinei. Părintele Visarion a organizat un spital pentru cei schilodiți în timpul lucrărilor de la șantierul de la Bumbești-Livezeni, deschis de regimul comunist, contracarând astfel campania

de educare marxist-leninistă. Organiza pelerinaje cu minerii din Valea Jiului și refuza ocuparea chiliilor de către Securitatea care lupta împotriva partizanilor din munți, manifestări care au atras atenția organelor de represiune. Fiind maltratată de Securitate, a trecut în Împărăția Luminii la 8 noiembrie 1951.

SFÂNTUL CUVIOS SERAFIM CEL RĂBDĂTOR DE LA SÂMBĂTA DE SUS (20 decembrie)

S-a născut la 27 octombrie 1912, în satul Totoi, județul Alba. Încă din pruncie, plin de dragoste pentru Hristos, căuta cele dumnezeiești, încălzindu-și inima cu sfânta rugăciune și hrănindu-și mintea cu știința de carte. După încheierea studiilor teologice la Sibiu și o perioadă de formare în Muntele Athos, alături de Cuviosul Arsenie de la Prislop, a intrat în Mănăstirea Sâmbăta de Sus, unde a fost numit stareț în 1944. Ca un blând povătuitor, odihnea sufletele cu dulceața cuvintelor sale și stingea arșița necazurilor cu apa cea vie a rugăciunii. Îndemna pe toți ca „din toate ale noastre să se arate că Hristos este între noi și în noi”. Era blând, delicat, dornic să ajute mereu, încuraja pe toți și oferea din preaplinul iubirii sale. Oamenii veneau la mănăstire cu necazuri mari, iar când Părintele îi îmbrățișa, le ridica povara de pe suflet: „Așa mă bucur că vă văd! Spuneți, copilașii mei, cu ce să vă ajut? Avea rugăciunea inimii, pe care o rostea permanent. Pe cei care veneau la mănăstire îi îndemna să stea de vorbă cu Dumnezeu. Avea atât de multă rugăciune, încât lumina cu totul. Nu ținea la sine deloc, nu se cruța cu nimic, nu stătea niciodată jos la slujbe. Cei care l-au cunoscut aveau

convingerea că stau în fața unui om sfânt. Ajunsese ca acel Părinte din Pateric despre care se spunea că, din multa bunătate, nu mai știa ce-i răutatea. „Raiul este iubire, comuniune, bunătate, blândețe, lumină duhovnicească, iar iadul este răutate, ură, întuneric”, remarca Părintele. Astfel a trăit până la trecerea sa la Domnul, la 20 decembrie 1990.

SFÂNTUL CUVIOS CALISTRAT DE LA TIMIȘENI ȘI VASIOVA (10 mai)

S-a născut la 15 martie 1900 la Burdujeni (astăzi cartier al Sucevei). Din fragedă pruncie a crescut în duhul rugăciunii și al dreptei credințe. Simțind chemare pentru viața monahală, și-a îndreptat pașii către Schitul Sihăstria Secului, la vârsta de 25 de ani, unde a intrat sub povățuirea duhovnicească a părintelui Ioanichie Moroi. În anul 1942 a fost trimis ca preot misionar în Banat, unde a clădit mănăstirea de la Șag-Timișeni și a revitalizat viața duhovnicească în tot Banatul, inclusiv la mănăstirile Partoș, Săraca și Vasiova, la care a fost îndrumător și duhovnic. S-a evidențiat prin rugăciunea ardentă și printr-o adâncă pietate, fiind admirat și respectat de cei din preajma sa și de mireni. Cuviosul Cleopa Ilie spunea: „Părintele Calistrat era omul rugăciunii și al sfatului. Venea cel dintâi la biserică. Stătea permanent în picioare ca să nu adoarmă, iar când îl apuca somnul, făcea închinăciuni. La strană cânta foarte frumos. Eu am stat un timp cu el în chilie și mă puneam să citesc pravila, iar el făcea tot timpul metanii”. Pentru smerenia și blândețea inimii lui a primit de la Dumnezeu darul vindecării și al izgonirii duhurilor necurate din oameni, și mulți primeau sănătate și mângâiere prin el. Pentru aceea, credincioșii din partea locului îl cinsteau ca pe un adevărat părinte duhovnicesc. În 1975, în ziua Sfintei Învieri, a trecut la cele veșnice, fiind înmormântat lângă biserica Mănăstirii Vasiova.

SFÂNTUL CUVIOS DOMETIE CEL MILOSTIV DE LA RÂMEȚ (6 iulie)

S-a născut în satul Mărculești, județul Buzău, la 15 octombrie 1924. Predicator înflăcărat, duhovnic iscusit, gospodar, teolog învățat și profund, iubitor al sfintelor slujbe, apropiat până la golire de sine de nevoile cele mai simple, dar urgente, ale mirenilor, prieten fidel al celor mai umili și păstor devotat, viața lui a fost o continuă stare de jertfă. „Nimic pentru mine, totul pentru semenii mei”, a fost principiul după care și-a ocârmuit viața. Bucuria lui era să facă binele, să ajute, să dăruiască. Era atât de milostiv încât își

dădea și hainele de pe dânsul. Adeseori venea fără cămașă și fără încălțări. Nu se întâmpla ca un om în nevoie să intre pe poarta mănăstirii și Părintele să nu-l primească cu brațele deschise și chipul luminos. Milostenia Părintelui Dometie nu era un sentimentalism, chiar dacă el era deosebit de sensibil la suferințele și nevoile oamenilor. El a precizat și criteriile milosteniei autentice: „Milostenia făcută cu dreptate este cea din sudoarea frunții noastre, să nu știe dreapta ce face stânga și să o facem cu cei mai scăpătați oameni, cu cei mai sărmani”. După 26 de ani de totală dăruire și slujire a monahismului și a Bisericii, Cuviosul Dometie s-a mutat la odihna cea de veci în vara anului 1975. A fost, așa cum afirma Sfântul Dumitru Stăniloae, „un erou al credinței, un suflet de mare sfințenie și puritate”.

SFÂNTUL PREOT MUCENIC ILARION FELEA (18 septembrie)

S-a născut la 21 martie 1903, în comuna Valea Bradului, județul Hunedoara. Părintele Ilarion Felea a fost un propovăduitor al Evangheliei foarte apreciat atât de poporul simplu, cât și de intelectualitate. Profesor la Academia Teologică din Arad, Părintele a scris multe lucrări teologice, cea mai importantă fiind *Spre Tabor*, lucrare pe care Părintele Justin Pârvu o consideră „cea mai bună operă a Ortodoxiei românești de până acum”. Prin predicile și meditațiile sale, totdeauna bine pregătite și de actualitate, rostite cu glas de tunet și cu duh profetic, dezbrărate de orice dulcegărie, aducea lumina și determina transformări lăuntrice. Viața Părintelui Ilarion a fost pusă la încercare de dictatura materialist-ateistă, fiind ridicat, împreună cu o seamă de oameni de cultură și de trăire religioasă, și trimis în lagărul de la Caracal, apoi transferat la Penitenciarul din Timișoara și condamnat la un an de închisoare corecțională pentru „omisiunea denunțării”. Detenția a făcut-o la Penitenciarul din Gherla, apoi la cel din Aiud, unde a încetat din viață la 18 septembrie 1961.

SFÂNTUL CUVIOS IRACLIE DIN BASARABIA (3 august)

S-a născut la 11 mai 1893, în Pojorâta, județul Suceava. A luptat în Primul Război Mondial pentru reîntregirea neamului în linia întâi. Fiind rănit, Dumnezeu i-a vindecat prin minune mâna. După revenirea din prizonieratul armatei ruse, s-a călugărit la Mănăstirea Hârbovăț din Basarabia. Era recunoscut de contemporani ca bun orator

și duhovnic iscusit, milostiv și generos cu cei străini, devotat misiunii sale, poliglot, traducător și publicist, cunoscător al Sfintei Scripturi, bun cântăreț și administrator. În timpul ocupației sovietice din Al Doilea Război Mondial, s-a retras la Parohia Nisporeni, de unde trimitea ajutoare monahilor din cuprinsul Basarabiei. În 1945 a fost arestat de regimul sovietic și condamnat la opt ani de muncă silnică în Siberia pentru propagandă, agitație și apeluri pentru răsturnarea puterii sovietice, acuzații generale aduse clericilor ortodocși români pentru că nu acceptau ideologia ateistă. În lagăr a continuat să-i ajute și să-i încurajeze pe cei deportați, a spovedit și a ținut vie flacăra credinței, fiind devotat slujirii asumate și Bisericii. A supraviețuit Gulagului stalinist, iar ultima parte a vieții a petrecut-o în grija unui fiu duhovnicesc din satul Chițcani, unde a trecut la Domnul la 16/3 august 1964. Autoritățile comuniste au supravegheat înmormântarea lui, continuând să-l considere o amenințare ideologică. După anul 2000, prin lucrarea proniatoare a lui Dumnezeu și grija rudelor sale de la Pojorâta, cu multe eforturi, s-a descoperit mormântul marelui cuvios. Cu acest prilej, sfintele sale moaște au fost luate și așezate în cimitirul Mănăstirii Noul Neamț. Familia, având mare evlavie către strămoșul lor duhovnicesc, a luat un fragment din sfintele moaște spre binecuvântare. În ziua pomenirii sale din anul 2022, din moaștele cuviosului

a izvorât mir, familia Sfântului Iraclie, văzând această minune, L-a slăvit pe Dumnezeu pentru darurile Sale, prin aleșii Săi.

SFÂNTUL PREOT MUCENIC ALEXANDRU DIN BASARABIA (8 august)

S-a născut la 14 aprilie 1861, în comuna Lozova, județul Lăpușna (Basarabia). Pe tot parcursul vieții a dat dovadă de o mare putere de muncă, de o minte pătrunzătoare, de voință neînduplecată și de un deosebit tact de păstor duhovnicesc, ostentindu-se să cultive în inimile tinerilor dragostea de Dumnezeu și de Biserică. Văzând pericolul dictaturii atee care se năpustise asupra Basarabiei și Bucovinei, sfântul a hotărât să-și salveze soția și copiii, trimițându-i dincolo de Prut, în inima țării-mamă – România. El a rămas în parohie, ca un stâlp al credinței, îmbărbătându-i pe credincioși. Autoritățile sovietice l-au arestat, imputându-i că a fost ostil Rusiei Sovietice și a militat pentru unirea cu România, votând unirea Basarabiei cu țara-mamă – fiind singurul cleric din Sfatul Țării –, și l-au deportat la închisoarea din Kazan. Pe calea spre exil, mucenicul lui Hristos a fost supus multor chinuri, suportând ocară și bătaie, pe toate răbdându-le, fiind întărit de harul lui Hristos. În urma acestor suferințe, și-a încredințat sufletul în mâinile Domnului la 7 august 1941. ■

Monah Filaret C.

Pe drumul unirii românilor: Serbarea de la Putna din 1904

Coroanele de lauri depuse la mormântul Sfântului Ștefan cel Mare în 1904 l-au cinstit pe cel care, de 400 de ani, lumina speranțele și idealurile românilor. În 1904, unirea devenise un ideal simțit din ce în ce mai aproape, dar încă de neatins. În 2–4 iulie, în Regatul României și la Putna, aflată atunci în Imperiul Austro-Ungar, au avut loc mari serbări, care i-au mângâiat și i-au însuflețit pe români. Unul dintre cronicarii Serbării din 1904 a fost starețul de atunci al mănăstirii, Teofil Patraș, care a consemnat pe larg manifestările. Iată câteva fragmente.

Inițiatorii

S-au adunat mai mulți bărbați frunțași ai Românilor din Bucovina în Cernăuți, unde au format un comitet aranjator de 40 de bărbați, alegându-se ca președinte Baronul Eudoxiu de Hurmuzachi, vicepreședinte Iancu, cavalier de Flondor, și profesorul de universitate Eusebie Popovici, secretar Ștefan Saghin, profesor de universitate, și casier Vasile Găina, profesor de universitate. S-au trimis invitații în toate țările locuite de Români.

Coroana regală

A sosit consulul României, dl. Constantin Cogălniceanu, aducând cu sine o uriașă cunună, pe care, în numele Maiestății Sale Carol I, Rege al României, a depus-o pe mormântul lui Ștefan cel Mare.

Participanții

Nu exagerăm dacă numărul participanților la serbare îl calculăm la 20.000. Au fost prezente delegații ale facultăților din București, Iași, Paris, Viena, München și ale asociațiilor studențești.

Discursul principal al lui Dimitrie Onciul, de la Universitatea din București

„Istoria se închină eroului care, însuflețit de geniul nemuririi, din scânteia sa divină a dat nouă viață și lumină unui timp întreg și unui întreg popor. Istoria se închină eroului acum patru secole trecut la nemurire, a cărui amintire o sărbătorim astăzi; eroului slăvit al vechii Moldove, al neamului român, al Creștinătății: Ștefan cel Mare.

În 1877, înainte de a se împlini patru secole, gloriosul urmaș al gloriosului domn conducea peste Dunăre vitejii României ca să recucerească

neatârnarea țării lor reînălțate din seculară umilire, umbra eroului de la Racova și Războieni, de la Baia și de la Codrul Cozminului însușește inimile eroilor de la Grivița și Plevna, Rahova și Smârdan.

Și când chipul străbunului reapărea în bronz în capitala Moldovei, înconjurat de trofee din războiul independenței, România, încoronată cu regala coroană de oțel, îl saluta prin glasul poetului care a cântat gloria lui:

O, Ștefane!...
Azi țara mândră te primește,
Purtând coroană de oțel.
Tu, ce viteaz ai apărât-o,
Privește-o! Demnă-i s-o privești:
Independentă ai lăsat-o,
Independentă o găsești."

Telegrame de aderare la spiritul Serbării

„Numele marelui Voevod strâns unit cu glorioasele lui fapte a răsunat în decurs de patru veacuri în inimile Românilor, iar vouă, cari v-ați adunat astăzi să slăviți memoria lui, Vă încredințăm împărtășirea aceluiași sentimente de adânc respect pentru memoria celui ce și-a iubit cu vrednicie neamul și moșia.” (Studentii Români din Hohenheim)

„Românii din America serbează și salută cu dragoste împreună cu frații din patrie serbarea memoriei marelui erou.” (Comitetele societăților române: Romana, Carpatine Cleveland; Vulturul Pittsburg; Unirea Română Joungstown; Clubul Român Cleveland)

Gazdă și cronicar al Serbării

Părintele Teofil Patraș s-a născut în 1839 la Tereblecea, regiunea Cernăuți. A fost ctitor al școlii din Frătăuții Vechi și al internatului Liceului „Eudoxiu Hurmuzachi” din Rădăuți.

Le trecerea la cele veșnice, în 1917, Nicolae Iorga îl descrie astfel: „Ni se anunță din Bucovina moartea Patriarhului care păzea la Putna mormântul lui Ștefan cel Mare. Părintele Teofil Patraș era cel mai evlavios rugător lângă acele sfinte moaște. Pentru cine a cercetat sfântul lăcaș al Neamului nostru în ultimele decenii, figura lui era nedes-părțită de misterul istoric al Putnei”. ■

La umbra marilor părinți contemporani

Părintele Gheorghe Holbea

Profesor de dogmatică și spiritualitate la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București, slujitor la biserica Precupeții Noi din București, implicat în lucrarea de a-i aduce la lumină în conștiința contemporană pe mărturisitorii temnițelor comuniste și un apropiat al Mănăstirii Putna, părintele Gheorghe Holbea ne răspunde la câteva întrebări, spre călăuză duhovnicească în ziua de azi.

Ați fost apropiat de Părintele Dumitru Stăniloae. Cum l-ați cunoscut?

Mi-am petrecut vacanțele de vară, din 1983 până în 1988, la Mănăstirea Bistrița. Mergeam acolo mai ales pentru părintele Ioanichie Bălan. Până în 1990, Mănăstirea Bistrița devenise o vatră de cultură. Era o mănăstire și, în același timp, o pepinieră duhovnicească. Foarte mulți s-au format acolo. Veneau mulți oameni de cultură, specialiști în istoria literaturii vechi, în istorie, și unul dintre ei, văzându-mă, mi-a zis: „Eu vreau să te atrag spre istorie și dumneata ești filosof. Ar trebui să-l cunoști pe Părintele Stăniloae!” Mi-am manifestat surprinderea și am zis: „Părintele Stăniloae trăiește?” „Da, trăiește, este pe strada Cernica.”

Părintele Stăniloae era într-un fel marginalizat, în sensul că nu mai era invitat la facultate, pentru că fiica lui, Lidia, și nepotul rămăseseră în Germania. Pe atunci, dacă aveai pe cineva care se stabilea în străinătate, erai marginalizat. Am mers acasă la el, m-a primit cu mare bucurie, cu blândețea lui, m-a simpatizat din prima.

În perioada când l-am cunoscut, traducea pe Sfântul Atanasie cel Mare, apoi a început să traducă din Sfântul Chiril al Alexandriei. Cea mai mare bucurie a fost când am început să înțeleg legătura dintre viața Părintelui Stăniloae și opera lui. De fapt, opera lui este o căutare existențială.

Ca bursier la Cernăuți, și-a dat seama că între învățământul academic de la Cernăuți și spiritualitatea ortodoxă pe care el o gustase în satul natal

este o distanță foarte mare. A fost nemulțumit de manualul de teologie dogmatică. Spunea că aveai impresia că după ce îl parcurgi știi totul despre Dumnezeu. Or, zice, „cum puteam eu să merg la oamenii din satul meu natal cu asemenea propoziții? Adică ori ei sunt prea simpli și nu înțeleg nimic, ori această învățătură n-are nimic comun cu spiritualitatea omului simplu, creștinul ortodox simplu”. Printr-o întâlnire providențială, cu Mitropolitul Nicolae Bălan, încheie studiile la Cernăuți, apoi merge cu bursă la Facultatea de Teologie din Atena, apoi la München, avându-l ca profesor de bizantinologie pe August Heisenberg, tatăl fizicianului Werner Heisenberg. Profesorul german și-a dat seama ce caută tânărul Dumitru. Prin August Heisenberg a aflat că la Biblioteca din München se află o parte a manuscriselor operei Sfântului Grigorie Palama. O altă parte se află la Biblioteca din Berlin și o alta la Biblioteca Națională din Paris. Înnarmat cu un aparat de fotografiat, a fotografiat manuscrisele operei sfântului. Când a citit prima lucrare, *Despre cei care se retrag în liniște*, a simțit că regăsește ceea ce el a trăit în copilărie, în satul natal. În sfârșit, în opera Sfântului Grigorie Palama, descoperă autenticitatea Ortodoxiei. A început cu traduceri din opera sfântului, iar în 1938 apare prima monografie serioasă despre el, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*. Deci, această căutare a fost ghidată de providența dumnezeiască. Spiritualității simple a țaranului român, ethosului Ortodoxiei românești el îi dă și o dimensiune academică. Cele două se întâlnesc în așa fel încât teologia Părintelui Stăniloae este de o profunzime și de o autenticitate extraordinare, ale celui care caută și trăiește.

Părintele Gheorghe Holbea, împreună cu 40 de seminariști de la Buzău, în vizită la Părintele Dumitru Stăniloae, la aniversarea a 89 de ani. 16 octombrie 1992

Icoană realizată de Mădălina Țăpu

După aceea, a ajuns la Filocalie. O parte a manuscriselor Filocaliei au fost aduse de la Sfântul Munte Athos de către Părintele, Sfântul acum, Arsenie de la Prislop, care a și scris o parte, mai ales la volumul întâi, după dictatul Părintelui Dumitru Stăniloae.

În 1943 apare *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, în contextul celui de Al Doilea Război Mondial, pentru că Părintele își punea foarte serios problema: ce a mai rămas din chipul lui Dumnezeu din om în acești oameni care au ajuns să-și perfecționeze armele pentru a se distruge unii pe alții. Ce mai este dumnezeiesc în acești oameni care ajung la această schimonosire a chipului transformat în ură și care duce la uciderea aproapelui. Părintele va insista asupra chenozei Fiului lui Dumnezeu, arătând că Mântuitorul Iisus Hristos suferă împreună cu cei nevinovați, cu inocenții (de obicei, victimele războaielor, ale istoriei). În această lucrare, Părintele pune un diagnostic lumii în care trăiește, lume în care este în pericol chiar umanitatea omului.

Din păcate, când apare *Teologia Dogmatică Ortodoxă*,

numele Părintelui Stăniloae este șters de pe copertă, pentru că membrii Rugului Aprins au fost arestați în acel an, deci și Părintele. Au urmat cinci ani de închisoare, perioadă despre care Părintele a mărturisit că doar acolo a avut rugăciunea neîncetată și a învățat cu adevărat să se roage. Lucrul acesta poate părea paradoxal pentru unii, pentru că Părintele avea experiența rugăciunii, tradusesese și texte filocalice. Însă experiența închisorii însemna și o aprofundare a rugăciunii. Altfel te rogi când ești încercat de suferință.

Lumina vine de la Răsăritul cel de Sus, Horea Paștina, 2024

Ceea ce avea Părintele extraordinar – și așa se și purta cu noi – era întâlnirea integrală. Spunea că Dumnezeu Se întâlnește cu fiecare dintre noi integral, nu o părticică. „Îl cunosc în grija Lui specială față de mine, în raportul Lui intim cu mine, în istoria relațiilor Lui cu mine, în planul Lui în care mă conduce în mod special pe mine spre țința comună, prin durerile, revendicările și direcțiile particulare pe care mi le adresează în viață.” Acest raport intim al lui Dumnezeu cu mine nu mă scoate din solidaritatea cu alții, din obligația față de familie, de nație, de locul meu, de timpul meu ș.a.m.d.

Dumnezeu ni Se adresează și trezește responsabilitatea noastră într-un mod deosebit de pătrunzător, prin fețele celor lipsiți. Dumnezeu pune în relief o valoare incomensurabilă a omului ca om în fața Lui. Ea este atât de mare încât El Însuși Se identifică cu cauza lui. Trebuie să ne gândim în aceste cazuri că, așa cum Dumnezeu ne cere să-i ajutăm pe alții, așa cere și altora să ne ajute pe noi în cazul în care vom avea nevoie. Spunem că în fiecare sărac, bolnav sau asuprit ne întâmpină Hristos. Deci, experiența aceasta existențială a lui Dumnezeu se îmbină cu experiența Lui apofatică.

Teologia Părintelui Stăniloae este una autentică și, în același timp, se inspiră din autenticitatea patericală a Sfinților Părinți, care nu sistematizează, ci împletesc o experiență. Sfântul Părinte Dumitru

Stăniloae, Teologul, cum îi spun eu, trecând prin teologia Sfântului Grigorie Palama și a părinților filocalici, vorbește din propria experiență. Teologia sa dogmatică este o teologie patericală, împletită din experiențe, din cugetări. Este un alt stil, pentru că mintea noastră, din păcate, nu este croită filocalic, ci este croită intelectual. Noi nu mai avem timp de nuanțe. Ți se pare că ai înțeles, dar nu înțelegi nimic. Or, Părintele Stăniloae ne cheamă spre reflecție. Teologia sa dogmatică nu face altceva decât așază, pe cât posibil, într-un spațiu academic, experiența Părinților pe care i-a tradus.

De fiecare dată când Părintele începea să traducă un nou Sfânt Părinte, simțea că se roagă aceluia. Lidia, fiica Părintelui, mărturisește și ea cum, fiind la Vlădeni, stăteau la masă cu Sfântul Maxim Mărturisitorul, cu Diadoh al Foticeei și cu toți ceilalți Părinți filocalici. El a avut două harisme: harisma tălmăcitorului și harisma teologului, ca unul care se ruga lor. Părintele Stăniloae era în duhul Sfinților Părinți ai

Bisericii. Cred că aceasta e noutatea: faptul că el îi simțea aproape și se ruga lor.

Povestiți-ne ceva despre părinții mănăstirilor nemțene pe care i-ați cunoscut.

Părintele Cleopa Ilie avea harisma cuvântului. Stătea șase ore să-l ascuți și tot nu te săturai. Odată, a fost invitat de membrii Rugului Aprins în casa lui Alexandru Mironescu, pentru că ei se întâlneau în case particulare după 1952. După ce Părintele Cleopa a început să vorbească, la un moment dat, icoana Maicii Domnului „Rugul Aprins” din perete a început să se legene și s-a auzit o cântare îngerească ce i-a cutremurat pe toți. Asta o relatează fiica lui Alexandru Mironescu.

Părintele Paisie Olaru avea harisma blândeții duhovnicești și a binecuvântării duhovnicești, a blagosloveniei. Părintele Elefterie Mihali, care a slujit la Agapia Veche, apoi la Secu, avea harisma ospitalității duhovnicești, omenia duhovnicească. Când ne vedea, eram câte doi-trei elevi seminaști, stătea cu noi de vorbă câte trei ore. Ne învăța lucruri pe care nu le auzeam de la profesori, de la felul în care se săvârșesc Sfintele Taine, până la viața intimă, de familie și toate celelalte necesare unor viitori preoți. Părintele Ioanichie Bălan a fost, pentru anii 80, un adevărat apostol, în sensul în care prin *Patericul românesc* a arătat că spațiul

acesta românesc a fost binecuvântat de oameni sfinți. A arătat toți sfinții cuvioși, martiri, mărturisitori care au trăit din veacurile primare până în secolul al XX-lea. În momentul în care a apărut cartea *Convorbiri duhovnicești*, unde Părintelui Cleopa i se rezervă cel mai mare spațiu, lumea a început să-l caute.

Mai era și părintele Justin Pârvu. Îmi amintesc, prima dată când l-am văzut, chipul acela frumos, cu ochi albaștri, pătrunzători, exact în chip de sfânt. În amintirile mele, de tânăr student, părintele Iustin părea un înger: ne copleșea cu daruri când plecam acasă.

Pe Părintele Sofian Boghiu cum l-ați cunoscut?

Părintele Sofian a fost la Rugul Aprins. Când am venit la facultate, m-am spovedit la un părinte profesor care m-a descurajat, adică m-a moralizat. Or, eu nu aveam nevoie de moralizare, ci de încurajare. Și atunci, am căutat și am ajuns la privegherile de la Mănăstirea Antim, unde am fost copleșit de blândețea chipului Părintelui Sofian și l-am rugat să mă spovedească. M-a ascultat cu blândețe. După aceea mi-am dat seama că el, când spovedea, făcea rugăciunea inimii și plecam așa de bucuros și de liniștit! Îmi transmitea toată blândețea sa. Îmi dădea doar câteva sfaturi, îmi punea mâinile pe cap și îmi dădea dezlegare. Simțeau că zbori. Era des întâlnit sfatul de a nu judeca. Dacă nu judeci, nici Dumnezeu nu te judecă. Era o prezență duhovnicească. Îți dădea liniște prin simpla prezență. Aș putea spune că Sfântul Sofian avea harisma blândeții duhovnicului, pentru că avea multă răbdare. Uneori spovedea toată noaptea.

Ce face un om să fie sfânt sau în ce constă sfințenia?

Părintele Rafail Noica, după ce vine la Ortodoxie prin Sfântul Sofronie Saharov, ajunge la concluzia că „Ortodoxia este firea omului”. Sfințenia o dă autenticitatea, adică firescul. Eu așa o simt în cei de care m-am apropiat. Cu Părintele Stăniloae este cea mai providențială apropiere duhovnicească. Să ajungă să te iubească precum pe cel din familia lui e copleșitor! Pentru că sfințenia o dă omenia, simplitatea. Părintele Stăniloae mai spunea că Dumnezeu nu ne cere să fim supraoameni, ne cere să fim oameni și vorbește foarte mult despre firescul omeniei. Noi avem o percepție greșită asupra sfințeniei. Unii dintre noi percepem sfințenia ca pe o infailibilitate. Nu există infailibilitate, ci există această luptă continuă, războiul

Părintele Sofian Boghiu, Horea Paștina

nevăzut până la sfârșitul vieții, pe care Dumnezeu îl îngăduie și prin care ne sfințește. Importantă este eliberarea de obsesia perfecțiunii.

Cu ce simțământ ați întâmpinat canonizările de anul acesta?

Simțământul pe care îl am este copleșitor și nici acum nu-mi vine să cred că i-am cunoscut și că Dumnezeu a rânduit să particip la canonizarea lor. Dar dacă Dumnezeu a rânduit așa, mă gândeam că a făcut-o într-un moment critic pentru neamul românesc. Mai mult decât atât, nu este vorba de recunoașterea lor, ci de faptul că noi avem nevoie de ei. Părintele Iustin spunea: „Vor veni vremuri grele pentru România, pentru neamul românesc, dar rugați-vă sfinților români. Ei vă înțeleg cel mai bine, ei sunt cei mai apropiați”.

Dacă noi, astăzi, avem posibilitatea de a conștientiza, de a cultiva și de a ne manifesta credința este pentru că au fost asemenea oameni duhovnicești care s-au jertfit. Este incredibil că în perioada comunistă aveam asemenea duhovnici mari pe care ni i-am dori și astăzi. Pentru că au suferit persecuții grele, au reușit să ajungă la virtuțile supreme ale creștinismului: iubirea de vrăjmași, jertfirea pentru semenul lor. Mărturisitorii ne-au arătat că poartă persecuțiile creștinește, că nu-și trădează prietenii, că se sacrifică pe ei pentru a

trăi alții. În același timp, ei ne dau mărturie despre cum să rămânem creștini în condiții de iad, și aceasta este cea mai valoroasă moștenire pe care am primit-o de la martirii închisorilor și de la acești sfinți cuvioși părinți.

De ce credeți că generația de azi, în libertatea pe care o avem, nu reușește să înțeleagă și să lucreze valorile înalte, fie culturale, fie duhovnicești?

Sunt și excepții, dar războiul nevăzut de data aceasta este amplificat de ceea ce numim tehnologie. Omul de astăzi este asaltat de informații. Avem de-a face cu un asalt asupra minții omenesci cum n-a mai fost până acum. O spunea și marele – sfântul, după umila mea părere – Mircea Vulcănescu, atât de prigonit și astăzi, că vremurile care urmează nu sunt vremuri de triumf pentru creștinism. O spunea în 1940, dar e valabil și astăzi. Sunt vremuri de încercare, dar totuși sunt vremuri mântuitoare. „Însă, zice, ferească Dumnezeu să intri în acest ev naiv, fără să știi ce te așteaptă”. Deci avem nevoie de oameni care să aibă această dimensiune profetică, așa cum erau, spre exemplu, acești mari duhovnici pe care i-am amintit. Prezența lor în cetate era foarte importantă. Spun în cetate pentru că la ei veneau, mai ales după Revoluție, cu miile. Avem nevoie de acești voievozi ai spiritualității. Până atunci, însă, după cum ne învață Sfântul Vasile de la Poiana Mărului, mergem la marii duhovnici prin scrierile lor. Unii au fost canonizați, alții mai așteaptă, precum părinții Iustin Pârveu, Arsenie Papacioc, Teofil Părăian și alții.

Părintele Nicolae Steinhardt arată că neamul acesta românesc, care a fost

și este încercat, este totuși în purtarea de grijă a lui Dumnezeu, pentru că este un neam smerit, adică nu are porniri imperialiste. Suntem unul dintre neamurile pe care Dumnezeu le-a ales să le treacă prin răstignire, cum a fost în România în perioada prigoanei stalinist-comuniste, pentru ca fibra creștină a poporului român să fie pusă la încercare. Din această încercare au ieșit: *Jurnalul fericirii* al unui evreu botezat în închisoare la Jilava, părintele Nicolae Steinhardt; *Întoarcerea la Hristos*, *Deținutul profet* sau *Testamentul unui nebun* ale lui Ioan Ianolide, în care arată cum au fost transformate celulele de tortură îngrozitoare ale închisorilor în chilii de rugăciune, isihaste; *Bucuriile suferinței*, mărturia părintelui Dimitrie Bejan, care a făcut șase ani de gulag sovietic și 17 ani de pușcărie în România. Toți ne învață pe noi cum putem să rămânem creștini și să devenim mărturisitori într-o atmosferă de iad.

Ce face o educație eficientă?

În Ortodoxie vorbim despre o transformare duhovnicească. Autentică devenire duhovnicească este prin omul duhovnicesc. El te naște la credință. În Ortodoxie, important este cine te naște duhovnicește. Pe marele scriitor Dostoievski l-a născut duhovnicește starețul Ambrozie de la Optina, care a devenit starețul Zosima din *Frații Karamazov*. Extraordinar este când Hristos Se descoperă într-un om. Acesta e cel mai puternic argument.

Martiri, Paul Gherasim, 2005

Iată ce spune Ioan Ianolide: „Vorbim din plinul vieții în Hristos, din adâncul celei mai cumplite prigoniri, din experiența dăruirii. Am cunoscut oameni care au realizat plinul uman, sfințenia, mucenicia, dar printr-o cernere cruntă și am tăria să mărturisesc că sunt un om fericit, întrucât am văzut un om în care via, gândea, zâmbea, trăia și biruia Hristos – Valeriu Gafencu”. Deci pe Hristos Cel viu în Valeriu, pe Hristos Cel răstignit în secolul XX, pe Acesta Îl mărturisim.

Tehnologia, multa informație și ideologiile fac mintea să gândească abstract și să nu mai înțeleagă profunzimile. Care sunt consecințele unei astfel de gândiri abstracte?

Această gândire abstractă n-are nimic viu în ea. Adică, la un moment dat, te îndepărtează de realitatea vie. Un exemplu este cel al părintelui Nicolae Steinhardt, care era foarte bine pregătit, avea o cultură extraordinară. La un moment dat, după ce iese din închisoare, își face un bilanț și își dă seama de transformarea care a avut loc – mai întâi prin Taina Sfântului Botez, prin entuziasmul care l-a copleșit, prin bucuria extraordinară și dorința de a-i îmbrățișa pe toți. E o stare de har, de fapt, acolo. După aceea, vederea luminii dumnezeiești necreate, tot la Gherla, când se simte în lăuntrul luminii taborice. „Am intrat în închisoare mândru, orgolios, plin de ifose și am ieșit vindecat”. Cine? Steinhardt, care era doctor în drept la douăzeci și ceva de ani, care citise literatura engleză, franceză și germană în original, un om îmbibat de cultură, la un moment dat spune: ies vindecat! Pentru că această cultură, când este artificială, îți dă orgoliu. Și după ce trece prin experiența temniței, a suferinței, iese vindecat, gata să se bucure și de un petic albastru de cer, și de un pâlț de verdeață, și de o coajă de pâine, și de un răsărit sau apus de soare. Bucuriile simple, din păcate, noi nu le mai trăim. Pentru că gândim și trăim abstract. Până la urmă, și aproapele nostru devine un abstract în contextul internetului. În loc să stăm de vorbă unii cu alții, n-avem timp, n-avem răbdare și evadăm cu mintea în spațiul televizat, în lumea virtuală și stăm de vorbă cu nu știu ce prieten din altă parte de lume, dar omul concret cu care Dumnezeu te

întâlnește devine ceva abstract. Asta e problema zilelor noastre: tehnologia, care din ce în ce mai mult ne îndepărtează de noi înșine, de Dumnezeu, de aproapele și de natură. Am pierdut capacitatea de a ne uimi, ne pierdem în abstracțiuni.

Cum își naște un popor liderii?

Singura naștere a liderilor neamului, de orice fel – politici, economici, intelectuali, spirituali –, este nașterea în Biserică. Nu există altă naștere. Inclusiv a preoților, căci și preotul este un lider, deși noi nu avem această noțiune, ci pe cea de păstori, de părinți duhovnicești. Este o altă dimensiune. Cel mai important este ca în familie să se cul-

tive credința în Dumnezeu și conștiința responsabilității față de ceilalți. Dacă acestea nu se cultivă în familie, care este atât de atacată astăzi cu toate ideologiile de gen, de cuplu și alte nebunii, e foarte greu să mai creștem lideri adevărați. Cred că lumea simte nevoia să se întoarcă spre tradiție, spre autentic, spre valorile creștine, care sunt atât de blasfemiate și atacate astăzi.

Trebuie să re-înțelegem că prima școală e, de fapt, în familie. Aici este și altă problemă, pentru că în familia de astăzi bărbatul și soția nu prea se mai întâlnesc. Fiecare

merge la serviciul lui și ei petrec cea mai mare parte a vieții depărtați unul de celălalt. Se întâlnesc seara, comunică, dacă mai comunică, se ocupă de copii, dacă se mai ocupă. Și s-a constatat în perioada pandemiei, când soții au fost siliți să stea unul cu celălalt, că mulți dintre ei sunt străini unul de celălalt, unii au și divorțat.

Nu aruncăm vina asupra sistemului de educație. Spunea un om de cultură, referindu-se la Părintele Stăniloae, că noi, românii, am stat foarte prost cu instituțiile, dar am stat foarte bine cu personalitățile. Dumnezeu a trimis personalități care, la un moment dat, au fost providențiale. Nu instituțiile i-au format, ci familia, mediul, comunitatea, parohia etc. La temelie rămâne Biserica de acasă, cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur, familia. Dumnezeu îi alege, dar dacă familia nu-și împlinește vocația ei, atunci e foarte greu, nu mai are cine să-i crească. ■

Interviu realizat de protosinghel Gherasim S.

Hrismă și Logos, Paul Gherasim

„Gândiți-vă la Mine!”

Arhimandrit Arsenie Papacioc

Gândul omului trebuie să fie mereu la Dumnezeu. Chiar nu ne gândim că Dumnezeu ne va cere socoteală pentru tot ce ne-a dat? Frumusețe, înțelepciune, putere – de multe ori dincolo de cea a îngerilor, dacă ținem cont că lumina îngerilor este mai difuză decât „Chipul și asemănarea” care-l îmbracă pe om – toate aceste bogății nemaipomenite Dumnezeu le-a revărsat peste om și chiar dacă ești păcătos, Chipul rămâne în tine. Privind aceste frumuseți, aceste împodobiri, acest Chip, nu putem să nu ne gândim la El. Tocmai acest gând – așa cum izvorăște el – este o rugăciune.

Este foarte important și trebuie actualizat că „fără Dumnezeu nu se poate face nimic!” (Ioan 15, 5). Dacă „firul de păr nu se mișcă fără voia Lui” (Luca 21, 18), darămite lumea întreagă? De aceea e o mare greșală să nu ne gândim la Dumnezeu. Cum să ne gândim? Într-o formă cât mai directă: „Doamne, iartă-mă!”, „Doamne, ajută-mă!”. Tot așa cum te gândești, de exemplu, la soția ta iubită, te gândești sau, mai bine zis, ți-e gândul, inima tot timpul la ea, la iubirea ei. Ca la o icoană pe care o porți în suflet, gândindu-te la ea într-o formă simplă. În acest fel ții mereu legătura cu cel iubit. Deci același lucru este și rugăciunea: un contact permanent al inimii tale cu inima lui Dumnezeu.

Uite, vă schitez un caz: s-au căsătorit Nicu și Ioana. După nuntă, cum era obiceiul, fata a trecut

la bucătărie și Nicu a plecat la lucru. Fata, din stângăcie, a afumat mâncarea. Și a început să se frământa: „Ce-o să zică Nicu atunci când o veni? Nici atâta n-ai învățat la mamă-ta?”, se frământa ea la măsura obligațiilor pe care le avea, însă nu era liberă. Și a venit Nicu: „Dragă Nicule, am afumat mâncarea!”, „Lasă, dragă, nu mă interesează; dar de ce nu te-ai gândit la mine toată ziua? Asta mă interesează pe mine!”. Grijă că n-am făcut cutare sau cutare nu e bună; grija trebuie să fie aceasta: să fii prezent!

Asta o să ne întrebe și Dumnezeu: „De ce nu v-ați gândit la Mine toată viața voastră? Eu sunt Cel ce sunt, Eu v-am dat viața, frumusețea, puțința de-a vedea culorile, combinația culorilor, v-am dat posibilitatea să le combinați chiar voi, să creați voi frumuseți. Eu sunt Autorul tuturor acestor lucruri. De ce la alte lucruri, stele de târg, ați dat atenție și Mie nu?”. Este vorba de a-L face simțit pe Dumnezeu, pe Maica Domnului și pe oricare sfânt cu inima ta, cât mai continuu. Aceasta ar ține lumina sufletului tău aprinsă și va fi mai greu ca acel suflet să fie atacat. Trebuie știut că mult se teme diavolul de omul treaz, cât mai treaz. Rugăciunea este un mijloc neapărat folositor, dar trezvia este un scop atins. ■

Fragment din Veșnicia ascunsă într-o clipă

Părintele Teofil Părăian – duhovnicul tinerilor

Ne aducem aminte cu recunoștință și admirație de buna dispoziție pe care o răspândeau conferințele lui, erudiția, logica argumentației, umorul sănătos. Multe, din fericire, se pot urmări online și pot fi de real folos duhovnicesc. Deosebit de frumoase și uneori amuzante erau răspunsurile la întrebările din sală. Am selectat mai jos câteva cuvinte memorabile ale cuvioșiei sale.

Mi-a fost drag întotdeauna de tineri, pentru că tinerii sunt modelabili. Au entuziasm și fac lucruri mari: au făcut și o revoluție, la care bătrânii s-au uitat la televizor și atât. Tinerii s-au dus să moară; poate nici n-au știut că se duc să moară, dar s-au dus să schimbe lumea aceasta.

Mi-e tare drag tânărul acela care avea cinci pâini de orz și doi pești, pe care le-a dus înaintea Domnului Hristos, iar Mântuitorul, după ce le-a binecuvântat, a săturat mare mulțime de oameni. Un tânăr care a avut ceva să-I ofere Domnului Hristos, ceva din munca lui, ceva din averea lui, ceva din viața lui. Dar să știți că mie mi-e drag și de un tânăr pe care-l criticăm: tânărul cel bogat. Mi-e drag de el. Multă lume îl judecă pentru faptul că nu și-a lăsat averea (parcă ei și-ar lăsa-o?), cum de nu l-a urmat pe Domnul Hristos?

Căsătoria ți-o pregătești prin viața superioară pe care o duci înainte de căsătorie.

Nu există nimic particular, ci trebuie să fie o unitate în doi, o unitate în diversitate.

Nici gândurile, ai putea să zici, nu-s particulare. Totul trebuie să fie împreună, al tuturor, așa încât în familie trebuie să fie pusă în valoare și credința religioasă.

Concubinajul nu este o mărturisire de credință, este o mărturisire de necredință. Noi știm că măsura credinței este măsura vieții. Cum îți trăiești viața, așa îți este și credința.

Dacă tolerezi răul, nu-i bine! Psalmul 100 vorbește despre niște măsuri radicale: „pe cel rău nu voiesc să-l cunosc. Pe cel ce clevește în ascuns pe vecinul său, pe acela îl voi pierde. Pe cel ce are ochi mândru și inimă semeată, pe acela nu-l voi suferi. În dimineți am ucis pe toți păcătoșii pământului, ca să stârpesc din cetatea Domnului pe toți cei ce fac fărădelegi”. Răul nu trebuie tolerat! Trebuie să avem înțelegere față de neputința omenească, însă răul trebuie smuls din rădăcină. Când e vorba de toleranță, poți să tolerezi niște neputințe, să îngădui niște situații care nu pot fi schimbate, dar cât privește răul în sine, trebuie smuls din rădăcină! ■

Frumusețea și sfințenia Ortodoxiei

Părintele Marc-Antoine Costa de Beauregard

Francez de origine, părintele Marc-Antoine și-a început teza de doctorat la București cu Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae. A trebuit să o finalizeze la Paris, la Institutul Teologic Ortodox „Saint-Serge”, în urma trecerii la Domnul a Părintelui profesor. Un slujitor cu adâncă trăire, căutător al rugăciunii autentice și al celei mai bune expresii a credinței, actualmente protopop al Protopopiatului Franței, în cadrul Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, părintele Marc-Antoine ne împărtășește câteva dintre reflecțiile sale despre viața duhovnicească autentică.

Sfințenia

Sfinții sunt oameni care au asimilat învățătura, tradiția și viața Bisericii în propria lor existență. Acest fenomen de asimilare este tipic ortodoxiei. Pentru noi, categoria sfințeniei nu este una morală, ci una ontologică. Înseamnă asimilarea adevărului, a tradiției, a înseși vieții lui Hristos. Această asimilare sau însușire este ceea ce face ca gândul lui Dumnezeu să devină gândul omului. Dumnezeu spune: „Gândurile Mele nu sunt ca gândurile voastre” (Isaia 55, 8). Dar la sfinți gândurile dumnezeiești devin gânduri omenești și asta este foarte interesant.

În cazul Părintelui Sofian, acest lucru era evident în modul său de a se comporta cu oamenii, foarte blând, echilibrat, bun, cu mult discernământ, cu multă răbdare. Ca om era, într-adevăr, foarte plăcut. Puteai să simți bunătatea lui Hristos în el. Pe Părintele Dumitru Stăniloae l-am văzut mai mult ca profesor, iar cei care au trăit cu el l-au cunoscut poate mai bine. Chiar și când venea la Paris, era întotdeauna un om simplu, amabil, zâmbitor, prietenos, smerit. Pentru mine, care eram mult mai tânăr, a fost mai mult decât un exemplu, a fost o influență molipsitoare, chiar fără să vorbească, doar stând lângă el. Am simțit același lucru și cu părintele Benedict Ghiuș, care

vorbea foarte puțin, un cuvânt la jumătate de oră, dar când erai lângă el simțeai ceva ca apa, ca aerul, ceva care trecea de la el la tine, și era foarte impresionant. Ceva palpabil. Era harul care era în el și care se răspândea, era molipsitor. Există această întreagă generație de părinți români care s-au născut la începutul secolului XX și au murit majoritatea în anii '90, o generație extraordinară.

Teologia experienței filocalice a Părintelui Stăniloae

Tot timpul, Părintele Dumitru Stăniloae vedea Sfânta Scriptură ca o revelație pozitivă de la Dumnezeu. El adulea și continua direct tradiția Sfinților Părinți, care au fost toți exegeți. Teologia este patristică și biblică în același timp. El face legătura între Scriptură și tradiție observând că toți părinții Bisericii sunt de fapt teologi biblici. Scriptura fiind folosită și în Liturghie, este adevărat că inițial părinții comentau doar textul pe care îl citim în cult. Există anumiți psalmi care nu au fost niciodată comentați, pentru că acești psalmi nu erau auziți în cultul Bisericii. Teologia părinților este o teologie biblică și liturgică, și așa a fost definită inițial, înainte de a deveni o teologie academică, un pic distorsionată. Dacă ar fi să facem o critică, aceasta ar viza teologia scolastică, ce s-a îndepărtat de Liturghie și de Scriptură. Pervertirea teologiei este înțelegerea acesteia în

afara Scripturii și a vieții liturgice. Și eu cred că părintele Stăniloae a refăcut legătura dintre teologie, Scriptură și Liturghie, pentru că a avut o poziție aproape polemică în fața teologiei scolastice și academice. El s-a distanțat, cred, mult mai mult decât Iustin Popovici sau alții de genul acesta. Părintele Stăniloae este singurul teolog dogmatic al timpului nostru. El restabilește legătura cu Liturghia mai ales datorită experienței isihaste. El restabilește o teologie a duhului filocalic, iar filocalia este întotdeauna comentariul experienței lui Dumnezeu pe care o avem din Biblie și din rugăciune. Nu este o teologie separată, sistematică, pe care, la limită, nici măcar nu trebuie să crezi în Dumnezeu pentru a o studia, pe care o înveți ca pe o știință, chiar una sistematică. Cum a reușit Părintele

Sfințenia înseamnă asimilarea vieții lui Hristos.

Stăniloae să refacă această legătură între Biblie, Liturghie și Teologie? Identificându-se cu câțiva părinți preferați, precum sfinții Grigorie Palama, Maxim Mărturisitorul și Chiril al Alexandriei. I-a tradus, i-a asimilat, a pătruns în lumea lor. Cred că a asimilat metoda patristică și așa a salvat teologia ortodoxă de la dezastru. A fost un om de sinteză, iar sinteza a fost făcută în spirit patristic. Și știm că a fost un om care s-a rugat dincolo de toate. Căci cugetarea izvorăște din rugăciune.

Era foarte plăcut! Un om simplu, ca un țăran român, foarte politico, foarte bun, foarte zâmbitor, foarte modest, amabil, prietenos și foarte primitiv. Locuia într-un apartament modest, cu două camere mici, împreună cu preoteasa Maria. Am cunoscut-o pe soția lui. Se înțelegeau foarte bine, erau foarte apropiați și uniți. Părintele era foarte bun cu soția sa, o respecta enorm și formau un cuplu exemplar. Amândoi erau oameni foarte simpli. De el îmi amintesc că avea o față frumoasă și mereu zâmbitoare.

Când ne rugam împreună, el nu lua neapărat cărți, ci mergea în fața icoanelor și vorbea cu Dumnezeu ca un țăran. „Doamne, ajută-ne!” El chiar era țăranul român care vorbește cu Dumnezeu. Și vorbea adesea despre satul lui. După vorba lui Lucian Blaga: „Veșnicia s-a născut la sat”. Cred că era atât de obișnuit cu rugăciunea, cu contemplația și cu lectura, încât se simțea cu adevărat acasă cu Dumnezeu. Tot timpul era foarte concentrat. A învățat să se roage din inimă, mai ales în închisoare, și avea această conversație constantă cu Dumnezeu. Părintele Sofian era

și el așa. Când te gândești la Părintele Dumitru Stăniloae, te gândești la un mare intelectual, la un mare teolog, ceea ce este adevărat, dar mai presus de toate a fost un om al rugăciunii.

Cunoaștere și iluminare

Liturghia este mistagogică, nu didactică, simbolică sau alegorică. Principiul mistagogiei este că Hristos prezent prin Duhul Sfânt, Hristos Lumină, îl conduce pe cel care crede și voiește spre profunzimea tainei Sale. Asta înseamnă că Liturghia este de fapt o experiență mistică. Nu este un simbolism intelectual, o alegorie, care nu înseamnă nimic, ci este practic o inițiere prin descoperire continuă, prin acțiunea Sfântului Duh. Dacă Duhul Sfânt nu există, dacă Hristos nu există, toate acestea sunt rituri și simboluri goale. Asta explică importanța dimensiunii ascectice. Dacă ținem post, dacă facem metanii, dacă ne mărturisim păcatele etc., este ca să putem cu adevărat să-L urmăm pe Hristos în această

dacă nu suntem curățiți de patimile noastre, nu putem fi luminați de harul dumnezeiesc. Există o legătură între mistagogie, asceză și rugăciune.

Problema centrală, și pentru mistagogie, și pentru ascetism, este problema cunoașterii. Este foarte important să dezvoltăm acest subiect în epoca noastră, pentru că este cu totul străin mentalității occidentale, de exemplu. Francez fiind și profesor universitar, cunosc problema. Nu există niciun acces la cunoaștere pentru că este o metodă doar conceptuală și raționalistă de cunoaștere, de explicare, care nu duce la nimic. Experiența ortodoxă e cu totul altceva, este expresia iluminării dumnezeiești.

Moarte și Înviere

Dacă omul nu trece prin moarte, dacă nu revine din moarte, el nu va avea cunoașterea autentică, nu poate vedea pe Fiul de-a dreapta Tatălui. De aceea, monahismul este foarte important. Mitropolitul Antonie Bloom a spus: „Călugărul

este cineva care s-a întors dintre morți”. Este experiența Învierii, care este în fond căința. Această experiență a Învierii, de a fi revenit de la moarte la viață, ne permite nu să înțelegem, ci să

Asceza fără Sfântul Duh este doar un efort moral.

mistagogie, pe acest drum. Pentru că Hristos spune: Urmează-Mi! Aceasta este mistagogia. Noi Îl urmăm, schimbându-ne inima, patimile, prin tot ce facem. Scopul ascezei nu este unul moral sau eroic, ci este unul mistagogic. Sfântul Grigorie de Nazianz ne spune: să te purifici pentru Dumnezeu ca să poți fi luminat. Pentru că

gustăm lumina lui Hristos. Sfântul Ștefan, primul martir, prin Duhul Sfânt, a văzut pe Fiul la dreapta Tatălui. Este extraordinar! În momentul acela el trecea cu adevărat de la viață la moarte și de la moarte la viață.

Hristos nu era hristocentric, Hristos a înviat ca să vină Duhul Sfânt. Trebuie să-L punem cu

adevărat pe Duhul Sfânt la locul Său. În mistagogie, în teologie, în asceză, Duhul Sfânt face de fapt toată lucrarea. Asceza fără Sfântul Duh este un efort moral, un eroism psihosomatic, dar prin Duhul Sfânt este altceva.

Duhul Sfânt este făcător de viață, însuflețește, dar o face prin energiile necreate. El însuflețește ceea ce este mort, el face să treacă de la moarte la viață. Învierea lui Hristos este un eveniment pneumatologic, nu doar unul hristologic. Este o teofanie a Sfântului Duh. În calitate de Cuvânt al Tatălui, Hristos era plin de Duhul Sfânt. Duhul Sfânt din El e Cel care face să treacă umanitatea Lui de la moarte la viață. Tot Duhul Sfânt e Cel care dă viață inteligenței noastre, vieții noastre, duhului nostru. El este Cel care face toată lucrarea de aducere la viață a duhului, a sufletului, a trupului, a inimii, de fapt a omului întreg. Este minunat!

Cum face El această lucrare în noi? Eu cred că o face dacă noi Îl lăsăm s-o facă. Și Îl lăsăm să o facă mărturisindu-ne păcatele, de fapt. Prima manifestare a Sfântului Duh este durerea inimii. Prin căință, Sfântul Duh ne face să trecem de la moarte la viață. Asta este durerea inimii. Această durere este semnul că Duhul Sfânt lucrează în noi. Durerea inimii este primul pas și primul martor al pocăinței. Adevărata pocăință este legată de zdrobirea inimii. „Inima frântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi” (*Psalmi* 50, 18). Nu este ceva moral, intelectual sau psihologic, ci este o lucrare harismatică, acțiunea Duhului Sfânt Care Se manifestă astfel, Care face piatra lichidă. Inima împietrită este lichefiată de Sfântul Duh prin lacrimi. Problema este că vorbim de aceste lucruri fără a le cunoaște cu adevărat, deci trebuie să fim atenți să nu mai vorbim în aer. Sfântul Simeon Noul Teolog vorbește mult despre lacrimile pocăinței. Lacrimile sunt semnul lichefierii, minunea pe care Sfântul Duh o face în noi.

Frângerea inimii este în același timp bucuria inimii, bucuria iertării. Lacrimile pocăinței sunt duble, de doliu și de bucurie, pentru că avem în acel moment revelația și lumina iertării. Aceasta este mistagogia interioară săvârșită de Duhul Sfânt în noi. Actul pocăinței este mistagogie interioară, mistagogia Sfântului Duh, Care ne conduce la Hristos, pentru că Fiul este imaginea desăvârșită a milei Tatălui. Abia după această pocăință vine experiența învierii lăuntrice. Oricine a trecut prin adevărata pocăință, măcar o dată, are o viață complet diferită după aceea.

Învierea lăuntrică poate dezvălui taina Învierii lui Hristos, care este lumina dumnezeiască. Lumina este semnul prin excelență al Învierii, de aceea noi purtăm lumânările de Paști, mărturie a experienței luminii divine necreate, a luminii Cuvântului înviat. În fond, este o iluminare prin Duhul Sfânt a conștiinței, o bucurie inefabilă. În sensul acesta suntem numiți „fii ai luminii”. Bucuria și ușurința cu care împlinim poruncile sunt dovada că avem această experiență. Devine

Frângerea inimii este, totodată, bucuria inimii, bucuria iertării.

ușor, spre exemplu, să-ți iubești dușmanii. Sfântul Siluan Athonitul spune că iubirea de vrăjmași este criteriul adevărului. Un astfel de om are o cunoaștere deplină a adevărului, el trăiește Învierea, adică triumful asupra morții. Există, de fapt, o relație între mistagogie și mistică. Mistagogia ne conduce la mistică și ele sunt împletite. În mistagogie există aspecte exterioare, simboluri, rituri, mișcări, sincronizare, dar în același timp trăim ceva în interior mult mai profund.

Strălucirea Duhului Sfânt în lume și în Biserică

Semnul că Duhul Sfânt iradiază în lume, prin Biserică, îl reprezintă spiritul frățesc, iubirea reciprocă, bucuria de a fi împreună, iubirea dintre episcopi, dintre preoți. Manifestarea iubirii este rară. Dacă dobândești iubirea lui Hristos în Biserică, în sărbătoare, devine aproape firesc să iubești oamenii de pe stradă, din metrou. Este un fel de dilatare a inimii. Sfinții sunt buni cu toată lumea, zâmbesc, iubesc spontan, este ceva cu adevărat natural.

Duhul Sfânt realizează, deci, două acțiuni foar-

Scopul vieții noastre este să dobândim iubirea lui Hristos.

te importante în ceea ce privește taina Învierii: în primul rând, El frânge sau lichefiază inima, apoi o luminează pentru a trăi Taina lui Hristos. Rodul acestei acțiuni a Duhului Sfânt este cu adevărat iubirea. Scopul vieții noastre este să dobândim iubirea lui Hristos. Atunci când ne gândim la toate acestea, ne dăm seama că sunt multe de făcut în biserică, în parohii și în mănăstiri deopotrivă. Dar fiecare ar trebui să înceapă personal. ■

Luminătorii Nordului

Sfinții Ierarhi Ansgar, Rimbart și Uni, cei dintâi luminători ai popoarelor din Miazănoapte, chiar dacă niciunul dintre ei nu și-a sfârșit alergarea pământească prin mucenicie, pe care cu adevărat au dorit-o, viața lor însăși a fost o jertfă neîntreruptă pentru Adevărul Hristos și mărturisirea Lui. Cei trei Apostoli ai Miazănoptii sunt cinstiți în chip deosebit în Episcopia Ortodoxă Română a Europei de Nord, fiind ocrotitorii Parohiei Ortodoxe Românești „Cinstirea Icoanei Maicii Domnului Potolește întristările noastre” din fosta capitală a Regatului Danemarcei, Roskilde, alături de toți Sfinții Români și Scandinavi. Prăznuirea lor se face în ziua de 3 februarie.

Sfântul Ierarh Ansgar – păstorul preaviteaz în chipul Păstorului cel Bun

Sfântul Ierarh Ansgar, al cărui nume se tâlcuiește „sulița lui Dumnezeu”, a avut o dragoste profundă pentru Hristos și s-a dedicat propovăduirii Evangheliei în ținuturile nordice. Născut în împărăția francilor în anul 801, după moartea mamei sale a fost dat la Mănăstirea Corbie la vârsta de cinci ani. Aici a aprofundat Scripturile și s-a aprins de dragoste negrăită pentru Hristos, căutând fericirea cerească. Se nevoia cu rugăciune și post, dorind a fi încununat cu cununa muceniciei.

La 25 de ani, Ansgar era predicator al școlii de la mănăstirea din Westfalia. În 826, la chemarea regelui Harald Klak, a mers în Danemarca unde a înființat o școală și a răscumpărat robi, însă propovăduirea a întâmpinat dificultăți mari. După doi ani, o revoltă a dus la plecarea regelui și la sfârșitul misiunii sale. Prin prorie dumnezeiască, Ansgar a ajuns în Suedia, la Birka, unde a alinat suferințele creștinilor robiți. Aici, lucrarea misionară a fost deosebit de dificilă din cauza tendințelor păgâne ale localnicilor.

În 831, împăratul Ludovic cel Pios a înființat o episcopie la Hamburg unde l-a numit arhiereu pe Sfântul Ansgar. În 834, Papa Grigorie a transformat scaunul de la Hamburg în arhiepiscopie, cu jurisdicție asupra Islandei, Groenlandei și Scandinaviei. După 845, împăratul Ludovic Germanul a unit eparhiile Hamburgului și Bremenului și le-a dat

Sfântului Ansgar spre păstorire. Deși prigoanele nu încetau, învăța poporul, îi boteza pe cei dornici să intre în Biserica lui Hristos și le hirotonea preoți. În Danemarca a ridicat o biserică la Schleswig și una la Ribe.

Sfântul Ansgar era împreună-pătimitor cu cei sărmani și bolnavi. A ridicat un spital în Bremen și îi vizita zilnic pe bolnavi, pe mulți vindecându-i prin cuvânt sau atingere. Purta un sac de păr, postea aspru și avea o rânduială strictă de rugăciune. Slujea Sfânta Liturghie zilnic și oferea daruri săracilor. Cuvântul său, plin de har, trezea și însuflețea oamenii. Sfântul propovăduia Evanghelia și se ruga pentru vrăjmașii săi care distrugneau bisericile și-i ucideau pe ucenicii lui Hristos. Deși era înzestrat cu harisme precum înainte-vederea și darul tămăduirii, se smerea neîncetat. Viața sa a fost o mucenicie albă, o mărturisire neobosită a adevărului în cele mai grele împrejurări.

După mai bine de treizeci de ani de lucrare apostolică, Sfântul Ansgar a adormit în pace în anul 865. Viața sa, plină de trude și de suferințe, a fost o împlinire a chemării la mucenicie prin slujirea neîncetată a lui Hristos. Împreună cu ucenicii săi, Sfinții Ierarhi Rimbert și Uni, este cinstit ca unul dintre apostolii și luminătorii Nordului.

Sfântul Ierarh Rimbert – iubitorul de săraci, de bolnavi și de năpăstuiți

Sfântul Rimbert s-a născut în Flandra, în anul 830. A intrat în monahism sub povățuirea Sfântului Ansgar, căruia i-a fost ucenic și diacon. În 865, cuviosul a fost ales arhiepiscop în scaunul arhiepiscopal de Hamburg-Bremen, păstorind turma lui Hristos 23 de ani și propovăduind neamurilor păgâne. Era un predicator de-Dumnezeu-însuflat cu râvna slujirii și a peregrinării. Deseori se primejduia călătorind pentru a duce cuvântul lui Dumnezeu vikingilor. Era atât de râvnitor pentru răscumpărarea creștinilor robiți, încât dădea toate veniturile arhiepiscopiei pentru a-i elibera. Năvălirile vikingilor erau îndreptate împotriva creștinilor din Germania și Danemarca de astăzi. În bătălia de la Nordendi (884), Sfântul Rimbert a

insuflat tuturor curaj, i-a îmbărbătat și i-a ridicat la luptă împotriva prădătorilor. Cu arhiepiscopul în frunte și înarmați cu Crucea, cetele creștinești i-au alungat pe vikingi pentru totdeauna din acele ținuturi.

Sfântul Rimbert avea darul facerii de minuni. A vindecat de orbire un sărman, a scos un demon dintr-un fiu regesc, a potolit cu rugăciunea valurile învolburate ale mării.

Era și un mare iubitor de săraci, de năpăstuiți și-i mângâia pe bolnavi. În Schleswig a ridicat o biserică, i-a răscumpărat pe mulți creștini în-lănțuiți, vânzându-și până și calul. A dus o viață monahală plină de osteneli și nevoințe și s-a mutat la Domnul în anul 888, arătându-se cu adevărat vrednic urmaș al Sfântului Ansgar.

Sfântul Ierarh Uni – pelerinul mărturisitor

În 916, pe tronul arhiepiscopal de Hamburg-Bremen a urcat un alt păstor sfânt: Cuviosul Uni. În acei ani, regii creștini Conrad și Henric au adus pacea în ținuturile unde, cu ani în urmă, propovăduiau Sfinții Ansgar și Rimbert. Astfel, și Arhiepiscopul Uni a început cu multă râvnă misiunea evanghelizării popoarelor nordice. A umblat ca un pelerin de-a lungul întregii eparhii, nesocotind osteneala, pentru a-i cerceta pe credincioși.

În Danemarca domnea regele Gorm, un potrivnic al adevărului și al creștinilor, dar pentru pacea la care a fost silit nu-i prigonea pe credincioși. Venind aici, Sfântul Uni a strălucit ca un luceafăr cu faptele și cu învățăturile bune și l-a adus la Hristos pe Harald, fiul regelui. Acesta, botezându-se, i-a înlesnit propovăduirea și îl sprijinea, iar sfântul îi catehiza pe păgâni și îi mângâia pe creștini. Apoi, ierarhul a mers în Suedia, la Birka, aproape de Uppsala, inima păgânătății nordice, care era descoperită năvălirilor piraților. Zeci de ani nici-un misionar creștin nu mai îndrăznise să înfrunte vrăjmășia acelor locuri.

Sfântul Uni a trudit spre readucerea creștinismului în sufletele acestor popoare până în anul 936, când a trecut la Domnul. Ucenicii săi l-au îngropat în Birka, iar după o vreme cinstitul său cap a fost mutat la Bremen și așezat în Altarul bisericii „Sfântul Apostol Petru”. ■

Făclii românești în Muntele Athos

„Ținta vieții nu este cucerirea planetei noastre, ci cucerirea vieții veșnice”, spunea părintele Dimitrie Bejan. Dumnezeu ne cheamă neîncetat și mereu vor fi suflete care aleg să răspundă chemării. În momentul în care sufletele acestora pătrund în veșnicie în ceata sfinților, ei nu se despart de noi, ci ne povățuiesc mai mult decât înainte. Sfântul Apostol Pavel schițează portretul duhovnicesc al unui sfânt: „Roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția” (Galateni 5, 22-23).

Dintre oamenii care L-au îmbrățișat pe Mântuitorul Hristos atât de strâns încât El le-a dăruit sfințenia fac parte și părinții Nectarie Protopsaltul, Dionisie Ignat și Petroniu Tănase, făclii de lumină care ne ajută să ne menținem calea, ne ridică din căderi și ne îmbrățișează când suferința ne copleșește. Ei au iubit-o pe Maica Domnului, care i-a chemat în muntele sfânt, Athos, unde au continuat urcușul duhovnicesc și au fost căutați de multe suflete dornice de a-L cunoaște pe Dumnezeu și de a trăi în adevăr.

Părintele Nectarie Prodromitul a fost protopsalt, înzestrat de Dumnezeu cu o voce îngerească. S-a născut la Huși în 1804. Trei surori au îmbrățișat viața monahală la Mănăstirea Văratice, iar un frate la Mănăstirea Neamț, care l-a și încurajat pe tânărul Nicolae să urmeze această cale. În 1842, cei doi frați au ajuns în Grădina Maicii Domnului și s-au stabilit la schitul Sfânta Ana. În liniștea de aici, pe lângă hrana sufletească, părintele sculpta cruci și era chemat să cânte la hramurile mănăstirilor. Nu după mult timp, părinții îl numeau „privighetoarea Sfântului Munte” sau „noul Cucuzel”. Din anul 1853, cei doi frați se stabilesc la Schitul Prodromu. Părintele Nectarie era prezent la toate ascultările, supunându-se ca unul dintre cei mai de jos. Atât s-a nevoit acest fericit Nectarie, încât ziua și noaptea era ca un soare între părinții din schit.

Toți mărturiseau că avea vocea unui înger și cânta cu multă umilință, și cu cât era mai lăudat, cu atât se smerea mai mult. Vrajmașul diavol a semănat în sufletele unora invidie. Odată, la un hram unde a fost chemat să cânte, cineva i-a pus otravă în băutură. Bând și simțindu-se rău, fratele său, părintele Atanasie, a luat candela cu untdelemn de la icoana Maicii Domnului și i-a dat-o lui Nectarie să bea, după care s-a liniștit. La bătrânețe, s-a retras împreună cu fratele său într-o chilie din pustia Viglei, un ținut pustiu, pietros și bântuit de furtuni, dar cu minunate frumuseți naturale, prielnic sihăstriei. La vârsta de 95 de ani, la 18 noiembrie 1899, și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu.

La doar 17 ani, în 1926, Dumitru Ignat, viitorul părinte Dionisie, ajunge în Sfântul Munte împreună cu fratele său mai mare, Ghimnazie, călugărit la Schitul Măgura. Acolo au împrumutat bani pentru a cumpăra Chilia „Buna Vestire”, aflată pe teritoriul Mănăstirii Pantocrator, și au muncit trei ani la Mănăstirea Iviron pentru a plăti datoria. Mai târziu, împreună cu părintele Ghedeon Chelaru, se vor stabili la Chilia „Sfântul Gheorghe” Colciu, pe care au refăcut-o din temelii. După ce starețul Ghedeon adoarme întru Domnul, în 1979, părintele Dionisie preia cârma chiliei, fiind deja căutat ca duhovnic de foarte mulți monahi și mireni. După 78 de ani petrecuți în Sfântul Munte, părintele Dionisie s-a strămutat la cele veșnice la 11 mai 2004. Părintele Damaschin Grigoriatul mărturisea despre el: „Mi-au făcut o puternică impresie chipul său cuvios, simplitatea și smerenia lui. Zâmbetul lui călugăresc și pașnic m-a robot pe dată, mai ales că era plin de o noblete duhovnicească lipsită de ipocrizie. După ce am discutat cu el, mi-am dat seama că am înaintea mea un

simbol al monahismului aghioritic”. Dumnezeu l-a slăvit și cu un semn văzut pentru a ne încredința de sfințenia lui: din clipa în care a adormit până la coborârea în mormânt, trupul său a răspândit o foarte puternică mireasmă simțită de toți.

Părintele Petroniu Tănase s-a născut în 1914. De tânăr a intrat în obștea Mănăstirii Neamț, apoi în cea de la Antim, și a făcut parte din Mișcarea „Rugul Aprins”, fapt pentru care a fost prigonit de regimul comunist. În 1978, când Schitul românesc Prodromu a cerut monahi din țară pentru revigorarea vieții monahale de acolo, este trimis și părintele Petroniu. Aici va rămâne până la plecarea din lumea aceasta, la 22 februarie 2011. Din 1984 a fost ales stareț și a fost căutat de multe suflete pentru binecuvântare și sfat. Când părintele Placide Deseille, starețul Mănăstirii „Sfântul Antonie cel Mare” din Franța, l-a rugat pe părintele Macarie Simonopetritul să-l ducă la un părinte pentru cuvânt de folos, au venit la părintele Petroniu. Părintele încredința mereu obștea că „Maica Domnului ne poartă de grijă”. Povestea părinților despre un japonez, la început de drum în ortodoxie, care a venit în pelerinaj cu un grup de greci. La finalul pelerinajului, grecii l-au întrebat unde i-a plăcut mai mult, iar acela a răspuns că la schitul românilor, cu toate că acela era într-o stare precară. Motivul a fost următorul: „La masă ne-a servit o doamnă, cu veșminte până la pământ. Cu foarte multă dragoste și bucurie ne-a servit și m-am simțit foarte bine”. Bărbatul nu știa că în Sfântul Munte nu este permis accesul femeilor. Acea Doamnă a fost Maica Domnului, ocrotitoarea noastră, a tuturor.

Cerem cu smerenie celor trei sfinți părinți să ne dea curaj și putere de a continua lupta noastră și să nu ne lipsească de mijlocirile lor din Cer! ■

Iconă în frescă realizată de Andrei Lungu

Un sfânt printre noi

Din anul 2007 l-am descoperit pe Sfântul Gheorghe Pelerinul și am avut bucuria să ajung la sfintele sale moaște la Mănăstirea Văratec, precum și la turnul-clopotniță al Curții Domnești zidit de Ștefan cel Mare în Piatra Neamț, în care sfântul adesea se retrăgea și se ruga.

Pe data de 20 septembrie 2024 veneam de la Putna. Am vizitat Mănăstirea Bogdana din Rădăuți și mai aveam de așteptat 30 de minute în gara mică până să ajungă trenul dinspre Putna spre Suceava. Erau mai mulți oameni care așteptau și, la un moment dat, văd că apare un bătrânel cu capul gol, desculț, cu ițari și cojoc. Într-o mână avea Psaltirea și în cealaltă purta un toiag. Părea în vârstă de vreo șaptezeci de ani. Se apropie de mine și îmi spune cu un glas blând:

– Am venit să te ajut, că mă strigi demult pentru asta. Cum pot să te ajut?

Eu i-am răspuns, fără să-mi dau seama prea bine ce se întâmplă:

– Atât vă rog frumos, să vă rugați pentru mine lui Dumnezeu ca să mă ierte de păcate.

Lumea se uita la noi. La final, văd că îmi lasă o iconiță și îmi atinge boanda pe care o purtam cu dosul palmei și îmi spune:

– Păstrează această iconiță, că te va ajuta mult!

– Cum vă cheamă?, l-am întrebat eu.

– Gheorghe sunt.

Și a dispărut. Eu am rămas fără cuvinte. Imediat văd că vin spre mine câteva doamne care au văzut totul și mă întreabă:

– Așa-i că era Sfântul Gheorghe Pelerinul de la Văratec?

– Da, așa este. El a fost. L-ați văzut și dumneavoastră?

– Da, și noi l-am văzut.

Iconița o am și acum. ■

Cătălin-Mina David, Bacău

Magda Isanos

Doamne, unde-ai să ne-așezi pe noi?

Doamne, unde-ai să ne-așezi pe noi,
visătorii,
care-am băut din corola florii
de mătrăgună și-am trăit goi?
N-am avut altă-avuție
decât praful de pe tăpile noastre,
altă casă decât zările-albastre
din copilărie.

Oamenii, ocolindu-ne-au zis:
cine sunt acești vânzători de vis?
N-am avut liniște, n-am avut masă-așezată,
însă tu ne zâmbeai câteodată.
Te-arătai la sfârșitul câte unui cuvânt,
erai ca un fulger, ca o pală de vânt.
Și noi ne spuneam rugăciunile,
încrezători în toate minunile.

Doamne, dintre toți copiii tăi,
numai noi am fost ca paserile-n aceste văi.
Iartă-ne ce-am greșit și primește-ne în grădinile
pe care îngerii tăi le-au plivit.
Pune-ți mâinile
pe ranele noastre prea pământești
și spune că ne vindeci și ne primești!

Multîncercata Biserică a Antiohiei

În 22 iunie 2025, în Biserica „Sfântul Proroc Ilie” din Damasc a avut loc un atac terorist soldat cu moartea a peste 22 de persoane și rănirea multor alora. Era a doua duminică după Rusalii, ziua în care Biserica antiohiană prăznuiește pomenirea tuturor sfinților antiohieni. Acest act de violență contrazice darul sacru al vieții și subminează valorile religioase și umane fundamentale ale compasiunii, păcii și demnității. În cuvântul rostit la înmormântarea lor, Patriarhul Ioan al X-lea al Antiohiei și al Întregului Orient a accentuat nevoia de pace și de stabilitate în Siria și a lăudat curajul noilor mucenici.

Voi, iubiți mucenici, ne-ați părăsit și v-ați mutat la ceruri, în viața veșnică, alături de Domnul cel înviat din morți. Ați mucenicit în a doua duminică după Rusalii, ziua de pomenire a sfinților antiohieni. Ați fost luați dintre noi în această zi pentru a vă alătura cetei sfinților, mucenicilor și dreptilor antiohieni. Ne adresăm vouă astăzi și vă cerem să vă rugați pentru noi, voi care sunteți acum în brațele Domnului.

Ceea ce s-a întâmplat nu este un act izolat, nici un atac personal, ci o agresiune împotriva fiecărui sirian, împotriva întregii Sirii și, în mod special, împotriva existenței creștine în această țară. De aceea, cerem de la Dumnezeu mângâiere, întărire și statornicie în credință, în Biserica noastră și în țara noastră.

Stânca credinței noastre este Domnul cel înviat din morți. Mucenicii noștri sunt fiii Învierii, în lumina divină. Ei nu au murit. Sunt vii. Au plecat către Cel pe care L-au iubit. Se rugau în biserică. Erau la Sfânta Liturghie. Tocmai fusese citită Evanghelia. Ce atac poate fi mai odios decât acesta? În biserică, în timp ce oamenii se rugau și spuneau: „Cu pace Domnului să ne rugăm... Doamne miluiește”, atunci s-a produs acest atac criminal, soldat – până în acest moment – cu 22 de mucenici. Nu toate trupurile sunt în fața noastră, pentru că unele familii și-au luat mucenicii și i-au

înmormântat. A fost un masacru. O ținire directă a unei componente esențiale a Siriei și, de fapt, o ținire a fiecărui sirian.

Noi, creștinii, suntem deasupra acestor întâmplări și nu vom permite ca această crimă să fie pretext de discordie națională sau confesională. Suntem atașați de unitatea națională, împreună cu toți sirienii, creștini și musulmani. Trăim ca o singură familie în această țară nobilă. Amintiți-vă: au fost răpiți Mitropoliții Paul și Ioan de Alep. Au fost răpite călugărițele din Maalula. Și iată-ne încă aici, și vom rămâne aici.

Acești mucenici sunt mucenici ai credinței și ai patriei. Poporul nostru vrea siguranță și pace. Acest criminal a intrat în biserică cu arme și explozibili. Tinerii noștri, Jeryes, Bishara și Petros – pe care îi cunosc personal –, l-au văzut. L-au împins, l-au prins, au căzut asupra lui. Au acceptat să devină bucăți de carne ca să-i salveze pe ceilalți. S-au jertfit ca să protejeze peste 250 de persoane aflate în biserică.

În fața acestui popor creștin curajos, spun: Nu ne temem. Mergem mai departe. În fața măreției acestei jertfe, închei spunând: ei ar fi făcut același lucru ca să-i salveze și pe cei dintr-o moschee, dacă era cazul. ■

Din cuvântul Patriarhului Ioan al X-lea al Antiohiei și al Întregului Orient

Victoria de la Podul Înalt

Anul acesta se împlinesc 550 de ani de la victoria lui Ștefan cel Mare împotriva armatei otomane la Podul Înalt, lângă Vaslui, prima mare victorie creștină de după căderea Constantinopolului. Conflictul a avut loc ca urmare a întreruperii plății tributului de către Voievodul Moldovei și a încercărilor lui de a scoate Țara Românească de sub influența Porții Otomane. Bătălia a început în dimineața zilei de 10 ianuarie 1475, în condiții de ceață care au avantajat armata Moldovei, care dispunea de aproximativ 40.000 de luptători. Aceștia au avut de înfruntat oastea otomană condusă de Soliman Hadâmbul, beilerbeiul Rumeliei. Sesizând cumpăna în care se afla Voievodul, unul dintre boieri i-a spus: „Doamne, nu te tulbura, căci îți vom sta astăzi credincios alături și Dumnezeu Stăpânul ne va ajuta”. Cronicarul polon Jan Długosz scrie despre atitudinea lui Ștefan cel Mare cu privire la victorie: „Nu s-a îngâmfat Ștefan în urma acestei biruințe, ci a postit patru zile cu apă și cu pâine. Și a dat poruncă în țara întreagă să nu cuteze cineva să-i atribuie lui acea biruință, ci numai lui Dumnezeu”. Revenind la Suceava, trimite o scrisoare către principii creștini ai Europei, cerând unirea forțelor împotriva pericolului comun. ■

SCRISOAREA LUI ȘTEFAN CEL MARE CĂTRE PRINCIPII CREȘTINI

Către Coroana ungurească și către toate țările în care va ajunge această scrisoare, sănătate. Noi, Ștefan voievod, din mila lui Dumnezeu domn al Țării Moldovei, mă închin cu prietenie vouă, tuturor cărora le scriu, și vă doresc tot binele și vă spun Domniilor Voastre că necredinciosul împărat al turcilor a fost de multă vreme și este încă pierzătorul întregii creștinătăți și în fiecare zi se gândește cum ar putea să supună și să nimicească toată creștinătatea. De aceea, facem cunoscut Domniilor Voastre că, pe la Boboteaza trecută, mai sus-numitul turc a trimis în țara noastră și împotriva noastră o mare oștire, în număr de 120.000 de oameni, al cărei căpitan de frunte era Soliman pașa beglerbegul; împreună cu acesta se aflau toți curtenii sus-numitului turc, și toate popoarele din Romania, și domnul Țării Muntenesti cu toată puterea lui, și Assan beg, și Ali beg, și Schender beg, și Grana beg, și Oșu beg, și Valtival beg, și Serefaga beg, domnul din Sofia, și Cusenra beg, și Piri beg, fiul lui Isac pașa, cu toată puterea lui de ieniceri. Acești mai sus-numiți erau toți căpitani cei mari, cu oștile lor.

Auzind și văzând noi acestea, am luat sabia în mână și, cu ajutorul Domnului Dumnezeului nostru Atotputernic, am mers împotriva dușmanilor creștinătății, i-am biruit și i-am călcat în picioare și pe toți i-am trecut sub ascuțișul sabiei noastre; pentru care lucru, lăudat să fie Domnul Dumnezeu nostru. Auzind despre aceasta, păgânul împărat al turcilor își puse în gând să se răzbune și să vie, în luna lui mai, cu capul său și cu toată puterea sa împotriva noastră și să supună țara noastră, care e poarta creștinătății și pe care Dumnezeu a ferit-o până acum. Dar dacă această poartă, care e țara noastră, va fi pierdută – Dumnezeu să ne ferească de așa ceva – atunci toată creștinătatea va fi în mare primejdie. De aceea, ne rugăm de Domniile Voastre să ne trimiteți pe căpitani voștri într-ajutor împotriva dușmanilor creștinătății, până mai este vreme, fiindcă turcul are acum mulți potrivnici și din toate părțile are de lucru cu oameni ce-i stau împotrivă cu sabia în mână. Iar noi, din partea noastră, făgăduim, pe credința noastră creștinească și cu jurământul Domniei Noastre, că vom sta în picioare și ne vom lupta până la moarte pentru legea creștinească, noi cu capul nostru. Așa trebuie să faceți și voi, pe mare și pe uscat, după ce, cu ajutorul lui Dumnezeu celui Atotputernic, noi i-am tăiat mâna cea dreaptă. Deci, fiți gata, fără întârziere.

Data în Suceava, în ziua de Sfântul Pavel,
luna ianuarie în 25, anul Domnului 1475.

Ștefan voievod, domnul Țării Moldovei

SOBORUL SFINTELOR PUTNEI

SP. IOL. KRONING
SP. STOFI cu ISUS

SP. CINE SILA

SP. IOL. IONIST

SP. CINE PUTNE

CINE PUTNE
PUTNEA

SP. CINE PUTNE

SP. CINE PUTNE

SP. CINE PUTNE

SP. CINE PUTNE

Fericirea este o stare de mulțumire, de pace și bucurie

Ioan și Ilaria Ursachi

Ioan și Ilaria sunt părinții a cinci copii și locuiesc în nordul Bucovinei, satul Crasna. Sunt binecunoscuți celor care urmăresc activitatea mănăstirii noastre pentru că sunt cu toții minunați cântăreți și alcătuiesc o familie frumoasă, fericită, așa cum erau odinioară majoritatea familiilor românești.

Ioan

Spune-ne câte ceva despre familia în care te-ai născut și despre satul natal.

M-am născut în seara când se prăznuia Sfântul Proroc Ioan Botezătorul. Părinții mei provin din familii băstinașe de crăsneni cu numele Ursachi și Motrescu. Cunosc patru generații din partea tatălui și trei din partea mamei care au locuit pe teritoriul satului nostru. Familia Ursachi este pomenită în documentele despre Crasna încă din secolul al XIV-lea. Patria mea este satul natal – Crasna. La noi în sat s-a păstrat o cultură românească, dar cu patria a fost complicat, pentru că am fost sub multe influențe politice și culturale.

Avem o istorie legată de Țara Moldovei istorice, vorbim românește și am fost parte din România Mare. Mulți s-au născut și au trăit în perioada Uniunii Sovietice, iar de 35 de ani suntem cetățeni ai statului ucrainean. Acestea toate aduc controverse privind identificarea națională și patriotismul pentru crăsneni și bucovineni. Îmi iubesc satul natal și mă declar patriot crăsnean. Crasna are o istorie adâncă, un bogat fond spiritual, oameni care au păstrat tradițiile, portul popular românesc și au fost fermi în idealurile culturale și credință. Crăsnenii au evlavie față de Biserică și preoți, dovedită de lăcașurile sfinte și bisericile pline la sărbători. Părintele Vasile spune că pentru această evlavie Dumnezeu a trimis icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului.

Am amintiri din copilărie petrecute pe malul râului Sirețel, unde duceam găștele la păscut, hoinăream luncile și culegeam fructe. Crescând, țineam de plug primăvara și mergeam cu tata la clăcile de cosit iarba. Pe la Sfânt' Petru mergeam la munte să vedem oile la stână și culegeam flori de leac. Mama ne lua la cules de hribi, fragi, zmeură. Sfânt' Ilie era mult așteptat, când se făcea pomenirea morților și primeam ceva „de pomană”. Prima zi de toamnă îmi aduce un fior în suflet. Mergeam la școală cu flori și îmi amintesc cu drag de învățători și colegi. Când cădea zăpada, învățam colinde și organizam cete pentru sărbători. Moș Crăciun venea cu daruri simple, dar eram fericiți. Urma să colindăm și să încheiem cu „Kiralesa” de Bobotează. Îmi plac locurile pitorești ale satului cu case românești, oamenii gospodari, iubitori de familie și valori creștinești.

Cum te-ai apropiat de Biserică?

Părinții m-au adus de mic la biserică. Am învățat să postim, să ne rugăm și să fim atenți la slujbe. Mama își făcea rugăciunile cu voce tare, iar tata ne cerea să povestim ce s-a citit din Evanghelie. Preoții Vasile și Nicolae ne-au inspirat să frecventăm biserica. La școală, profesoara de muzică ne propunea să învățăm pricisne. Părinții au observat că le cânt și m-au întrebat dacă vreau să cânt la cor. Eram în clasa a opta când am fost primit în corul bisericii. În 2008, un student în teologie, arhimandritul Clement, m-a invitat să vin la strană. Am început să dirijez corul și am devenit legat de biserică, venind cu drag să cânt și să citesc, cu excepția ultimilor ani când am fost plecat din cauza războiului. Chiar dacă nu sunt acasă, caut o biserică ortodoxă unde să particip la Liturghie.

Cum ai cunoscut-o pe Ilaria?

O cunosc din copilărie. Prima amintire puternică este de la sfârșitul anilor 90, când am petrecut o săptămână la Mănăstirea Putna cu un grup de copii din Crasna. Ea era ageră și iute ca o săgeată. Am văzut-o cântând la concerte și la biserică. Adolescenți fiind, ne-am întâlnit la rudele mele și am început să o privesc ca pe o fată. În corul de tineri ne-am cunoscut mai bine. Am dat semne că inima mea e deschisă, dar am rămas prieteni. Apoi am observat că mă privește altfel. Relația a evoluat într-una de tineri îndrăgostiți. După o lună-două, am cerut-o de soție și am primit un „Da” hotărât în luna Paștelui, când se prăznuia Sfântul Gheorghe. Cred că Dumnezeu a rânduit să fim împreună la vremea potrivită.

Majoritatea tinerilor amână căsătoria, spunând că vor o perioadă de probă. Cum vedeți voi asta?

Noi ne-am căsătorit repede, în toamna aceleiași primăveri când am început relația. Eu voiam să mă căsătoresc imediat ce găsesc persoana potrivită. Nu mi-am dorit relații doar de distracție sau „să vedem”. Acum mulți tineri intră în relații pentru distracție sau concubinaj, „să se cunoască mai bine”. Dar concubinajul e fărădelege și timp pierdut. Dragostea nu se găsește, ci se dobândește cu nevoință. Familia este cel mai bun mediu pentru a cultiva dragostea, unde cei doi se șlefuesc în timp. Concubinajul nu aduce roade. Odată, preotul Dimitrie Smirnov a fost întrebat la o emisiune de câți ani ar avea nevoie o familie nou-formată ca să se înțeleagă bine și să se iubească. Eu, fiind tânăr căsătorit, am crezut că zice vreo 5-6 ani. El a răspuns 20. Astăzi, după 11 ani de căsnicie, îi dau dreptate. Și-atunci mă întreb: De ce perioadă de probă poate fi vorba

și care e scopul ei? Tinerii trebuie să se cunoască bine, dar nu în concubinaj. E important să cunoști familia și neamul persoanei iubite. Eu am fost atras de Ilaria pentru că iubește copiii, provenim din familii cu aceleași valori și speranțe. Dragostea adevărată se vede la necazuri, nu doar în stări de bine.

V-ați dorit copii de la început? Se merită?

La absolvirea școlii, o colegă a propus să scriem pe o foaie o așteptare de viitor, după care le-a adunat pe toate într-o sticlă ca, peste ani, să vedem dacă ni s-au împlinit așteptările. Încă nu le-am deschis, dar îmi amintesc că, pe lângă toate, am scris „copii câți îmi va da Dumnezeu”. Nu mă gândeam la număr, dar când am pășit în familie, nașterea copiilor a fost o prioritate. La început ne-am îngrijorat că nu venea copilul, apoi au venit la doi ani. Nu mi-a fost frică de copii mulți, deoarece în anturaj avem familii numeroase. Am avut și ispite când venea al treilea copil, ne gândeam la condiții și situația materială. Dar ne căiam pentru gândurile acestea când vedeam copii sănătoși. Dumnezeu ne sprijină și ne mângâie. Copiii sunt darul lui Dumnezeu, rodul dragostei. Emoționant e să-i vezi pe cei mari certându-se că „e al meu frățiorul, că eu l-am cerut de la Doamne-Doamne!”. Cum să nu te bucuri când vine într-o zi Nicușor și zice: „Mami, mulțumesc că ne-ai născut pe toți!”. Era fericit că are atâția frați și surori. Copiii sunt rodul dragostei, ar zice unii. Eu aș zice că mai degrabă sunt darul lui Dumnezeu. Mulți tineri amână sau limitează numărul copiilor, dar eu cred că e greșit. Venirea copiilor apropie familia. „Copiii părinților tineri sunt ca niște săgeți în mâna celui viteaz” (Psalmi 126, 5). Prin aceste cuvinte eu înțeleg că părinții tineri, mai ales mamele, au mai mare

potențial pentru a naște copii sănătoși și sunt mai apti pentru a-i crește și educa.

Cu părere de rău, mijloacele de informare, publicitatea și filmele promovează modele de viață confortabilă, fără griji, cu îndeostulare și dezmăț. Din păcate, mulți tineri se lasă ademeniți. Ca să fii fără griji și să te poți distra, copiii trebuie să fie cât mai puțini, amânați sau să lipsească definitiv. Suntem liberi să alegem între distracție și dăruire, între egoism și familie cu copii. Pe noi ne-a ajutat Dumnezeu să dăm la rândul nostru acestor copii șansa de a veni în lume, de a o cunoaște și de a se bucura de ea. Și nădăduim în Dumnezeu că ne va prelungi bucuria împreună cu copiii în această viață și o va înmulți în veșnicie.

Cum ați reușit să-i învățați pe copii să cânte de la o vârstă fragedă și cât de importantă este muzica în formarea copiilor?

Talentul lor muzical este un dar deosebit de la Dumnezeu. Încă nu știau să vorbească, dar cântau anumite melodii fără cuvinte. Studiul muzical în familia noastră a început din pruncie. La început le-am cântat cântece de leagăn și cântări bisericești. Încet-încet începeau să îngâne melodii, apoi cântau tot ce prindeau. Obişnuiam ca rugăciunile să se cânte, după posibilitate. Multe le-au învățat unul de la altul. Treptat, ne-am străduit să pregătim la sărbătorile mai mari câte o cântare, un tropar sau

altceva și așa s-a format repertoriul lor. Câteodată, din inițiativa lor, înființează un „concert” și se distrează de se aude la vecini. La noi poți auzi colinde în Postul Mare și „Hristos a înviat” pe la Sfântul Ilie.

Stăruim să le insuflăm dragostea pentru muzică, „graiul sufletului”, cum îi zicea Beethoven, care te însoțește în orice stare sufletească. Cu o melodie te poți veseli, cu alta poți plânge, mângâia, liniști și, nu în ultimul rând, te poți ruga. Studiind muzica, copilul dezvoltă ambele emisfere ale creierului. Această știință, asemenea rugăciunii, face să se unească într-o activitate trupul, mintea și sufletul.

Ilaria

Spune-ne câteva cuvinte despre părinții tăi.

Îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru părinții mei credincioși, simpli și iubitori, care încă sunt în viață. Tatăl meu, Ilie, a rămas orfan de tată la doi ani. Mama, Viorica, este a treia dintre cinci surori și cântă în corul bisericii. Când aveam 10 ani, iar fratele meu 5, părinții au plecat la muncă în străinătate, iar noi am rămas cu bunica. Nu duceam lipsă de nimic, dar simțeam un gol în suflet. Mergeam des la mănăstirea din sat și la biserică, unde mă mângâiam în lipsa părinților. Mama a fost adesea aspră, dar cred că datorită rugăciunilor ei sunt ceea ce sunt. Tata a fost mereu de partea

mea și spune că „sunt sufletul lui”. Deși am copii, mă bucur că încă sunt și copil.

Tu și Ioan sunteți cântăreți, ați ajutat la înființarea corului din Crasna. Cum a fost începutul, mai ales că nu aveți pregătire muzicală de specialitate?

Corul bisericesc din Crasna a existat de mult. Buneii mamei au cântat ani întregi. Am crescut cu corul generației mamei, înființat de Ștefan Schipor și Nicolai Percic, preluat apoi de Gheorghe Percic și Ioan Ursachi. Am început să cânt la îndemnul lui Badea Nicu. Eu studiam canto și discutam cu Ioan despre formarea unui cor de tineri. În 2008, la îndemnul părintelui Vasile, am început să cânt la strană. Împreună cu Ioan și Gheorghe am format un cor nou de tineri, studiind partituri noi, deși doar două persoane aveau studii muzicale. Ne-am concentrat pe Vecernie și Utrenie. Am înființat și un cor de copii, care a ajuns la 70 de membri, cu vârste între 5 și 14 ani. Am cântat pe două și apoi pe trei voci, la Liturghie, acatiste și colinde. Corul de tineri era invitat la slujbe arhieresti. După ce m-am căsătorit, mi-a fost mai greu să mă ocup de copii, iar Ioan a fost și el nevoit să plece. Unii copii au acum familii. Ne adunăm rar, dar cântăm la Prohodul Domnului. Situația corului s-a schimbat, mulți au plecat sau nu mai vin. Îndemn generațiile următoare să cânte lui Dumnezeu cu dragoste.

Te-ai gândit vreodată că venirea pe lume a copiilor ți-ar îngreuna tinerețea?

Dimpotrivă, mi-am dorit copii cât mai repede. Cred că ar trebui să avem copii când suntem tineri, pentru că avem mai multă energie și bucuria e mai mare. Copiii cer osteneală, dar merită. Noi ne-am bucurat de copii și nu ne-au împiedicat să ne împlinim dorințele. Dimpotrivă, ne-au completat bucuria. Dacă Îl punem pe Dumnezeu pe primul loc, toate se așază firesc. Cine amână nașterea de copii riscă să nu mai poată avea când „va fi pregătit”. Mă doare sufletul pentru cei care nu pot avea copii. Noi mulțumim lui Dumnezeu pentru acest dar mare, pentru acești copilași care ne înfrumusețează viața!

Crezi că refuzul de a avea copii o anumită perioadă poate influența caracterul lor, atunci când vor veni pe lume?

Unul dintre scopurile familiei este nașterea de prunci. Dacă nu ne supunem voii lui Dumnezeu, nu avem pace și nemulțumirea se transmite copiilor. Toți copiii mei îmi sunt dragi, dar când rămâneam însărcinată mă îngrijoram puțin, căci simțeam o răspundere și nu știam cum voi face față. Ioan i-a primit pe toți cu calm și bucurie. Parascheva a fost prima, apoi Andrei, căci ne doream și un băiețel, apoi Parascheva și-a cerut un frățior și a venit Nicolai, la nașterea căruia am zis că mai vreau o fetiță și a venit Maria, iar Anișoara a completat buchetul. Practic, copiii s-au cerut unul pe altul. Mai strig la ei când fac năzdrăvăanii, dar nu regret nicio clipă că mi i-a dat

Dumnezeu. Nu știu cât vor simți copiii dacă au fost doriți sau nu, dar părinții sigur vor simți și vor regreta dacă nu au primit un prunc trimis de Dumnezeu.

Războiul din Ucraina a făcut să fiți departe unul de altul, rămânând acasă singură cu cinci copii mici. Care au fost greutățile? Unde ți-ai găsit puterea?

A fost o rânduială a lui Dumnezeu. Zona noastră a fost ferită de război, dar mulți bărbați au plecat, inclusiv Ioan. „E prima dată când sărbătorim Paștile fără tati”, spuneau copiii în 2022. În primul an de război, Ioan a venit la Mănăstirea Putna pentru Paști, iar apoi am mers și noi cu copiii. Acolo ne-am bucurat de slujbe, de binecuvântări și de cuvinte de folos de la părinți, îndulcindu-ne de frumusețea și sfințenia acestui colț de rai. De atunci mergem mai des la Putna. Nu e ușor cu copiii, dar cu ajutorul lui Dumnezeu și al Maicii Domnului reușesc. Fiecare om are putere, dar depinde de voință. Mă străduiesc să fac tot ce pot pentru familie și Dumnezeu.

Ce este, pentru tine, fericirea?

Fericirea este o stare de mulțumire, pace și bucurie. Un copil are nevoie de sănătate, dragoste și părinți aproape. Un adolescent caută fericirea și de obicei o găsește în familie. Cea mai mare fericire pentru mine a fost să devin mamă. Avem cinci copii, iar culmea fericirii pe pământ este că suntem în sânul Bisericii Ortodoxe, cu șansa de mântuire. ■

Interviu realizat de arhidiacon Avraam B.

Ferdinand cel Loial și Maria a României

Neamul nostru a avut parte de multe sufele care și-au mobilizat toate resursele pentru buna chivernisire a poporului, ale cărui rădăcini le reprezintă moștenirea spirituală. De aici se hrănesc cu adevărat sufelele și numai așa se poate întâmpla cu luciditate orice problemă. Regele Ferdinand și Regina Maria nu au fost de credință ortodoxă, dar au arătat un profund respect și o deosebită atenție păstrării credinței noastre strămoșești și au susținut poporul să urmeze faptele demne ale strămoșilor noștri. Au avut împreună șase copii pe care i-au botezat și crescut în credința țării pe care le-a încredințat-o Dumnezeu. Au arătat oamenilor că cei care conduc nu trebuie să uite că au fost aleși să slujească, urmând cuvintele Mântuitorului: „Care între voi va vrea să fie întâiul, să vă fie vouă slujitor, după cum și Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci ca să slujească El și să-și dea sufletul

răscumpărare pentru mulți” (Matei 20, 27-28).

Regele Ferdinand I Întregitorul, cum avea să fie numit mai târziu, a urcat pe tron în toamna anului 1914, după moartea unchiului său, Regele Carol I. A preluat puterea într-o perioadă crucială din istoria României, marcată de izbucnirea Primului Război Mondial. Întreaga societate românească era divizată între neutralitate (atitudine menținută doi ani) sau intrarea în război. În 27 august 1916, Consiliul de Coroană, condus de Ferdinand, decide intrarea României în război, alături de Antanta, formată din Franța, Marea Britanie, Rusia și Italia. Acest moment arată loialitatea Regelui față de popor, care l-a numit și „Ferdinand cel Loial”. Deși rudă a împăratului Germaniei, Regele a așezat interesul țării pe care a acceptat să o cârmuiască mai presus de legătura de sânge și a luptat împotriva țării lui de origine, dând dovadă de o rară capacitate de sacrificiu personal.

Să fiți bine convinși că toate actele mele vor fi însuflețite de cea mai adâncă iubire către țară, pe care mă voi sili a o servi din toate puterile mele, luând călăuză pilda marilor săi Domni din trecut, inspirându-mă de frumoasele amintiri ce au lăsat și având neîncetat sub ochi nobilul exemplu al Regelui Carol I. Astfel sper a corespunde încrederii și așteptărilor poporului român.

Din discursul de încoronare al Regelui Ferdinand I al României, 15 octombrie 1922

Când am plecat genunchii în fața scumpului tău mormânt, în sufletul meu s-a născut încă o duioasă rugă, pe care o îndreptăm către tine ca unui părinte din veac adormit, dar necurmat, alătura de sufletele noastre. În numele tău și al marilor tale fapte am găsit izvorul nesecat al răbdării în timpul de umilință și al curajului în timp de restriște. Insuflă-ne duhul sfintei uniri în inimile noastre, pentru ca să putem duce înainte greua sarcină a Statului nostru întregit.

Din cuvântarea ținută la mormântul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, 16 mai 1920

A și mărturisit că „după lupte teribile care s-au dat în mine, sacrific totul pentru binele patriei”. Deși începutul războiului a fost nefavorabil pentru țara

noastră, în focul bătăliilor din vara anului 1917, Regele spunea: „Oricât am suferi, trebuie să urmăm soarta și să asigurăm menirea neamului nostru”.

Regina Maria a fost fiica lui Alfred al Marii Britanii și Irlandei, Principe de Saxa-Coburg-Gotha, Duce de Edinburgh, și a Marii ducese Maria Alexandrovna a Rusiei. Așadar, era nepoată a Reginei Victoria a Marii Britanii și a Țarului Alexandru al II-lea al Rusiei. Despre educația primită, Nicolae Iorga afirma: „Credea în regi și în misiunile lor, dar și în drepturile lor. Nu era trufașă, dar nici umilă, ci regală din rădăcina părului până la tălpile picioarelor, imperioasă, aprinsă, activă, fetița plină de bucuria vieții și de credința în rasa ei”. La doar 17 ani, s-a măritat cu Principele moștenitor al României, Ferdinand. Cei doi au avut șase copii: Principele Carol – viitorul Rege Carol al II-lea, Princesele Elisabeta și Mărioara, Principele Nicolae, Princesa Ileana (viitoarea monahie Alexandra) și Principele Mircea – care a murit la doar trei ani din cauza febrei tifoide.

Regina Maria va rămâne în istoria poporului român ca „mama răniților” și ca „regina-soldat”. A primit aceste nume pentru că nu a întârziat să-i ajute pe soldații răniți pe front în timpul Primului Război Mondial și pe bolnavii de tifos și holeră. A coordonat colaborarea cu Crucea Roșie, a strâns fonduri pentru serviciul de ambulanță și a organizat spitale de campanie. Trecând anii războiului, Regina vizitează Franța și Marea Britanie pentru a pleda cauza țării la Conferința de Pace de la Paris, unde a fost unul dintre cei mai potriviți emisari, impresionând prin

puterea ei de convingere, spre a obține recunoașterea visului istoric al românilor: România Mare.

La 20 iulie 1927, când este prăznuit Sfântul Proroc Ilie, Regele Ferdinand I Întregitorul trece la cele veșnice, fiind înmormântat la Curtea de Argeș. Regina Maria își dedică toate resursele bunului mers al țării, sub domnia nepotului său, Regele Mihai, chemat prea devreme să ia locul bunicului. La 18 iulie 1938, pășește în veșnicie cea care a îmbrățișat poporul român cu toată ființa ei. În mormântarea a fost pe măsura dragostei pe care i-o purtase poporul. Ne-a lăsat și un jurnal, care însumează aproximativ o sută de caiete, din care îi putem simți dragostea și atașamentul față de poporul român.

În vremurile actuale, valorile în care credeau înaintașii noștri sunt marginalizate. Cei care au ajuns să fie socotiți pietre de temelie ale neamului au fost pregătiți la fiecare bătaie a inimii să-și jertfească și viața pentru binele celorlalți. Această stare de jertfă pentru aproapele au știut că o pot avea numai dacă rămân deschiși față de Dumnezeu și caută să păstreze acest dialog cu El. Amintim numai că atât pe coroana pe care o purta Domnul Moldovei, Sfântul Ștefan cel Mare, cât și pe coroana de oțel făcută la porunca lui Carol I dintr-un tun otoman capturat în timpul Războiului de Independență, crucea este așezată la loc de cinste, arătându-ne singura cale spre desăvârșire: „Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie” (Marcu 8, 34).

Regele Ferdinand I și Regina Maria s-au alăturat celor care au răspuns chemării lui Dumnezeu de a lucra în ogorul neamului nostru, iar din faptele lor ne putem hrăni sufletul pentru a ne întări în credința strămoșească și a ne respecta aproapele. Schimbarea pe care o dorim în jurul nostru începe din profunzimea inimii noastre. Nu va fi ușor, dar nici nu suntem singuri dacă alegem această cale. Este nevoie de un salt în brațele lui Dumnezeu. ■

Ierodiacon Artemie C.

Credință și etică în medicină

Vasile Astărăstoe

Ctitor al bioeticii românești, cu peste 50 de ani pe care i-a dedicat transmiterii cunoștințelor medicale, fost președinte al Colegiului Medicilor din România și fost rector al Universității de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” din Iași, domnul profesor Vasile Astărăstoe ne împărtășește din experiența acumulată de-a lungul unei vieți puse cu demnitate și asumare în slujba aproapelui. Domnia sa ne vorbește despre curaj, libertate interioară și adevărurile care nu se învață din cărți, cu limpezimea omului care nu a făcut compromisuri. Un dialog cald și profund, în care știința și viața se întâlnesc cu Dumnezeu.

Ce considerați că vă caracterizează cel mai mult?

Sinceritatea și curajul de a-mi afirma ideile, indiferent de consecințe. Aceasta a fost linia directoare a întregului meu destin cu greutate, dar și cu mari satisfacții.

Pe cine ați avut ca model în formarea dumneavoastră?

Unul dintre modele a fost bunica mea. O femeie dâră cu numai patru clase, care după

ce s-a măritat a venit în Fălticeni. A fost una dintre modelele lui Sadoveanu pentru Vitoria Lipan. Bunica mea era o femeie foarte credincioasă, ctitor de biserică și de la ea am învățat să fiu sincer. A mers la 18 ani singură cu căruța în războiul balcanic pentru a-l salva pe bunicul meu, care era bolnav de tifos exantematic și pe care voiau să-l arunce lângă Sofia într-o groapă. Când era jos, bunica avea dârzenia de a se ridica înapoi: a rămas văduvă de tânără, la 31 de ani, și-a crescut copilul, nu a dat pământul la colectiv, apoi i-a ars casa și a construit-o din nou. Ea nu a suferit, ea privea viața în față. Bunicul

meu, când a murit, a lăsat-o cu un copil de doi ani și datorii de 30.000 de lei, pentru că era cam petrecăreț, ceea ce era o sumă însemnată în anul 1931. Bunica a mers, fără să știe o boabă de limbă străină, până în Palestina, care era sub protectorat britanic, ca să vândă chereștea. Astfel, a putut să-și ridice casa și să-și întrețină familia. Era o fire foarte bărbătoasă care ura minciuna și noi am învățat de la ea aceste lucruri. Îi rămân dator toată viața și pentru că m-a învățat ce înseamnă credința. Credința unei femei simple care Îl vede pe Dumnezeu altfel decât Îl vedem noi, intelectualii sofisticăți, care căutăm tot timpul explicații. Bunica mea credea și spunea: „Cum face Dumnezeu este bine.”

Când era jos bunica avea dârzenia de a se ridica înapoi.

Un alt model a fost profesorul meu de fizică, Gheorghe Popa, care m-a încurajat în acest domeniu. Am fost olimpic la fizică și am făcut parte din lotul național. În același timp, m-a influențat pe partea umanistă profesorul meu de franceză, Aurel George Stino. Avea un stil cu totul deosebit, era aristocrat, cu studiile la Paris. În timpul orelor se purtau conversațiile numai în franceză, dar nu ne întreba din lecție. Ne vorbea despre lucrurile pe care nu le spuneau alții și făceam schimburi filatelice în timpul orei. Un alt model pe care l-am urmat a fost profesorul de la medicină legală, Gheorghe Scripcaru, un om cu totul deosebit. A fost de trei ori rector al Universității de Medicină din Iași și de la el am învățat că în meserie nu trebuie să faci niciun rabat și trebuie să fii cinstit cu tine însuși.

Care au fost lecțiile pe care le-ați învățat din suferința umană, fie a dumneavoastră, fie a altora?

Din suferința mea am învățat că credința învinge tot. Dumnezeu m-a protejat: mi-a dat și greutate, dar tot El le-a ridicat fără să fac eforturi deosebite. Ceea ce m-a menținut a fost credința în Dumnezeu. Când aud acum vorbind un om de știință, cu publicații, că este incompatibilitate între credință și știință, nu pot fi de acord. Credința este deasupra științei. Știința este un mijloc cu care aflăm anumite lucruri, dar credința este cu totul altceva. Este o legătură pe care o ai și trebuie să o întreții cu divinitatea. În această epocă a secularismului, nu m-am molipsit de acest snobism,

de această aroganță că știința poate să facă totul. Totdeauna am pus mai întâi pe Dumnezeu și după aceea știința.

Care au fost cele mai grele momente din viața dumneavoastră și cum le-ați depășit?

Momentele cele mai grele au fost când au început atacurile din toate părțile pentru că nu am vrut să merg cu turma, pentru că nu m-am dat cu ceilalți. Au început să mi se facă 14 dosare penale de către DNA și timp de zece ani de zile am fost cercetat. Procesele au început din 2011 când mi s-a cerut să fac niște compromisuri și am refuzat. Mi s-a cerut inclusiv să dau jos icoanele pe motiv că nu ar avea ce căuta într-o instituție de învățământ. Nu am căzut în depresie, chiar dacă procesele erau din toate părțile și nu mai știai la care să mergi. Le-am câștigat în final numai prin credință.

Înainte de a avea un termen la instanță, intram în biserică, aprindeam o lumânare, mă rugam și mergeam cu fruntea sus. Numai așa am izbândit.

Majoritatea apelăm imediat la medicamentele din farmacii când ne doare ceva. Există tratamente mai importante decât cele medicamentoase?

Bineînțeles că există. Din păcate, datorită industriei farmaceutice, care este foarte puternică, am medicalizat inclusiv viața socială. Ne-am învățat pentru orice să luăm un medicament, neținând cont că și medicamentele pot produce o boală. Există iatrogenia, termen dezvoltat de un mare filozof, Ivan Illich, care se referă la prejudiciul adus de medicină în contextul clinic, social și cultural. În cartea sa „Medical Nemesis. Limits to Medicine” din 1975 vorbește despre bolile produse prin activitatea medicală. El explică faptul că iatrogenia socială este determinată tocmai de interese financiare, încât toți să ne credem bolnavi, luând pumnul de medicamente, nemaiștiind să ne trăim viața, inclusiv suferința. Suferința poate fi valorizată, nu trebuie negată. Dacă luăm modelul lui Iisus pe cruce, El a suferit pentru un ideal, a vrut să ne salveze. Iatrogenia constituie acum a patra cauză de morbiditate în lume și este pe punctul de a trece pe locul trei.

Altă cauză care accentuează consumul de medicamente este secularizarea. Până la Descartes, medicina a fost integrală, a fost știință și credință. Nu a fost tendința din prezent de a elimina credința din orice pregătire și de a încerca să transferi

Biserica într-un cadru intim, fără a avea o voce în societate. Până în secolul al XVIII-lea, cele mai mari descoperiri științifice au fost făcute de medici, care erau credincioși. După aceea a apărut diferența de abordare între o bioetică secularistă și una creștină. Bioetica creștină se raportează și la Dumnezeu și, în condițiile acestea, intervine factorul psihosomatic care contribuie la vindecare.

Există o medicină creștină, a medicilor care fac o rugăciune și lasă divinitatea să ajute. Există niște fenomene pe care noi nu le înțelegem și nici acum nu au fost descoperite. Luați efectul placebo: oferi o pilulă care nu are nicio substanță activă și ea vindecă. De ce? Din încredere, din credință. Dar gândiți-vă că există homeopatia sau fitoterapia, care a revenit din nou în atenția oamenilor de știință.

Cum vedeți homeopatia?

În ceea ce privește homeopatia, deja există studii și analize care dovedesc că produce efecte în anumite patologii și uneori e mai bună decât medicina alopatică. În Antichitate și în Evul Mediu nu existau medicamente și leacurile se făceau din extracte de plante. În homeopatie sunt doze minuscule care cresc răspunsul organismului. Eu am încercat pe pielea mea medicamente homeopatice și au mers mai bine decât celelalte. Omul trebuie abordat holistic, integral. Abordarea trebuie să țină cont de credințele sale religioase, de stilul de viață,

de activitățile pe care le face, inclusiv de pregătirea școlară, absolut de toate.

Bunica mea spunea: „Cum face Dumnezeu este bine”.

Ce înseamnă bioetica pentru societatea de astăzi și care sunt provocările principale ale bioeticii?

Am depus recent la Editura Doxologia o carte pe care am intitulat-o „Fărăme bioetice” care explică ce înseamnă bioetica. În primul rând, acest cuvânt sperie. Lumea își închipuie că trebuie să fi studiat ca să înțelegi bioetica. Bioetica este, de fapt, bunul simț al omului. În al doilea rând, bioetica este absolut necesară pentru că analizează pluridisciplinar și interdisciplinar comportamentul omului din punct de vedere moral față de viață. Aici se desparte bioetica în seculară și religioasă, fiecare având mai multe sub-ramuri. Bioetica creștină este foarte reticentă cu privire la progresele necontrolate ale științei, la încercarea omului de a lua locul Creatorului. Omul este creat, viața este un dar și numai Creatorul poate să dispună de ea. Cele mai mari provocări apar din dezvoltarea științelor fără un control. Există problema eutanasiei, a eugeniei, a avortului pe care societățile seculariste încearcă să le impună. Tocmai de aceea trebuie să existe o puternică școală de bioetică în care să se pună în discuție aceste probleme.

Care sunt principiile umane după care medicina și doctorii ar trebui să se ghideze?

Respectul absolut al vieții. Pentru un ateu – respectul vieții, pentru un credincios – sacralitatea vieții. Dacă respecti viața, nu poți să practici eutanasia, cu atât mai puțin eugenia. Nu poți să intervii brutal și să faci o biologie în care vrei să sintetizezi organisme.

Se pune problema dragostei față de pacient, în medicină?

Există o empatie pe care trebuie să o ai uneori față de pacient, fără să fie exagerată. În ethosul profesiei este tradiția samarineană care derivă din toate documentele antice ale medicinei, începând de la jurământul lui Hipocrate, Codul lui Hammurabi, legământul lui Maimonide. Ce frumos spune Maimonide: „Dă-mi, Doamne, putere să tratez la fel pe cel puternic și pe cel slab, pe cel bogat și pe cel sărac, pe prieten și pe dușman și să nu văd în el decât sămânța dumnezeiască pe care Tu ai sădit-o!”

nu este o transformare. Dacă ne referim la editarea liniei germinale, este un mare pericol. Înșiși geneticienii se opun acestui lucru. Foarte mulți, inclusiv laureați ai Premiului Nobel pentru Genetică, începând cu Paul Berg și cu cei care au descoperit metoda CRISPR de editare genetică, se împotrivesc. Un pericol este discriminarea și tentația transumanismului de a crea o clasă superioară formată din persoane cu calități deosebite induse prin manipulare genetică. Un mare bioetician, Nicholas Agar, spunea că asta

va duce către sfârșitul umanității.

Transumanismul reprezintă o provocare, un simplu experiment, un risc sau o șansă pentru omenire?

Reprezintă o ideologie periculoasă pentru omenire. În primul rând, prin el se încearcă o substituție a Creatorului. În al doilea rând, este o formă de aroganță, de sfidare. Pe mine mă înspăimântă, cred că va fi un regres. La cursuri puneam studenților filmul „Gattaca”. Regizorul este un australian credincios care s-a inspirat din cartea „Minunata lume nouă” a lui Aldous Huxley. Titlul filmului vine de la acizii ribonucleici: guanină, adenină, timină și citozină. Filmul ne prezintă cum ar arăta o societate condusă de geneticieni și are în prim plan viața a doi frați, unul născut natural, celălalt in vitro. Cheia filmului o găsim în întrebarea unuia dintre frați: „N-am înțeles niciodată de ce părinții noștri au avut mai mare încredere în Dumnezeu decât în geneticieni?”. Este un film extraordinar și foarte bine făcut pe care ar trebui să îl vadă fiecare tânăr.

Din suferință am învățat că credința învinge tot.

Care sunt riscurile editării genomului uman? Au oamenii de știință dreptul să facă aceasta?

Dacă ne referim la editarea somatică, aceasta practică un fel de terapie genică prin care se scoate sau se inhibă gena bolnavă. Este o îmbunătățire,

Când începe viața și ce este, de fapt, viața?

Dacă întrebați un materialist, vă va spune că viața înseamnă metabolism. Pentru un om credincios, viața este darul lui Dumnezeu și noi avem numai uzufructul acesteia. Tentația nemuririi nu înseamnă să trăiești mai mulți ani, ci să exiști mai mulți ani. Tu trebuie să ai o viață încât lumea să te pomenească și după ce s-a terminat și să ai curajul să mergi la Judecată cu sfială. Pentru un om credincios,

moartea este o trecere, însă pentru un ateu este un moment ce coincide cu sfârșitul metabolismului. Să ne gândim cum este descrisă moartea unui om de la țară. Acesta îi chema pe toți din familie în jurul lui, le dădea ultimele sfaturi și pe urmă se stinge din viață. Cu alte cuvinte, moartea nu este un moment, este o trecere, un proces: te stingi din viață. În Antichitate și în Evul Mediu nu exista această discuție despre momentul începerii vieții. Din clipa în care a început să se practice avortul, a început să i se dea o încărcătură morală pentru a justifica suprimarea unei vieți.

Are femeia dreptul să facă avort? Care sunt riscurile medicale, morale și psihologice ale avortului?

Dumnezeu ne-a dat liberul arbitru. Eu nu condamn femeile care au avortat, dimpotrivă, chiar le înțeleg circumstanțele. Dar o femeie trebuie să înțeleagă că acest lucru este foarte grav pentru sănătatea ei fizică și morală. Îmi aduc aminte pentru ce am fost înfierat când eram președinte la Colegiul Medicilor. Era o fată de 12 ani dintr-o comună din județul Neamț, gravidă în luna a șaptea, care dorea să facă avort. Eu am dat o directivă că nu se va face, Ministrul Sănătății a dat și el o directivă că se va face. Și niciun medic din România n-a făcut acest lucru. În schimb, au dus-o în Marea Britanie. La avort au sfărâmat copilul cu cleștele, pentru că avea deja oase, și pe urmă l-au eliminat. S-a făcut fără să se clipească din ochi. Dar s-a făcut cu consecințe grele: au apărut infecții, leziuni și acea fetiță nu va mai avea niciodată copii.

Îmi aduc aminte că a fost un proiect de lege în care se spunea că înainte de a face un avort orice femeie să treacă pe la confesorul său. Am fost la dezbateri în Parlament ca reprezentant al Colegiului Medicilor, unde au mai fost două organizații pro-viață, iar restul erau pro-alegere (pro-avort). În cele din urmă, raportul preliminar a fost pentru acel proiect de lege. Nimeni nu a mai auzit de acel proiect. Din 2014 zace într-un sertar la Parlament.

Ce înseamnă a trăi o tinerețe cu sens?

Lumea de astăzi trăiește o sete și o criză de sens. La tinerețe apare această sete de sens. Văd oamenii care vin la Sfânta Parascheva, la Iași. Ei stau de dimineața până seara acolo pentru că își caută un sens. Tinerii trebuie să-și trăiască tinerețea. În același timp, tinerii trebuie să-și caute

modele morale și, după aceea, modele de intelectuali. Aici este dificultatea, în găsirea modelelor morale adevărate.

Când mă uit acum în biserici și văd că intră tot mai mulți tineri sunt optimist în ceea ce privește societatea românească, dacă nu va fi distrusă din afară. Pentru că văd că există această sămânță a tinerilor, văd activitățile pe care le face ASCOR-ul. Mergi să ții o conferință și privești sala plină de tineri care nu au fost aduși cu arcanul. La începutul anilor 90 nu puteai să vezi așa ceva. Fiecare se ascundea să nu fie văzut că merge la biserică. În

**Trebuie să ai o viață încât lumea să te po-
menească și după ce s-a terminat și curajul
să mergi la Judecată cu sfială.**

schimb, cred că este un reflex din timpul comunismului faptul că Biserica nu este mai activă în a îndruma credincioșii. Uneori, din conveniență sau obediență, clericii nu vorbesc ca să nu deranjeze. Această tăcere nu e recomandabilă, mai ales în epoca actuală când ideologiile seculariste devin din ce în ce mai agresive. Iar credincioșii să aibă

curajul să-și mărturisească credința, să nu le fie frică. Eu am spus-o public în toate activitățile și ca rector și ca președinte la Colegiul Medicilor, că sunt creștin ortodox.

Care sunt marile pericole din ziua de azi de care tinerii ar trebui să țină cont și să se ferească?

Amoralitatea este cel mai mare pericol, adică să nu recunoști niște reguli morale și să nu știi să

le urmezi. Există pericolul ca tinerii să devină ego-centrici, narcisiști, fără niciun fel de reper moral, și asta nu din cauza lor, ci a celor care îi educă.

Ce le-ați spune tinerilor care vor să studieze în străinătate?

Nu este un lucru rău, dar trebuie să evalueze dacă se simt în stare. Iar dacă merg, să revină în țară după studii. Sunt multe tentații, dar dacă ai forța interioară le poți depăși. Observ și în România o secularizare a creștinismului. În ultima sa carte, scrisă pe patul de moarte, Tristram Engelhardt numește creștinismul ortodox singura flacără care mai răsare în această ofensivă a secularismului. Tinerii trebuie să vadă că credința nu

să fie un părinte erudit, dar poate să fie atât de sever încât până la urmă să-l îndepărteze. Sunt unii atât de severi încât pentru orice păcat îți dă numai Agheasmă Mare în loc de Sfânta Împărtășanie. Pe când Iisus a spus că El pentru păcătoși a venit pe pământ. Sfântul Ioan Gură de Aur spunea că păcătosul care își recunoaște păcatul și se îndreaptă este un om al Bisericii.

Ce ar trebui să aibă în vedere un tânăr care își dorește carieră într-un domeniu? Există vreun risc?

Este un lucru foarte bun, dar trebuie să muncească și să aibă o atracție pentru acea carieră. Să nu încerce să o facă prin mijloace neloiale. În decursul timpului, mulți au fost ridicați și după aceea nu s-a mai auzit nimic de ei.

Unde-i dragoste, acolo e și carieră.

este un impediment, ci, dimpotrivă, este un sprijin, o cârjă. Tinerii să învețe ce înseamnă sentimentul patriotismului. Să aibă curajul să se întoarcă în România ca să schimbe în bine lucrurile din societate. Să nu creadă că în străinătate este altfel.

Cât de important este pentru un tânăr să stea în apropierea unui părinte duhovnicesc?

E foarte important să-și aleagă un duhovnic care să-l înțeleagă. Poate să știe foarte multe, poate

Există vreun risc? Să neglijeze, spre exemplu, viața de familie?

Depinde dacă și-au creat o familie bazată pe dragoste și respect reciproc. Recunosc că dacă nu era soția mea alături de mine să mă susțină, nu reușeam să fac o carieră. Pentru că o carieră îți mănâncă timpul, dar ea a fost înțelegătoare, ne-am sfătuit și a fost de acord să mergem împreună. Așa au trecut 50 de ani și suntem tot împreună. Unde-i dragoste, acolo e și carieră. ■

Simplitatea fericirii într-o familie cu opt copii

Zamfira Chelba

O soție și o mamă a opt copii fericită – iată o minune contemporană, într-o societate în care antagonismul bărbat-femeie este cultivat din multiple direcții, în care greutățile creșterii copiilor sunt mari și reale, în care migrația pentru bunăstarea materială afectează milioane de familii. Răspunsurile de mai jos, ale doamnei Zamfira Chelba, sunt simple, dar ele au acea simplitate unică a profunzimii adevărului: cu Dumnezeu, cu respect, prin rugăciune – dragostea este posibilă, crește și rodește.

Cum vă raportați la căsătorie și la copii, înainte de căsătorie?

Înainte de căsătorie, știu că doar îmi doream să-mi găsesc un soț cu care să mă înțeleg și să formez o familie. Atunci nu m-am gândit la un număr de copii. Îmi doream foarte mult un soț cu care să mă înțeleg și să rămân toată viața și îmi doream foarte mult copii. De aceea mă rugam lui Dumnezeu

și să mă ajute să-mi găsesc persoana cu care să rămân împreună toată viața. Am avut și exemple în familie. Mama mea a dat naștere la opt copii, iar bunica din partea tatălui a avut zece copii. Probabil mi s-a transmis lucrul acesta, importanța familiei și copiilor. Știu că îmi doream să învăț și să fac ceva în viață, dar cel mai mult îmi doream o familie. Mi se părea lucrul cel mai de preț pe acest pământ. Îmi doream copii. Și așa am ajuns să-mi aleg și soțul.

Ce v-a determinat să vă căsătoriți cu soțul dumneavoastră?

Era un băiat cuminte, chiar timid, educat, bine-crescut și întotdeauna mă gândeam că el nu ar fi în stare să-mi dea o palmă sau să-mi facă ceva rău. De asta cred că l-am ales, deși au fost mai mulți băieți cu care am vorbit, el mi s-a părut că ar fi persoana potrivită pentru mine. Cel mai important era că avea frică de Dumnezeu. Chiar când am început să vorbim, sora lui ne-a îndrumat spre un duhovnic. Și așa am ajuns să avem amândoi același duhovnic înainte de căsătorie. Lucrul acesta ne-a ajutat cel mai mult pe parcursul anilor.

Ați avut un model bărbătesc atunci când v-ați gândit cum ați dori să fie viitorul soț?

Cred că bunicul meu, pe care nu l-am cunoscut, pentru că a murit înainte să mă nasc. Dar, din ce îmi povestea tatăl meu, pentru mine a însemnat mult. În primul rând faptul că a crescut zece copii în timpuri foarte grele. A prins războiul, a prins vremuri când era foarte greu să dai mâncare atâtor copii. Fără mâna dreaptă, el a muncit în pădure și a reușit să-i crească pe toți cei zece copii. E un exemplu demn de urmat. Întotdeauna când îmi era greu, mă gândeam la bunicii mei și nu țin minte să-mi fi povestit tatăl meu că s-au plâns vreodată că au făcut atâția copii și nu reușesc să-i crească.

Ați avut un model feminin în viață?

Cele mai bune exemple feminine, pentru mine, au fost bunica din partea tatălui și mama mea,

care încă îmi este un model. Și-a dăruit toată viața nouă, copiilor, ca să ne crească. Și, cu toate că tatăl meu a fost foarte sever, l-a răbdă și și-a dat toată silința să ne ofere ce este mai bun.

Cum v-ați gândit să aveți opt copii, când majoritatea familiilor au unu, doi, cel mult trei?

De multe ori când mi-era foarte greu cu copiii mă gândeam: Oare cum s-au descurcat bunica și mama cu atâția copii, în vremuri nu tocmai ușoare, și noi, acum, când avem de toate, ne plângem din orice? Așa, gândindu-mă la ele, treceam mai ușor peste probleme și căutam putere să merg mai departe și să-mi cresc copiii.

Când eram în facultate, prietena mea cea mai bună a mers la o conferință a unui părinte și mi-a povestit că părintele a spus că cea mai mare jertfă pentru o mamă este să aducă pe lume toți copiii pe care îi dăruiește Dumnezeu. Și de atunci mi-a rămas gândul acesta în minte și știu că mi-am dorit să îmi găsesc un soț care să accepte lucrul acesta, adică să aducem pe lume toți copiii pe care ni i-a dăruit Dumnezeu. Nu ne-am dorit un anumit număr de copii, dar am vorbit amândoi, de la început, și am hotărât că pe toți copiii pe care ni-i va dăruia Dumnezeu îi vom primi.

Au fost momente grele, căci primii copii au venit la diferențe foarte mici: primii cinci copii au fost la diferență de un an și trei luni, un an și patru luni, un an și șase luni, iar între al patrulea și al cincilea a fost un an și două zile. Au fost momente grele și mă gândeam că parcă nu mai vreau copii, că nu mai pot, dar parcă nu puteam să spun nu, să spun că nu pot să fac asta, să nu mai dau viață la un copil. Nu am putut să fac asta și de aceea am ajuns la opt copii și, dacă ne va mai dăruia Dumnezeu încă unul, este bine primit.

Cum vedeți viața în Marea Britanie și în România, ca familie și din punctul de vedere al creșterii copiilor.

Când m-am căsătorit cu soțul meu știam că va trebui să merg în Marea Britanie, pentru că el lucra acolo și nu concepea viața fără mine. De la început ne-am propus să stăm doar câțiva ani în Marea Britanie, ca să ne construim o casă, și apoi să ne întoarcem.

Primul an în Marea Britanie mi-a fost greu, dar după aceea am început să mă obișnuiesc și chiar să îmi placă faptul că aveai totul la îndemână, mai ales cu școlile și cu spitalele era foarte ușor, față de România. Și, încetul cu încetul, mă obișnuiam,

dar nu prea îmi doream lucrul acesta, pentru că eu voiam să mă întorc într-o zi în România.

La un moment dat, mi-am dat seama că lucrurile nu merg într-o direcție bună, mai ales pentru faptul că simțeam că ne îndepărtăm de Dumnezeu. Și atunci am început să mă rog, să-mi dea Dumnezeu un semn și să-mi arate unde este bine pentru noi, în România sau în Marea Britanie, pentru că deja ne obișnuiam și chiar ne gândeam să rămânem în Marea Britanie.

Fiind foarte greu pentru noi să ne hotărâm, ne-am rugat și Dumnezeu ne-a dat un semn. Dar, ca oameni, ne era greu să ne desprindem de Marea Britanie, unde totul era foarte ușor, și cu copiii, și cu multe alte lucruri. Însă am spus că noi asta am cerut, un semn, și Dumnezeu ni l-a dat. Și atunci am vorbit cu părintele duhovnic și l-am rugat să ne ajute și să ne dea binecuvântare să pot să mă întorc doar eu cu copiii în România, iar soțul să rămână în Marea Britanie, pentru că acolo câștiga mult mai bine, ca să putem să terminăm casa și să ne descurcăm. În Anglia era ușor, din punct de vedere material, cu copiii. Era ușor să cumperi haine, mâncare, tot ce îți trebuia, dar pe de altă parte nu-mi plăcea deoarece copiii de acolo mi se păreau prea libertini, fără respect și parcă simțeam suferință că nu este bine să-mi cresc copiii acolo.

În România, mi se pare că este mult mai ușor să-i apropii de Dumnezeu și să-i crești cu frică de Dumnezeu, cu rușine, cu respect față de oameni în

vârstă, față de bunici, de părinți, de toată lumea. Iar copiii sunt mai aproape de bunici și de la bunici pot învăța multe lucruri. În schimb, în Anglia nu ne întâlneam cu rudele, cu bunicii, cu verișorii, nu prea aveam cu cine comunica, iar asta era greu pentru noi. În Anglia era greu și ca familie, pentru că atunci copiii erau mici, nu aveam la cine apela să ne ajute în caz că aveam de mers undeva. Tot timpul eram cu ei, nu puteam să ies nicăieri, mi-era greu să comunic și cu soțul meu, tot timpul eram foarte ocupați, el cu lucrul, eu cu copiii. Și acesta a fost un lucru care m-a apropiat mai mult de România.

Care sunt bucuriile și care sunt durerile sau frământările unei mame a opt copii?

Când eram în Anglia nu ne permiteam să stăm singuri într-o casă. Întotdeauna am stat cu încă o familie sau două. Era foarte greu pentru noi să ne creștem copiii, pentru că fiecare familie are regulile ei. Noi încercam să impunem mai multe reguli, să fim mai stricți și atunci era mult mai greu. Soțul lucra aproape toată ziua, venea seara târziu, obosit, nu aveam cu cine să mă ajut în privința copiilor, eu trebuia să-i culc, să-i îngrijesc, și nu aveam timp să mai discutăm. În schimb, când m-am întors în România, deși m-am obișnuit foarte greu cu faptul că soțul meu nu era acasă în fiecare zi, alături de noi, știam că atunci când vine acasă stă doar cu noi, povestim, ieșim împreună la pădure, la pizza și în alte locuri. Așa că atunci când venea el acasă era doar pentru noi, eram împreună și mi se părea mult mai bine.

Când este plecat în Anglia comunicăm mai mult prin telefon. Dar un lucru bun este că vine des acasă, la o lună și jumătate, la două luni. Și cumva am fost aproape și nu am simțit că ne-am depărtat unul de altul. Ne-a ajutat mult și rugăciunea. Tot timpul ne rugăm unul pentru altul, ne ajutam, și așa a mers relația înainte.

Acum, dacă stau să mă gândesc, nu regret nicio clipă că m-am întors în România. Pentru că îmi dau seama că au crescut mult mai bine copiii aici în România, mai aproape de părinți și de biserică. Să zicem că am reușit să le transmitem niște trăsături morale pe care în Anglia, cu oboseala de acolo, înconjurați de bunăstare, de tehnologia și de tot ce era acolo, nu cred că reușeam să le transmit.

Bucuriile sunt foarte mari. Nu mă gândeam că voi avea așa de mulți copii, dar acum nu aș renunța la niciunul și, dacă e să întorc timpul, același lucru l-aș face din nou. E greu, dar bucuriile sunt imense. Dacă nu ai, nu știi ce înseamnă. Mi se pare că este o împlinire sufletească pe care nu o poți compara, ca un loc al sufletului pe care nu îl poți umple cu nimic altceva în lumea asta.

Care sunt lucrurile cele mai importante pe care vreți să le transmiteți copiilor?

Cel mai mult îmi doresc pentru copiii mei să crească aproape de Biserică, să-I slujească lui Dumnezeu, să se iubească, să fie uniți și să transmită tot ce este mai bun copiilor lor și celor din jur.

De asemenea, îmi doresc să prețuiască viața lor și să-i ajute și pe alții să prețuiască viața, mai ales viața copiilor înainte să se nască. Eu, la prima sarcină, am avut probleme. S-a desprins sarcina, am mers la medic și mi-a spus că nu mai am nicio șansă, că trebuie să elimin sarcina, să fac avort adică. Dar eu l-am rugat foarte mult pe domnul doctor să îmi dea tratament și să încerce să îmi mai dea o șansă. Cu toate că el nu a fost de acord, pentru că eu am insistat, mi-a dat tratament. Am venit acasă, am stat două zile, tot nu a fost bine, am mers la spital și m-am internat. Exact la capul patului era o iconiță cu Sfânta Parascheva. Abia atunci am cunoscut-o pe Sfânta Parascheva. M-am rugat foarte mult la Sfânta Parascheva și, ca prin minune, sarcina s-a prins din nou, și am o fetiță minunată pe nume Teodora.

Cine vă ajută legat de gospodărie?

M-a ajutat mult soacra mea. Ea, fiind fostă învățătoare, s-a ocupat de copii, cu temele pentru școală. Mama mea mă mai ajuta uneori la treburile gospodărești. Așa am reușit, pentru că primii copii au fost foarte apropiați ca vârstă și erau toți mici, era foarte greu să mă descurc singură.

Dar pe partea sufletească cine vă ajută?

Pe partea sufletească ne-a ajutat foarte mult părintele nostru duhovnic. Atunci când aveam vreo problemă, mergeam la el și ne sfătuia. Și ne-au ajutat mult rugăciunea și faptul că eu și soțul meu suntem apropiați, adică povestim, ne sfătuim mult. Întotdeauna am încercat să fim sinceri unul cu altul, să ne respectăm foarte mult. Și asta ne-am impus la începutul căsătoriei – să fim sinceri, să nu vorbim urât unul cu altul, să ne respectăm și să ne iubim.

Mulțumesc Bunului Dumnezeu pentru viața minunată pe care ne-a dăruit-o, părintelui duhovnic, care ne-a ajutat foarte mult în viața de familie.

Un alt sfat pe care îl urmăm: întotdeauna când avem probleme ne punem împreună cu copiii la rugăciune – spunem un acatist sau altă rugăciune – și întotdeauna Dumnezeu ne ajută.

Ce sfaturi ați da unei tinere care își dorește o familie, legat de alegerea soțului și de creșterea copiilor.

Pe fetele tinere le-aș sfătui, în primul rând, dacă își doresc cu adevărat o familie, să se roage lui Dumnezeu să le scoată în cale un băiat cu care să formeze o familie pentru toată viața și să fie

cu frică de Dumnezeu și cu respect, pentru că respectul contează foarte mult într-o familie. Și foarte important, la început de căsătorie, dar și pe tot parcursul vieții, femeia trebuie să aibă răbdare și să tacă de două ori mai mult atunci când sunt probleme în familie, pentru că dacă ea tace cât mai mult și nu vorbește urât îl va ajuta și pe soțul ei să facă același lucru. Și, cu timpul, se va crea o legătură frumoasă între ei. Lucrul acesta îl spun din propria experiență.

Cel mai important pentru fete este să nu se uite la starea materială a băieților. Pentru că dacă ei se iubesc și sunt sinceri, sunt serioși, sunt muncitori, îi va binecuvânta Dumnezeu cu o familie frumoasă și cu lucruri materiale pe care ei nu și le pot imagina. Mă gândesc și la noi care, la început de căsătorie, am pornit cu datorii și fără casă și, după câțiva ani, am reușit să terminăm și o casă, să avem și copii, și stare materială bună.

Dar unui tânăr, tot în aceste probleme?

Pe tineri i-aș sfătuit ca atunci când vor să-și caute o fată pentru a se căsători să se uite, în primul rând, ca ea să fie aproape de Biserică, să fie credincioasă, să nu privească doar la frumusețe, pentru că

frumusețea, cu timpul, trece. Și, cel mai important, să o iubească, pentru a putea forma o familie.

Un sfat foarte bun pentru toți tinerii, băieți și fete, este să își caute un duhovnic, de care să asculte, care le vrea binele. Un duhovnic te mai și ceartă, nu mergi la el ca să auzi ce vrei; este părintele care îți dă sfaturi și de care trebuie să faci ascultare și Dumnezeu sigur te va asculta.

Ca o concluzie: ce înseamnă pentru dumneavoastră soțul, copiii și relația cu ei?

Soțul este cel mai bun prieten, cel mai bun tată și îl apreciez foarte mult. Întotdeauna mă rog și Îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru că mi-a dat ce a fost mai bun. Este foarte muncitor, își dă toată silința să nu ne lipsească nimic copiilor și mie, este înțelegător. Nu pot să-mi exprim în cuvinte respectul și dragostea și tot ce este mai bun pentru el.

De aceea, cel mai tare mă doare în ziua de azi că peste tot se transmite o permanentă concurență între femeie și bărbat, când bărbatul și femeia ar trebui să trăiască într-o comuniune, să se completeze unul pe altul, să se iubească și să treacă prin viața aceasta pământească mai ușor și mai frumos. ■

Interviu realizat de arhimandrit Dosoftei D.

MARȘUL PENTRU VIAȚĂ
2025
EDIȚIA A 15-A

„Fiecare om contează”

Pe 29 martie 2025, în peste 2.500 de localități din România și Republica Moldova, sute de mii de oameni au organizat activități sau au pășit în stradă pentru viață. A fost a 15-a ediție a *Marșului pentru viață* și momentul culminant al *Lunii pentru viață*, o campanie națională de informare și sprijin pentru viață. Tema de anul acesta, „Fiecare om contează”, a celebrat valoarea unică a fiecărei vieți umane și a subliniat importanța oferirii de sprijin concret femeilor însărcinate, indiferent de circumstanțe.

Mesajul campaniei a fost inspirat de povestea campioanei olimpice la canotaj Magdalena Rusu, medaliată la Paris în 2024. Mama sa, însărcinată cu ea la 40 de ani, se temea de judecata lumii. A ales viața datorită încurajării fiicei mai mari, care i-a spus: „Nu ai de ce să-ți fie rușine să aduci un copil pe lume”. Iar acel copil avea să devină un om mare care face o țară întreagă să se bucure de reușita sa. Așa arată forța unui sprijin oferit la timp. Așa încep uneori cele mai mari povești: cu o mamă în cumpănă și un om care îi spune „Mergem împreună mai departe!”.

„Fiecare femeie are o forță incredibilă în ea, chiar și atunci când nu o vede”, mărturisește astăzi

Magdalena Rusu. „Da, va fi greu, dar vei descoperi o putere pe care nici nu știai că o ai.”

Într-o societate care adesea descurajează maternitatea, în care femeile însărcinate nu găsesc sprijin real, ci presiune și teamă, *Marșul pentru viață* oferă o altă cale: empatie, solidaritate, responsabilitate. Nu judecăm și nici nu excludem, ci ne implicăm. Milităm pentru construirea unei culturi a vieții, unde femeile nu sunt lăsate singure, iar fiecare copil este binevenit.

În București, vorbitorii au adus mărturii profunde. Mădălina Dragomir a povestit că s-a născut într-un context dificil, când mama ei se afla într-o relație abuzivă – o situație în care foarte ușor putea renunța la ea, dar care, cu sprijinul potrivit, a avut un alt final. Cristina Vătășescu, consilier pentru femei în criză de sarcină, a vorbit despre sprijinul concret, zi de zi, pentru cele care nu văd nicio ieșire. Nikolas Tirrier, un tânăr din Franța născut cu sindromul Treacher Collins-Franceschetti, a oferit una dintre cele mai luminoase mărturii: în ciuda judecăților și dificultăților, iubirea celor apropiați l-a încurajat să se deschidă față de oameni. Suferința produsă de sindromul său nu l-a închis, ci l-a învățat să

Campioana olimpică
Magdalena Rusu

iubească mai mult. Pe scenă au vorbit și reprezentanți ai *Marșurilor pentru viață* din Franța și Italia, ceea ce a arătat unitatea mișcării pro-viață la nivel internațional. Cu alte cuvinte, așa cum viața nu are granițe, nici a sprijini viața nu are granițe!

Pe lângă București, în 2025, *Marșul pentru viață* s-a organizat în toate marile orașe din țară, printre care Cluj-Napoca, Iași, Bacău, Oradea, Alba Iulia, Vaslui, Brăila, Timișoara, Suceava, Galați, Craiova, dar și la Bălți, în Republica Moldova, alături de sute de alte localități, mari și mici, despre care uneori nu aflăm, dar unde se formează comunități locale pro-viață. Aceste comunități se consolidează prin fiecare activitate organizată și prin fiecare om care se alătură. Iar asta este deosebit de important: arată că există o conștientizare reală, o responsabilizare și că vedem roadele muncii din anii trecuți.

Tinerii au fost, ca în fiecare an, sufletul marșurilor. Majoritatea organizatorilor au fost tineri, la fel voluntarii și participanții. Unii au venit dintr-o convingere puternică, alții mai mult din dorința de socializare, dar toți au plecat mai încrezători în misiunea pentru viață. În tinerețe, mai mult decât la alte vârste, omul are o dorință foarte puternică de a schimba lucrurile în bine, de a-și lăsa amprenta, de a face diferență. De aceea, tinerii sunt un catalizator fantastic pentru cultura vieții. Așa cum spunea Lila Rose, președinta celei mai influente organizații de activism online pro-viață din SUA, la *Marșul pentru viață* Washington 2025, „*jumătate din bătălie e să apari în public*”, să îți asumi să fii acolo, adică să contezi pentru ei știind că și ei contează pentru tine!

De fapt, fiecare dintre noi existăm pentru că am contat pentru cineva. Cineva ne-a spus „da” când putea spune „nu”. Cineva ne-a sprijinit, ne-a iubit, ne-a ținut în viață. Acum e rândul nostru să facem același lucru pentru altcineva. Haideți să avem curaj să *contăm*. Să avem *dragoste* să contăm atunci când e nevoie. O vorbă, un gest pot face diferența dintre viață și pierderea vieții.

Existăm pentru că noi contăm pentru alții și, în primul rând, contăm pentru Dumnezeu. Existăm pentru a arăta, cu faptă, cuvânt și rugăciune, că și alții contează pentru noi. Despre asta a fost *Marșul pentru viață* 2025. ■

Teodora Diana Paul,
președinta Asociației „Studenti pentru viață” – București

Walk for Life West Coast, San Francisco, SUA, 25 ianuarie 2025

CURAJUL DE A APĂRA VIAȚA NU ARE GRANIȚE

Într-o lume în care existența și demnitatea vieții umane sunt negate teoretic și concret de peste 73 de milioane de ori pe an – acesta este numărul minim al avorturilor la nivel mondial pe an – și care ar dori să tacă cei care gândesc și simt altfel, există persoane care aleg să vorbească în public despre firescul de a ocroti fiecare viață, din primul moment. Ei îi inspiră și pe alții. Iată mărturiile unor tineri din diferite colțuri ale lumii care luptă cu dragoste și convingere pentru cauza pro-viață.

De ce ești pro-viață?

Fiindcă sunt convinsă că fiecare viață umană este sacră și orice ființă umană merită o șansă reală la viață. Nimeni nu ar trebui să fie discriminat cât timp se află în pânțece, doar pentru că este mai mic, are o înfățișare diferită sau se află într-un alt stadiu de dezvoltare. Toți am fost creați egali și, prin urmare, trebuie să ne bucurăm de aceleași drepturi fundamentale.

Angelique Clark, SUA,
fondatoarea și președinta „LifeDress”

Cum ai realizat că avortul este, de fapt, o traumă și o nedreptate profundă?

Pentru mine, pentru că am studiat medicină, a fost întotdeauna clar că un fetus, sau un zigot, este uman. Din momentul în care un ovul este fecundat, este uman. E absurd să crezi că, dacă suprimi ceva suficient de devreme, înainte să-i dai șansa să crească, e mai puțin valoros decât ceea ce va deveni când va crește. Așa că ideea de a suprima ceva care altfel ar crește și ar deveni ca

mine mă face să cred că merită să-l apăr, și pentru că este foarte fragil. Și dacă mama, care îl poartă, nu este conștientă de ce se întâmplă în corpul ei, atunci cred că este responsabilitatea mea să-i spun: „Există o altă opțiune. Aceasta este, de fapt, o ființă umană. Ar trebui să-i dai șansa să devină ceea ce va deveni”.

Abigail Oppong, Italia,
farmacistă și membră a Asociației „Stronger by Purex”

Ai o întâmplare personală privind avortul?

Mă gândesc la o mică poveste personală, pentru că, dacă aveam o altă mamă, probabil nu eram aici. Când m-am născut, aveam o malformație care astăzi ar putea fi un motiv pentru avort. Medicii i-au spus mamei mele despre o altă femeie care dorea să-și avorteze copilul cu aceeași problemă. Când mama mea a mers să o vadă împreună cu mine, acea femeie a decis să păstreze copilul. De la naștere, am salvat o viață. Această poveste personală mi-a aprins dorința de a lupta pentru cauza pro-viață.

Marie Lys Pellissier, Franța,
purtătoare de cuvânt la *Marșul pentru viață* Paris 2025

De ce crezi că există o ruptură între realitatea avortului și imaginea pe care o promovează societatea?

De fapt, ruptura este între ceea ce aș putea fi (sunt însărcinată, ce pot să fac?) și ceea ce îmi oferă societatea (ce poți să realizezi?). Pentru că depindem de ceea ce ne oferă societatea.

Viziunea pe care o promovează susținătorii avortului te forțează să gândești un singur lucru – avortul. Adică nu există libertate reală. Unde este libertatea, dacă nu pot alege între mai multe opțiuni? Unde este libertatea, dacă aleg să-mi păstrez copilul și să-i dau viață, dar sunt respinsă social – de părinți, de prieteni – sau prietenii mă iau în derâdere și îmi spun: „Nu știi în ce te bagi. Cum crezi că poți să te descurci? Cum crezi că îți vei continua cariera?”

De ce nu oferim alte opțiuni, ca societate? Suntem o societate avansată sau nu? Pentru că, altfel, suntem avansați doar în anumite privințe, nu în toate. Nu-mi place acest progresism care

aduce progres doar pentru unele drepturi, dar nu pentru drepturile tuturor. Dacă vrem să mergem înainte, trebuie să facem asta coerent, pentru viața tuturor oamenilor.”

Olimpia Galiberti, Italia,
purtătoare de cuvânt a Asociației „Stronger by Purex”

Ce strategii sunt cele mai eficiente în a implica tinerii în mișcarea pro-viață?

Când eram studentă, îmi era frică de dialog. Îmi era frică să am conversații reale cu oameni pro-avort. Nu credeam că avem vreun teren comun. Credeam că este responsabilitatea mea să spun adevărul și, dacă ceilalți îl respingeau, era problema lor. Din fericire, perspectiva mea s-a maturizat. Am învățat că cele mai eficiente strategii folosesc mereu ocazii de dialog. Nu e suficient să ai un afiș sau să organizezi un protest. Asta rar schimbă părerea cuiva pe loc. Dar dialogul respectuos, căutarea punctelor comune și tratarea persoanei pro-avort nu ca pe un argument de câștigat, ci ca pe o ființă umană pe care o iubești, ne fac întotdeauna mai eficienți. În cel mai rău caz, vom distruge stereotipurile negative despre pro-viață. În cel mai bun caz, vom schimba mentalități. Și acesta este scopul suprem.

Emily Yocum, SUA,
președinta „Orthodox Christians for Life”

Care este mesajul tău pentru tinerii de azi?

Principalul lucru este să ai curaj. Curajul convingerilor tale. Nu te teme și nu te pierde în ideea că ești o minoritate sau că poziția ta nu este dorită. Mesajul nostru este pozitiv și încurajator. Dorim să creăm o societate mai bună, un sprijin real pentru părinți, mame și copii. Când depășești teama de ceea ce vor gândi ceilalți, simți că poți împărtăși ceva frumos și valoros. ■

Melissa Byrne, Irlanda,
„Studenti pentru viață” Irlanda

Fragmentele sunt preluate din interviuri la podcastul „Seeing the Unseen” al Teodorei Diana Paul.

Viața, chiar și cu piedici și răni, poate aduce roade

În tabăra de Anul Nou 2025 de la Putna a participat și Nikolas, un tânăr român din Franța. Are 25 de ani și locuiește în Franța de la vârsta de aproape 3 ani. Studiază științele educației și pedagogiei specializate pe adolescenți, este implicat în asociația Nepsis, a tinerilor ortodocși români din Europa Occidentală. În martie, cuvintele sale de pe scena *Marșului pentru viață 2025* din București au atins multe inimi, arătând că omul nu este redus la afecțiunile sale biologice, ci este chip al lui Dumnezeu.

Așa cum se vede ușor, dar poate nu îi știți denumirea medicală, am sindromul Franceschetti, cunoscut și sub numele de Treacher Collins. Este o boală genetică rară, care afectează dezvoltarea oaselor și a țesuturilor feței. Există multe forme și combinații, iar fiecare din ele este unică. În cazul meu, aceasta implică diferențe vizibile la nivelul pomeților, urechilor și mandibulei, precum și o surditate parțială care este recuperată la 90% cu ajutorul unui aparat auditiv.

Acest sindrom nu afectează nici inteligența, nici alte capacități ale minții. Dar mai important decât asta este că acest sindrom nu afectează, el însuși, sufletul. Este adevărat că reacțiile mele și ale altora față de cum arată chipul meu și față de alte efecte ale sindromului pot afecta sufletul, dar asta se întâmplă în cazul fiecărui om, indiferent de cum arată, indiferent de ce afecțiuni suferă sau de ce caracteristici are. Trăgând linie, pot spune că, în timp, am înțeles că acest sindrom nu afectează ceea ce sunt eu în profunzime. Și asta cred că este adevărat pentru orice om care are o afecțiune ce îl face atipic.

Am ales să vorbesc astăzi despre impactul

sindromului Treacher Collins – Franceschetti pentru a demistifica faptul că el reprezintă un handicap în a fi om. Am înțeles și înțeleg continuu, prin ceea ce fac, ceea ce simt, prin oamenii cu care cooperez, că el nu este un blestem, nici o pedeapsă, nici o identitate în sine. Este o parte din povestea mea, care m-a învățat să privesc dincolo de aparențe și să cultiv o forță interioară îndreptată spre Dumnezeu și spre aproapele.

M-am născut în România, la Botoșani, și am ajuns în Franța la vârsta de doi ani și jumătate. Cu ajutorul unor asociații formate din profesori specializați, am învățat limba franceză, am urmat cursul școlar normal, în ciuda gradului meu de surditate pe aproape 80-90%. Ei au fost lângă mine de la grădiniță până la sfârșitul liceului. Dar la gimnaziu lucrurile au devenit mai grele.

Adolescența e momentul în care privirea celorlalți devine o oglindă, uneori nemiloasă. Eram român, cu un handicap vizibil, fiu de preot. Iată trei motive suficiente pentru a fi marginalizat!

La 14 ani, s-au încercat intervenții chirurgicale pentru refacerea mandibulei. Când aveam 15 ani, tatăl meu a trecut la cele veșnice, în februarie 2015.

A fost o lovitură pentru toată familia și programul intervențiilor a fost oprit. Am renunțat la dorința de a-mi „corecta” chipul. Am început să-l accept. A fost începutul unui alt drum: cel al împăcării cu mine însumi. Apoi a venit un dar neașteptat: un schimb școlar în Noua Zeelandă. Acolo, pentru prima dată, colegii nu m-au privit cu milă. Diferența nu îi speria. Eram pur și simplu un coleg. M-am întors transformat.

De atunci, mi-am continuat studiile, am trăit doi ani în Grecia, mi-am adâncit credința și implicarea în societate. Am revenit în Franța, am început o licență în limbi moderne aplicate în engleză și neo-greacă la Montpellier. Astăzi urmez un master în educație, după aproape zece ani petrecuți ca organizator și animator în taberele de vară cu adolescenți.

Nu vă spun toate acestea ca să-mi etalez experiențele, ci pentru a mărturisi că viața, chiar și cu piedici și răni, poate aduce roade. Uneori ceilalți sunt cei care ne oglindesc cine am devenit. Vreau să vă împărtășesc câteva cuvinte pe care mi le-a scris recent un prieten foarte drag: „Tu, care ai fost adesea exclus din cauza diferenței tale, ai devenit cel care creează un grup care nu exclude pe nimeni. Nu ceilalți. Tu. Și îmi dau seama că datorită ție m-am simțit văzut”. Aceste cuvinte m-au mișcat profund. Pentru că spun esențialul: fiecare viață poartă o frumusețe

interioară capabilă să transforme lumea din jur. Nu în lipsa rănilor sau a dificultăților, ci prin ele. Și de aceea sunt astăzi aici, la *Marșul pentru viață*. Ca să afirm că fiecare om contează, că fiecare viață merită să fie trăită.

Sunt conștient că mulți copii diagnosticați intrauterin cu sindromul pe care îl am și eu nu sunt

lăsați să se nască. Ei devin victima a ceea ce se numește avort terapeutic – cu mențiunea că ceea ce li se întâmplă nu este o vindecare, ci pierderea vieții. Iertați-mă dacă vi se pare că îmi îndreptățesc viața, dar propria experiență a vieții – și v-am spus că am trecut prin multe dureri și mai multe bucurii – îmi arată că fiecărui copil conceput îi trebuie lăsat dreptul să se nască și trebuie sprijinit în viață. Am fost născut, am fost și sunt încă sprijinit. Sunt infinit de recunoscător pentru aceasta celor care mi-au dat posibi-

litatea să trăiesc și să înțeleg că sunt om ca ceilalți, chiar dacă am aceste diferențe faciale.

Așadar, cred din toată ființa mea că chiar și viața considerată prea fragilă, imperfectă sau „accidentală” merită trăită. Fiecare viață contează și fiecare om din jurul ei contează și poate contribui cu o privire plină de iubire fără judecare; iar împreună putem să îi oferim un spațiu pentru a exista și voce pentru a se exprima. ■

Nikolas Tirrier

Darul de a fi împreună-înțelegători ai creației

Părintele Iosif Bena

Părintele Iosif Bena este un fizician de elită. A absolvit Massachusetts Institute of Technology (MIT) ca șef de promoție și a continuat studiile doctorale și postdoctorale la Santa Barbara, UCLA, și Princeton. Astăzi, este cercetător universitar în gravitație cuantică și cosmologie la Universitatea Paris-Saclay și slujitor la Paraclisul mitropolitan „Sfinții Ioachim și Ana” din Palaiseau, în sudul Parisului.

Care sunt valorile și oamenii care v-au modelat copilăria și tinerețea?

M-a modelat mult faptul că eram într-un mediu foarte concurențial, erau olimpiade și încercam să ne depășim pe noi înșine. Acum mulți oameni revin la această idee și spun că, dacă ai un scop în viață, toată viața merge bine. Când îți pui un scop și te devotezi lui, nu faci lucrurile cu jumătate de măsură. Generația tinerilor de azi nu are ideea aceasta să dai maximul și să mergi până la capăt. A fost un lucru care mi-a permis să realizez ceva care altfel poate nu reușeam. M-a

motivată parabola cu talanții. Am simțit că mi-a dat Dumnezeu un talant și am avut și oarecare frică de a nu înmulți cumva talantul. Să pot face lucruri de performanță și să nu le fac aproape că era ceva rușinos. De exemplu, au fost și momente în care erau alegeri în America, în 2000, în timpul doctoratului, și mă uitam la știri o vreme. Am urmărit alegerile și m-am simțit foarte vinovat că-mi risipesc talantul în loc să fac fizică și să învăț teologie. A fost conștiința că Dumnezeu mi-a dat un talant și sunt obligat să-l înmulțesc. M-am simțit responsabil. Nu poți să reușești decât dacă te dăruiești la maximum.

A fost cineva care v-a stimulat acest simț al responsabilității?

M-a ghidat duhovnicul meu, părintele Josiah Trenham. Țin minte că mi-a spus un lucru foarte adânc. Îmi era frică, nu știam dacă primesc sau nu post de profesor universitar. Căci în America e foarte greu. Mi-a spus: „Dumnezeu nu îți dă lucruri de mâna a doua” (God never gives you the second best). Când ai mai multe mere, îi dai copilului tău pe cel mai gustos, nu? Și atunci

Nu poți să reușești decât dacă te dăruiești la maximum.

Dumnezeu, Care te iubește mai mult decât îți iubesti tu copiii, când îți dă ceva, un dar, îți dă ce-i mai bun pentru tine, nicicând lucruri de mâna a doua. Asta a fost pentru mine o mare realizare.

Ce oferă Ortodoxia celor care o întâlnesc? Care este specificul Ortodoxiei față de alte credințe?

Oamenii caută un liman. Noi suntem singurii ancorați. Închipuiți-vă zeci de bărci dintre care noi avem ancoră și, dacă bate vântul, rămânem stabili, iar pe alții îi răstoarnă valurile și-i duce vântul în dreapta și în stânga. Toate bisericile occidentale venite din protestantism, pe toți îi bate vântul,

și doctrinar și în toate domeniile. În America, de exemplu, Biserica Episcopaliană (Anglicană) are și preoți femei și acceptă avortul. Eu am avut la Santa Barbara un prieten foarte bun, băiat de preot episcopalian, care venea la biserica noastră pentru că, spunea el, din cinci biserici anglicane din Santa Barbara, toți erau apostatați. Venea la biserica ortodoxă în timpul doctoratului, chiar dacă era anglican (nu se împărtășea, desigur), pentru că noi eram singura biserică stabilă din punct de vedere doctrinar. Noi suntem ancorați în Sfinții Părinți, în Sfânta Tradiție, avem bază teologică autentică.

Oamenii caută frumosul – noi îl avem, caută muzică înălțătoare – noi o avem, caută liniștire – noi o avem, caută stabilitate – noi o avem. Noi avem tot ce e nevoie. Pe catolici și pe protestanți îi bate vântul crunt și oamenii ori devin ateii, ori vin la noi. Și faptul că în Ortodoxie avem și postul, avem o disciplină care te pune într-un regim de viață, asta îi atrage pe oameni foarte mult. Altfel ești hai-hui. Dacă noi am fi deschiși, ar veni foarte mulți.

În România, foarte mulți sunt atrași de cultele neoprotestante. De ce credeți că prind?

În America am văzut o mișcare inversă: protestanți care au venit la Ortodoxie. Cred că e și nivelul duhovnicesc. Pentru că dacă ești la nivel de om pătimăș și neintegrat în Biserică, protestantismul îți dă niște lucruri foarte simple prin care te poți ancora și care te pot scoate de la nivelul zero la nivelul unu sau doi: renunți la alcool, de exemplu, și-L primești pe Hristos în inima ta. Protestantismul poate

aduce pe cineva la nivelul de om care vine duminică la adunare, îmbrăcat în costum și stă acolo două ore și ascultă ceva despre Hristos. Asta poate face foarte bine. Dar, neavând Liturghie și

Sfinte Taine, mai sus nu-i poate urca.

Noi nu facem asta. Noi nu avem nici ideea să facem misiune, nici nu lucrăm cu oamenii, nu avem o structură cum au ei, în care credincioșii fac și ei misiunea lor, merg după alții să-i aducă la biserică. Credincioșii noștri așteaptă să facă preotul tot. De exemplu, părintele Josiah mi-a spus un principiu pe care îl aplică la el la biserică: niciun lucru pe care poate să nu-l facă preotul, nu-l face preotul. Preotul face numai lucrurile pe care doar el le poate face: spovedit, Liturghie, Vecernie, tot ce trebuie. În rest, totul e delegat credincioșilor. Și oamenilor, dacă îi delegi, le place să fie implicați.

În România, cultura este ca preotul să facă totul în biserică. Nu avem cultura să delegăm, oamenii

noștri nu acceptă cultural sau nu se gândesc că datoria lor de creștini e să-l ia pe cel amărât și să-l ridice. Asta fac protestanții foarte bine, să-l tragă pe cel căzut. În schimb, omul, dacă progresează puțin duhovnicește, își dă seama că mai departe nu mai e nimic. În Protestantism e ca o clădire de 3-4 niveluri. Mai sus, până la etajul 10, nu mai e clădire. În Ortodoxie se urcă greu primele etaje și foarte greu îl convingi pe om să se apropie de Biserică, să țină anumite rânduieli cum e postul, de exemplu. Dar clădirea urcă până la etajul zece.

Dumnezeu nu îți dă lucruri de mână a doua.

Mulți sunt atrași de mirajul Occidentului, iar alții blamează Occidentul. Care sunt valorile și punctele slabe ale Occidentului?

Pentru mine Occidentul înseamnă cel de acum 30 de ani, de pe vremea lui Ronald Reagan și din anii '90. Poate cusurul cel mai mare al acelei culturi occidentale este regimul concurențial, care în America e foarte înrăit. Trebuie să muncești foarte mult și să produci foarte mult, iar asta te face să-ți neglijezi familia și sănătatea. Concurența e foarte bună până la un anumit nivel, ca să te forțeze să fii performant, dar, la un moment dat, supraturezi. În Franța e un regim mai calm, mai balansat: jumătate concurențial-elitist, jumătate socialist-egalitarist.

Însă toată sminteala care a apărut în ultimii 10-15 ani, în care oamenii se extremizează, reprezintă consecința rețelelor sociale. Sunt niște extreme la care s-a ajuns. Unii spun că bărbații care își pun sutien sunt femei. Alții spun că vine Bill Gates și le injectează microcipuri controlate prin 5G. Oamenii pot deveni complet iraționali într-o direcție sau în alta. Faptul că acum e rupt Occidentul în tabere diferite și se urăsc unii pe alții, că s-a pierdut coeziunea, aceasta nu e atât o problemă a Occidentului, cât mai degrabă o denaturare a civilizației occidentale, care s-a intensificat odată cu apariția internetului și a social-media. În anii '90, de exemplu, America era o țară normală, te simțeai bine, oamenii erau cât de cât uniți.

Cine stă în spatele acestei extremizări?

Rețelele sociale, care câștigă bani din reclame. Acestea funcționează pe baza unei reacții iraționale. Rețeaua socială caută punctul unde ești mai vulnerabil și te hrănește cu mesaje amplificate, menite să capteze, sau mai degrabă să captureze atenția. Ori de dreapta, ori de stânga, ori în sus, ori în jos (căci sunt și pe alte axe, nu numai politic), anume ca să te extremizeze și să te panicheze.

Pentru că atunci când este scandalizat și enervat, omului i se activează o parte a creierului numită creierul limbic sau creierul reptilian și nu mai gândește rațional și atunci intră reclama. Filtrul rațional este scurtcircuitat și reclama este primită mult mai ușor. Cu cât reușesc să facă asta mai mult, cu atât câștigă mai mulți bani pe seama ta și asta, practic, rupe societatea în două. Deci cu cât

stau mai mult pe rețelele sociale, cu atât oamenii devin extremi și iraționali. Și asta este problema cea mare în Occident.

Mediile sociale ne hrănesc cu mesaje care ne

capturează atenția și care ne confirmă punctul de vedere. Algoritmii lor sunt făcuți în așa fel încât să găsească pentru fiecare ce-i place și să-i propună să vadă tot mai multe. Lucrul acesta e adictiv. Creierul emite dopamină, un hormon care se eliberează când te simți bine. Omul, când consumă informații pe mediile sociale care-i confirmă punctul de vedere, care-i plac, devine tot mai dependent de ele. Când stai câteva ore în ce-ți place, îți pierzi complet controlul, nu mai poți să te oprești și devii rob influenței exterioare. După aceea, orice influență care vine te duce în toate părțile. Mie mi se pare că în zilele noastre acesta e cel mai periculos lucru.

De aceea, accentuez pericolul pentru copii și pentru tineri. E foarte important să nu stea pe mediile sociale, căci acestea sunt ca niște lupi la pândă care așteaptă să-i înhațe, să-i captureze și să-i arunce într-o ideologie sau în extreme. Le spun oamenilor ca măcar în post să scoată din priză televizorul sau să-și dezinstateze aplicațiile rețelelor sociale.

Ce ar trebui să facă, în schimb?

Să găsească altceva. De exemplu, duhovnicul meu mi-a spus că în Postul Mare să nu mă mai uit deloc la știri. Am făcut asta și am dobândit foarte mult timp după aceea. Pentru că stăteam câte 3-4 ore la știri. Știri americane, nici măcar nu erau știri românești. În Postul Mare e mai simplu, pentru că mergi la Canon, la Liturghia Darurilor, la slujbele specifice care se fac. Când nu-i Postul

Dincolo de creație, știința nu mai poate pătrunde. Acolo rămânem numai la revelație.

Mare, citești o carte. Chiar și să te uiți la un film e mai bine decât să stai pe Facebook sau pe TikTok, dacă e un film bun, nu propagandist, pentru că filmul nu te agită.

Ce face ca știința să fie adevărată știință și care sunt pericolele denaturării științei?

Întrucât știința are așa mult succes, sunt foarte mulți care încearcă să îi denatureze rezultatele și descoperirile, ca să suporte ideologiile lor. După

părerea mea, cea mai perversă denaturare este relativismul, care spune că știința nu e decât o descriere parțială a realității, a universului. De exemplu, unii spun că teoria lui Newton a fost bună, după aceea a venit teoria lui Einstein care e mai bună, după aceea va veni altă teorie; și că, în concluzie, nu există adevăr absolut. Fiecare are adevărul lui. Sau folosesc faptul că în mecanica cuantică poți să descrii un electron ca o undă și ca particulă, și asta ar însemna că sunt două adevăruri, deci nu există adevăr absolut. Din nou, fiecare are adevărul lui.

Acest relativism este o minciună, bazată pe o neînțelegere profundă a științei. Și scopul acestei minciuni este să sprijine ideologiile post-moderniste și cele de stânga, care spun că fiecare om își definește propriul adevăr, și că ceea ce numim adevăr absolut este o construcție impusă de cei care au puterea. Acest mod de a vedea lumea este fals. Dumnezeu a făcut universul în așa fel încât să putem să îl înțelegem cu ajutorul legilor din fizică. Și aceste legi descriu ce se întâmplă în univers cu o precizie fantastică. Deci există adevăr absolut.

Faptul că în fizica cuantică putem descrie un electron și ca undă, și ca particulă nu indică faptul că nu există adevăr absolut. Indică faptul că mintea noastră, obișnuită cu concepte separate de undă și de particulă, nu poate cuprinde acest adevăr. La fel cum mâna noastră nu poate ridica un bolovan de o tonă. Ca să cuprindă acest adevăr și să poată descrie fenomenele cuantice, fizicienii folosesc un cadru matematic numit spațiu Hilbert. Exact cum constructorii folosesc o macara ca să ridice bolovanul de o tonă. Deci explicația e foarte simplă: adevărul există, dar mintea noastră omenească nu poate să-l priceapă.

Bineînțeles, adevărul drept concept filosofic e mult mai complicat. Sunt multe lucruri care nu pot fi descrise de știință. Dar în cadrul creației, în cadrul în care ne-a pus Dumnezeu pe noi oamenii, creaturi cu mintea limitată, știința ne permite să înțelegem cum a făcut Dumnezeu lumea și să descoperim adevărul despre cum funcționează creația. Dincolo de creație, știința nu mai poate pătrunde. Acolo rămânem numai la revelație.

În ce constă această raționalitate a creației?

E un dar foarte mare faptul că Dumnezeu ne învrednicește să fim împreună-înțelegători ai creației. Dumnezeu înțelege creația pentru că El a făcut-o, dar ne dă și nouă darul să o înțelegem. Ar fi

putut să facă un univers neinteligibil, în care toate lucrurile se comportau magic, așa cum credeau păgânii că este universul nostru. Păgânii le era frică de creație, vedeau universul plin de demoni și de zeități care controlau totul. Ei nu înțelegeau natura și în spatele fiecărui fenomen natural vedeau câte un zeu. Era un univers incert și irațional, pe care credeau că îl pot controla cu anumite formule și comportamente. Din păcate, mișcarea New Age, spiritismul, bioenergia, astrologia, horoscoapele tot pe acest tip de gândire se bazează.

Dar vine Hristos și ne spune că omul a fost făcut pentru viața veșnică, deci nu mai suntem robi, suntem fii. Dumnezeu ne primește ca fii prin adopție. Când îi spune lui Adam să se înmulțească și să stăpânească pământul, îi dă în fond darul de a înțelege creația. Când îți dai seama că ai darul acesta, îți schimbi complet modul de a vedea lucrurile. Niciun ateu nu poate spune de ce mintea umană poate să înțeleagă creația. O luăm ca premisă în cadrul științei. Căci mintea umană nu e rezultatul unor evoluții aleatorii. Faptul că mintea poate să priceapă creația, asta ne spune că Dumnezeu ne-a făcut cu scopul acesta, că El este și în spatele creației, și în spatele minții umane. Dacă mintea umană ar fi evoluat aleatoriu, nu am avea încredere în ea. Însă orice om care face știință are încredere în mintea lui. E o premisă de bază.

Care e finalitatea înțelegerii creației?

Finalitatea e mântuirea, care înseamnă apropiere de Dumnezeu, unirea cu Dumnezeu. Cum spune Sfântul Atanasie: „Dumnezeu S-a făcut om, pentru ca omul să devină dumnezeu”. Nu ne face dumnezei prin esență, ci prin adopție. Avem o chemare foarte mare. Parte din chemarea aceasta este să ne eliberăm de frică, de patimi și de toate lucrurile care ne capturează, ca să ne putem apropia de El. Dacă sunt capturat într-o patimă, sau într-o ideologie, sau consum informație nonstop și mă supăr și mă enervez, nu pot să mă apropiu de Dumnezeu. Nu pot să mă rog, nu pot nimic, mi-e gândul numai la aceea. Deci oricine este acaparat de informațiile de pe internet, de rețelele sociale sau de vreo patimă, foarte greu se poate apropia de Dumnezeu. Poate reuși doar

cu foarte mult efort și chin, așa cum ar încerca cineva să fugă un maraton cu piciorul rupt.

Care e piedica în calea trăirii vieții ca relație cu Dumnezeu?

Cred că e legată de lipsa unui scop. Dacă ai un scop, dacă vrei să faci ceva, nu mai ești comod. De exemplu, când un om e îndrăgostit și vrea să meargă la persoana iubită, să vorbească cu ea, se duce, o invită, vorbește cu ea, îi caută flori, se dă peste cap, nu mai e comod. Niciun îndrăgostit nu stă toată ziua pe internet și se uită la filmulețe cu pisici. Dacă îți arde inima de persoana iubită, nu poți să fii acaparat de altceva, ca și cum n-ar

Pe toți ne-a făcut Dumnezeu cu un scop.

exista. La fel și cu alte scopuri în viață: prezența lor automat elimină comoditatea. Pe toți ne-a făcut Dumnezeu cu un scop. Cu toți vrea să facă ceva grandios, ne dă tot ce e mai bun pentru noi. Dar din cauza comodității ne pierdem capacitatea de a discerne scopul și energia să avansăm spre el.

Fiecare ne confruntăm cu lumea în care trăim și, în același timp, căutăm în Biserică să fim în Duhul lui Dumnezeu. Care este duhul lumii și care este duhul lui Dumnezeu, ca să le putem discerne?

Irod era mare ctitor de biserici, făcuse templul din Ierusalim, dar a vrut să-L omoare pe Hristos. A fost o persoană monstruoasă și a murit mâncat de viermi. Duhul lumii este reprezentat de duhul lui Irod, treimea neagră a lui Irod, i-aș spune: banii,

puterea și plăcerea. La acestea mai putem adăuga prestigiul. Fiecare dintre noi avem aceste tendințe, și de obicei una e dominantă. Acesta e duhul lumii. Unii sunt mânați de dorința de a câștiga bani, alții vor puterea ca să fie șefi peste ceilalți, alții vor plăceri, alții prestigiu ca lumea să vorbească de ei.

Ca să trăiești în Duhul lui Dumnezeu e nevoie, cel mai mult, de discernământ. Vorbește despre acesta părintele Nicolae Steinhardt în *Jurnalul Fericirii*. Discernământul înseamnă să-ți dai seama, din ce se întâmplă în lume, cum să navighezi. E ca o cârmă care te ajută să urmezi direcția bună. În *Pateric* se spune că cea mai mare virtute a monahului nu este nici postul, nici rugăciunea, ci discernământul. Asta o facem cu duhovnicul, cu smerenie, prin Biserică, nu de unii singuri. Dacă ești încadrat în viața Bisericii, dacă te spovedești, dacă te împărtășești, dacă duhovnicul te ajută și ai încredere în el, atunci ai o direcție în viață și poți să navighezi, nu te mai ia duhul lumii, nu te mai bat valurile și nu te pot scufunda. Ca să te apropii de Hristos trebuie discernământ.

Care considerați că sunt criteriile unei educații eficiente?

Când înveți să cânti la pian, mai întâi e greu: te chinui, nu știi, nu ești obișnuit, nu nimeresc degetele unde trebuie. Dacă faci asta câțiva ani, la un moment dat nu mai trebuie să gândești cum

cânti. Măinile merg pe pian automat, pentru că s-a creat o memorie musculară, care te ajută să navighezi și să faci lucrurile plăcut, eficient și foarte bine. Memoria aceasta musculară trebuie creată și la citit, de exemplu. Copilul trebuie pus să citească mult, măcar douăzeci de cărți pe an. La matematică tot așa. Nu poți să-l pui să facă trei înmulțiri și gata, crezând că dacă știe tabla înmulțirii știe matematică. Trebuie să-i dai din culegere, să exerseze mult, să-și facă memorie musculară, să intre cartea în el. Cartea se învață făcând exerciții, exact la fel cum în clasa întâi ne-am forțat mâna să facem liniuțe și bastonașe până când am început să scriem. În America am avut un coleg bulgar care și-a fracturat mâna dreaptă chiar înaintea examenelor și a trebuit să învețe să scrie cu mâna stângă. A învățat în câteva zile să scrie, deci din nou liniuțe, bastonașe, ca să-și educe mâna stângă să scrie. Când citești o carte, partea din creier care se ocupă de citit se extinde, se fac niște legături acolo. Aceasta, practic, e învățătura. Dacă nu antrenezi memoria musculară, nu îl ajuți pe om să învețe.

Acest lucru mi se pare cel mai important pentru un copil: să facă efort cât mai mult. Și dacă știi cum să-l incuți, copilului îi place să facă efort. Copiii nu sunt leneși. La fel și cu mersul la biserică, cu postul, cu metaniile, cu rugăciunea. Dacă știi să-l îndrumi, îi place să le facă și intră în obișnuința lui, se creează un circuit la nivel mental. ■

Un Pământ gândit pentru viață

Într-un univers copleșitor de mare și adesea ostil, planeta noastră pare a fi o „oază” de viață, așezată într-un echilibru fin și uimitor. Descoperirile recente ale științei nu fac decât să confirme cât de delicat este acest echilibru și cât de multe condiții precise trebuie să fie împlinite pentru ca viața să fie posibilă. Fiecare element al cosmosului ne vorbește despre o ordine, o inteligență și o frumusețe care nu pot fi rezultatul hazardului.

O poziție privilegiată în galaxie

Sistemul solar este amplasat într-o zonă specială a galaxiei – între două brațe spirale ale Căii Lactee –, ferită de exploziile frecvente de supernove. Aici, în așa-numita „centură a vieții”, Pământul este protejat de radiațiile devastatoare care ar fi sterilizat planeta dacă am fi fost poziționați altundeva. Spre exemplu, o supernovă aflată la 100 de ani-lumină ar putea distruge complet viața terestră. Totuși, în mod providențial, Terra se află departe de asemenea pericole, într-o „nișă” tăcută și sigură.

Pământul – un loc atent calibrat

Planeta noastră se află într-o fâșie orbitală extrem de îngustă, de numai 0,06 unități astronomice, în care apa poate exista în cele trei stări – solidă, lichidă și gazoasă. Această fâșie, de aproximativ 9 milioane de kilometri lățime, este singura zonă din sistemul solar unde condițiile de temperatură sunt potrivite pentru viață. Venus, aflată mai aproape de Soare, are o temperatură de 460°C, în timp ce Marte, mai depărtat, înregistrează temperaturi între -136°C și -23°C. Între aceste extreme, Pământul păstrează o temperatură potrivită, „îmbalanzită” de atmosferă și de oceane.

Un magnet uriaș care ne apără tăcut

În adâncul Pământului se află un miez metalic topit, alcătuit din fier și nichel, care transformă planeta într-un uriaș magnet. Acest câmp magnetic generează centurile Van Allen – adevărate „anvelope” care înconjoară planeta și ne protejează de particulele de mare energie ale vântului solar. Fără acest scut invizibil, atmosfera ar fi fost smulsă, exact cum se întâmplă cu atmosfera planetei Venus, iar viața ar fi fost imposibilă.

Apa – miracolul lichid al planetei albastre

Apa este una dintre cele mai stranii și minunate substanțe cunoscute. Este singura care, în stare solidă, are o densitate mai mică decât în stare lichidă – ceea ce face ca gheața să plutească. Dacă nu ar fi așa, oceanele ar îngheța din adânc spre suprafață, făcând imposibilă viața acvatică. Mai mult, datorită capacității sale termice remarcabile, apa din oceane stochează și redistribuie căldura solară, diminuând diferențele mari de temperatură între zi și noapte și între anotimpuri. Astfel, apele oceanice devin un veritabil „termostat” planetar.

Atmosfera care respiră împreună cu noi

Compoziția atmosferei este deosebit de precisă: 77% azot, 21% oxigen și 2% alte gaze. Oxigenul, în această proporție, este ideal pentru procesele vitale. De altfel, oxigenul este extrem de reactiv și, în mod natural, ar fi trebuit să dispară din atmosferă, fixându-se în sol sau în rocile planetei. Totuși, el este reîmprospătat în permanență de plante, care, prin fotosinteză, îl eliberează într-un ritm de aproape 20 de miliarde de tone anual.

Luna și Jupiter – „paznicii” nevăzuți ai Terrei

Luna, satelitul natural al Pământului, are un rol esențial în menținerea stabilității climatice. Prin atracția sa gravitațională, Luna stabilizează înclinația axei Pământului, menținând-o la valoarea optimă de 23,3°. Fără ea, axa ar fi putut

oscila haotic, chiar până la 85°, ceea ce ar fi generat schimbări climatice catastrofale. De partea cealaltă a sistemului solar, gigantul Jupiter, cu masa sa de 2,5 ori mai mare decât a tuturor planetelor la un loc, acționează ca un scut gravitațional. El atrage și „curăță” sistemul solar de comete și asteroizi, protejând astfel Terra de ciocniri devastatoare.

Ordinea care vorbește despre Înțelepciune

Știința modernă nu încetează să descopere noi și noi detalii despre echilibrul extraordinar al planetei noastre. Fie că este vorba de compoziția chimică a atmosferei, de magnetismul intern al Terrei, de stabilitatea termică oferită de apă sau de poziționarea noastră exactă în galaxie – toate acestea nu sunt coincidențe. Sunt semne ale unei gândiri care susține, ordonează și poartă lumea. Iar această rânduire unică și de necrezut că poate reuni detalii absolut necesare, atât de precis așezate, ne cheamă nu doar la uimire, ci și la recunoștință și la a lucra cu sufletul nostru. Creația este facerea mâinilor Lui, omul poartă chipul Lui. ■

Inteligența Artificială

Oportunități și riscuri

Am întrebat mai multe persoane despre cât de utilă este inteligența artificială și care sunt riscurile ei. Răspunsurile lor nădăjduim să constituie un ghid în raport cu provocările dezvoltării tehnologiei și cu chemarea unei viețuiri sănătoase duhovnicește.

Părintele Constantin Coman, profesor de Teologie

Inteligența artificială este marea provocare a lumii care supralicita și dezvoltă partea materială din om, biologicul. Dar omul are o componentă care scapă tuturor acestor instrumente. Omul este și duh. Sinele omului, sufletul rațional și înțelegător, este partea de duh care nu este nici pipăibilă, nici măsurabilă. La fel și mintea. Pe când inteligența artificială este dezvoltarea în regim artificial, adică tehnic, exterior, a capacității omului de a judeca. Omul a reușit să inventeze o prelungire, o extensie a capacităților raționale de a judeca, de a procesa informații, de a forma sisteme și sinteze, extensie devenită aproape autonomă, care se potențează pe sine și îl întrece pe om de nenumărate ori. Dar mintea (nous) este altceva, este duh, partea cea mai de sus a sufletului. Duhul nu este nimic material, cum este bunul Dumnezeu. Părinții spun că natura minții este însuși actul de a înțelege. Mintea are capacitatea de a înțelege prin împărtășire, nu prin prelucrare de informații.

Mintea va înțelege realitățile duhovnicești, împărtășindu-se de ele, de lucrările lui Dumnezeu, adică iubirea Lui, mila Lui, care sunt energii. Lucrul acesta este o mare mustrare la adresa noastră, pentru că noi, având această descoperire

dumnezeiască de la Sfinții Părinți, n-am ieșit cu ea să spunem lumii să se oprească din dezvoltarea unilaterală a omului. Când faci din capacitatea de a judeca măsura tuturor lucrurilor, acesta este un lucru demonic. Omul nu se poate cuprinde nici pe sine, ca înțelegere. Numai mintea, când se curăță, are capacitatea de a se vedea pe sine. Căci mintea este duh. Acolo este zona în care inteligența artificială nu pătrunde și acolo se întâmplă

contactul și întâlnirea omului cu Dumnezeu. Toată făptura are suport dumnezeiesc. Esențial e ce se mișcă înăuntrul nostru. Atât de mult credit să dăm existenței noastre în duh încât să simțim că o mișcare a inimii e mai puternică decât toată materia.

Mișcarea de pocăință

a omului, de exemplu, nu poate fi atinsă de inteligența artificială. Această cultură trebuie să o recuperăm și aceasta este marea provocare ce vine dinspre lume.

Katina Michael, specialistă în tehnologie și societate, profesor la Universitatea de Stat din Arizona; Michael George Michael, cercetător în teologie și etică

Inteligența artificială (IA) a fost concepută în anii 1950. În concepția sa inițială, IA se referea la imitarea raționamentului uman prin logică și

reguli formale. Sistemele de IA de dinainte de 2010 erau în mare parte înrădăcinate în logica formală, în luarea rațională a deciziilor și în derivarea algoritmică, înainte de apariția metodelor bazate pe date, cum ar fi învățarea automată care se bazează pe abordări statistice.

Adoptarea IA tradițională prezintă numeroase avantaje. Algoritmii pot fi utilizați pentru a urma reguli formale și pentru a automatiza o mare parte din procesul decizional al oamenilor. Acest lucru creează transparență bazată pe logică, care poate fi auditată la o dată ulterioară, dacă este necesar. Dincolo de automatizarea sporită, comentatorii subliniază creșterea eficienței, îmbunătățirea analizei predictive, descoperirea științifică și tehnologică, îmbunătățirea experienței clienților datorită disponibilității 24x7, creșterea economică și inovarea.

Având în vedere că sistemele moderne de inteligență artificială utilizează abordări bazate pe statistici cu un număr mare de parametri, nu putem garanta cu adevărat un proces de verificare formală. Unele dintre aspectele negative ale IA includ: dislocarea locurilor de muncă, prejudecățile și discriminarea, pierderea vieții private și a transparenței, probleme de securitate și riscuri etice și sociale, concentrarea puterii și riscuri existențiale și pe termen lung care sunt în mare parte necunoscute.

Apoi au apărut modelele lingvistice mari (LLM). În loc să fie programate în mod explicit, LLM-urile sunt antrenate pe seturi mari de date și caută modele în date (de exemplu, text, audio, imagini). LLM-urile sunt predictive, nu sunt menite să verifice; ele sunt mai degrabă preocupate de a

determina dacă ceva este plauzibil și nu neapărat de acuratețe. De asemenea, LLM-urile nu au un mecanism încorporat pentru a face distincția între adevăr și minciună. ChatGPT-3 al OpenAI în 2020, de exemplu, a fost construit pe 175 de miliarde de parametri. Acest număr este estimat a fi mult mai mare astăzi, cu GPT-4o în 2024. Deși cu fiecare versiune a GPT există presupuse progrese, un număr mai mare de parametri nu echivalează cu calitatea sau cu performanța. În timp ce mulți menționează creșteri ale productivității ca urmare a adoptării IA generative, studii recente indică o generație care va crește fără abilități importante, cum ar fi gândirea critică, limbajul de bază și competențele aritmetice, capacitatea de a discerne o cale de urmat atunci când există mai multe opțiuni. Unii menționează chiar potențialul de singurătate și atrofierea creierului în cazul în care o persoană se bazează prea mult pe GPT-uri, în loc să caute prietenia oamenilor reali sau să încerce să rezolve probleme.

Dacă învățăm o generație de tineri că ar trebui să apeleze la o mașină pentru mângâiere, ei vor descoperi absența căldurii și a grijii reale, chiar dacă obiectul inanimat arată și pare uman. ChatGPT a menționat despre sine: „Ca model lingvistic IA, nu am sentimente sau emoții...” După cum subliniază Mitropolitul Kallistos Ware, „îți poți iubi computerul, dar computerul nu te iubește”.

Ființa Supremă nu poate fi cuprinsă în niciun model de învățare profundă și nici nu poate fi recreată după chipul și asemănarea noastră și, cu siguranță, nu ca o mașină. Oamenii au nevoie de ajutor uman și de o îmbrățișare plină de compasiune, au nevoie de iubire reală, și nu simulată. Ei au

nevoie să audă sfaturile unei inimi iubitoare, care, alături de toate celelalte, înțelege îndoiala și este vulnerabilă în sine. Mașina, oricât de sofisticată ar fi algoritmii, nu iubește, pentru că nu poate iubi așa cum numai noi putem, nu posedă același spirit inspirat ca și constructorul lor. Iar computerele, indiferent cât de puternice sunt, sunt limitate și nu nelimitate. Dumnezeu este fără început sau sfârșit, computerele sunt alcătuite din 1 și 0.

Părintele Iosif Răzvan Bena, fizician

Inteligența Artificială e utilă pentru că poți să faci multe lucruri foarte repede. De exemplu, e un lucru foarte folositor pentru traducere, pentru corectură. Sunt lucruri pe care nu le mai facem noi, pentru că nu mai e nevoie. Mergem cu mașina pentru că e mai rapid decât să mergem pe jos. La fel și cu inteligența artificială, sunt lucruri pe care le face în locul nostru fără probleme. La alte lucruri însă, dacă nu ești atent, te poate păcăli. Căutam un articol științific și i-am spus să-mi dea un articol despre o teorie. Mi-a indicat un articol care nu exista, deși autorii erau reali. Am pus o întrebare despre ceva istoric și mi-a dat răspunsul complet greșit. Deci sunt multe lucruri în care nu trebuie să ai încredere, dar lucrurile ușoare, care sunt de rutină, le poate face ușor. Trebuie luată ca o mașină, ca o nouă unealtă, pe care ai nevoie să știi să o folosești. Care e pericolul pentru școală? Când copii, de exemplu, primesc să scrie eseuri, în loc să ia câteva cărți să le citească, se folosesc de inteligența artificială să le scrie eseul și sună foarte bine. Dar asta nu e o soluție, pentru că trișează și nu le folosește în dezvoltarea lor. Se păcălesc pe ei înșiși, își fură singuri căciula.

Unii se îngrijorează că traducătorii, de exemplu, nu vor mai avea de lucru. Așa este, dar în orice revoluție se întâmplă asta. Când a fost revoluția agricolă, jumătate din populație lucra în agricultură. Acum sunt 3%. Oamenii își găsesc de lucru, se adaptează. Oamenii se tem când apare un progres. Dumnezeu lasă progresul să se întâmple cu un scop, deci nu trebuie să ne fie frică pentru traducători că nu mai au ce lucra sau pentru secretare că nu mai au ce face. Vor găsi. Mintea umană e foarte puternică și Dumnezeu ne inspiră idei și descoperiri și putem face lucruri mult mai valoroase. Suntem creați să ne adaptăm continuu. Avem foarte multe daruri pe care nu le știm. Dumnezeu ne-a dat daruri fantastice, deci n-are de ce să ne fie frică. Dacă vom avea un timp în plus, cu siguranță ne va da ceva mai bun, de mâna întâi. Numai să avem încredere că El Se ocupă de noi.

Alexandru Căbuz, Manager de produse de Inteligență Artificială

Inteligența artificială nu poate spune umanității ceva ce nu știe deja. Ea știe tot ce știm și noi, și nu poate afla nimic nou, pentru că doar prin experiența realității se poate afla ceva nou. Asta înseamnă fie cercetare științifică, rugăciune, experiențe mistice, revelații. Inteligența artificială nu poate face niciuna dintre acestea, nici măcar cercetarea științifică, pentru că și aceea necesită aparatură, experimente, explorare în lumea fizică – inteligența artificială însă e prizoniera lumii virtuale, digitale.

Ce poate să facă, însă, este să ne faciliteze nouă accesul la cunoașterea pe care o avem deja, și să permită, poate, mai multor oameni să împingă limitele cunoașterii, în viitor. Asta dacă vom învăța să ne folosim de ea în mod constructiv, și nu pentru a ne înșela și exploata unii pe alții...

Simona Căbuz, cercetător în Inteligența Artificială

Inteligența artificială este, în esență, folositoare, întrucât poate accelera munca: poate sintetiza informații, poate facilita accesul la expertiză, genera cod sau sinteze într-un timp record. Am văzut asta în mod direct, ca cercetător: dacă știi să pui întrebarea corect, IA poate accelera munca, chiar dacă are nevoie de supervizare atentă.

Totuși, puterea de convingere a acestor modele vine cu un pericol major: capacitatea lor de a halucina informații false cu încredere absolută. Am pățit-o de mai multe ori. Când am cerut exemple de articole despre beneficiile poveștilor pentru copii, am primit idei coerente, citate, surse academice. Însă nici autorii, nici studiile nu erau reale! Este ca un actor fără scenariu, dar cu mimica perfectă a unui savant.

Acest fenomen nu este o excepție, ci o limitare structurală: IA nu „știe”, ci doar anticipează următorul cuvânt sau pixel, imitând formele limbajului uman fără a accesa o bază de date a adevărului. Așa apar citate inventate, coduri aparent corecte, dar cu bug-uri subtile, sau raționamente superficiale livrate cu certitudine absolută. IA este încă limitată de acest aspect: modelele multimodale, de exemplu, au dificultăți în a corecta local o imagine fără a o regenera complet. Benchmarkurile curente nu surprind încă profunzimea discernământului.

Așadar, cheia stă în echilibru: folosim IA pentru viteză și inspirație, dar verificăm orice afirmație sau cod. Este o unealtă utilă, dar nu un oracol. Fără o verificare atentă, riscăm să propagăm

neadevăruri cu autoritate sau să implementăm soluții frumoase, dar defecte.

**Alin Ștefănescu, profesor la
Facultatea de Matematică și
Informatică a Universității din
București**

Cum funcționează un sistem IA? Inițial sunt strânse foarte multe informații dintr-un anumit domeniu. Aceste informații sunt prelucrate pentru a se construi un „model” IA care sintetizează informațiile primite. Acest model este ulterior folosit pentru a răspunde la diverse tipuri de întrebări sau a genera alte informații. Această abordare seamănă cu modul în care un om devine expert într-un anumit domeniu: mai întâi citește multe lucruri, se informează, face legături în minte, legându-se de experiențele personale, și la final poate scrie o teză de doctorat sau poate ține o conferință în care răspunde la întrebări sau dezbate subiectul cu alte persoane.

Avantajele sunt multiple. Un model IA poate folosi și prelucra într-un timp scurt un volum imens de informații, oferind acces la multe compilări și conexiuni. Un model IA este interactiv într-o măsură mult mai mare față de o carte sau un motor de căutare. Un om poate „dialoga” cu sistemul pentru a afla, de exemplu, mai multe detalii despre viața unui om sfânt. Sistemul poate genera

automat sinteze sau poate face paralele, deci poate fi o unealtă folosită în studiul aprofundat. Sistemul IA poate recrea audio și vizual anumite scene pe baza unor fotografii sau filme de arhivă. Dacă sistemul IA va avea informații și despre persoana cu care interacționează (ce cărți a citit, ce filme a văzut, ce a discutat cu alte persoane), atunci poate personaliza discuția cu acea persoană. Procesul de învățare este mai rapid atunci când omul este asistat de un sistem IA personalizat, conform unor studii recente.

Riscurile sunt reprezentate de avantajele de mai sus folosite într-un mod greșit (tendențios sau nu). Informațiile și prelucrarea lor pot fi viciate prin informații greșite sau vătămătoare și prin algoritmi părtinitori. Prezentarea realității din trecut poate fi, astfel, subtil distorsionată. Atunci când sistemul are informații despre persoana care-l folosește, va putea să-l influențeze într-un mod sau altul cu o putere mult mai mare decât ar fi reușit o carte, o emisiune la televizor sau un videoclip de pe internet. Deci capacitatea de „vrăjire” (influențarea omului) ar fi mult mai puternică, construind (i)realități virtuale fermecătoare care slăbesc gândirea critică, conform unor studii recente.

Este un subiect separat de discuție cât de (ne) folositoare ar putea fi inteligența artificială creșterii noastre duhovnicești, care se obține în special prin lucrul dragostei față de aproapele și nu prin interacțiunea cu o unealtă, fie ea și „inteligentă”. ■

Tinerețea – chemare la sfințenie

Cum pot tinerii de azi să înțeleagă și să se apropie de sfinții români canonizați anul acesta, duhovnici care au trăit în perioada comunismului, pe care ei nu o cunosc?

Într-o eră marcată de un vertij al tehnologiei și al incertitudinilor, când sufletul tinerilor se află în mijlocul multor relații tumultuoase, apropierea de sfinții români este nu doar un act de cunoaștere, ci o călătorie profundă în adâncurile esenței umane și ale credinței pure. Sfinții aceștia, ale căror vieți au fost frânte sub jugul unui regim totalitar ce viza eradicarea oricărei forme de libertate spirituală, reprezintă nu doar martori tăcuți ai unei epoci demult apuse, ci adevărați coloși ai sfințeniei, a căror lumină străbate veacurile și care își găsesc locul în inima celor care își deschid sufletul pentru a le asculta chemarea. Nu este suficient să înțelegem viața unui sfânt doar prin prisma unor scrieri, ci trebuie să pătrundem în esența sacrificiului lui suprem. Citind despre fiecare suferință îndurată, despre fiecare act de

curaj și de credință, tinerii pot înțelege că acești sfinți nu au fost doar victime ale unei dictaturi fără milă, ci adevărați martiri ai iubirii divine. Mai mult, mănăstirile și bisericile unde acești sfinți au trăit sau au suferit sunt centre de lumină și de comuniune duhovnicească, unde credința și istoria se contopesc într-un singur tablou al eternității. În aceste locuri sacre, unde aerul pare impregnat cu o liniște divină, tinerii pot simți în mod direct prezența duhovnicească a celor care au ales să înfrunte chinurile fizice și sufletești pentru a rămâne credincioși lui Dumnezeu și neamului lor.

Mara Cotruță, 21 de ani,
Facultatea de Drept „Simion Bărnuțiu”, Sibiu

Prin lecturarea vieților și învățăturilor lor, prin asumarea și poate chiar regăsirea

propriei vieți în viața sfinților, noi, tinerii, putem să căutăm a avea aceleași scopuri ca ei, să înțelegem că ei sunt foarte aproape de noi și noi foarte aproape de ei și că putem dobândi sfințenia prin asumarea vieții în Hristos, așa cum au făcut-o ei, indiferent de locul de muncă și de contextul social în care trăim.

David-Alexandru Burtan, 21 de ani,
Facultatea de Medicină Generală

Citind mărturiile martirilor din temnițele comuniste avem șansa să pătrundem câte puțin în viețile sfinților. Îmi amintesc doar pe Ioan Ianolide, Virgil Maxim, Aspazia Oțel Petrescu, Radu Gyr și Demostene Andronescu. Și dacă avem conștiința neputinței personale de a înțelege suferința și jertfa lor și ne rugăm cu evlavie sfinților români, ei vor mijloci în fața lui Dumnezeu pentru noi, ajutând necredinței noastre.

Maria Verciuc, 19 ani,
Facultatea de Psihologie și Științele Educației, București

Tinerii nu au trăit comunismul, dar pot înțelege ce înseamnă curajul, suferința și credința în vremuri de prigoană prin jurnale, mărturii, scrisori și predici. Sfinții au luptat cu frica și compromisul din dorința de libertate. Azi, tinerii au alte provocări – presiunea socială, superficialitatea, lipsa de sens. Dar lecțiile sfinților despre

adevăr, iubire și jertfă sunt la fel de relevante. Acești sfinți au fost cândva tineri la rândul lor, au avut îndoieli, frici și alegeri grele de făcut, iar apropierea de ei înseamnă găsirea unei punți între viața lor și realitățile de azi.

Andreea Gavriloiu, 24 de ani,
Școala Postliceală de Asistent Generalist

Majoritatea tinerilor din generația noastră au crescut fără rădăcini. A ne cunoaște istoria recentă și condițiile în care predecesorii noștri L-au mărturisit pe Hristos e o responsabilitate fără de care suntem în bătaia vântului.

Octavian Vlăduț Simionescu, 24 de ani,
Facultatea de Inginerie Electrică și Știința Calculatoarelor,
Suceava

Pentru noi, tinerii, sfinții nu trebuie să fie doar nume în calendare, ci inimi vii care au ars pentru Hristos. Cei canonizați acum au trăit în comunism, un timp al fricii și al compromisului, dar tocmai acolo au ales lumina. Noi nu cunoaștem acea lume, dar ne luptăm cu alte forme de întuneric: superficialitate, singurătate, gol lăuntric. De aceea, avem nevoie de ei. Prin viețile lor descoperim că sfințenia nu înseamnă perfecțiune, ci fidelitate. Că poți fi liber chiar și într-o celulă, dacă sufletul tău e cu Dumnezeu. Dacă le citim viața cu inimă sinceră, îi vom simți aproape, ca pe niște

frați mai mari care au trecut prin foc și n-au ars. Ei sunt rădăcina noastră, dar și puntea spre cer.

Ana-Maria Corduș, 19 ani,
Facultatea de Științe ale Educației, Suceava

Mai mult decât suferința lor, trebuie evidențiate bucuria, pacea și puterea duhovnicească pe care le-au avut, făcând sfințenia accesibilă. Lectura scrierilor lor, prezentarea mărturiilor în formate moderne (podcasturi, documentare, rețele sociale) și evidențierea actualității învățăturilor lor pot ajuta tinerii să-i simtă apropiați și să le urmeze exemplul.

Ana-Maria Iliescu, 20 de ani,
Facultatea de Silvicultură, Suceava

Tinerii pot să-i înțeleagă pe sfinții români recentți dacă le descoperă poveștile de viață într-un mod autentic și relevant pentru ei. Filme, podcasturi și povestiri captivante despre curajul și suferințele lor îi pot apropia emoțional. Dacă li se arată paralele cu provocările de azi – lupta pentru adevăr, presiunea socială, frica de a fi autentic –, atunci acești sfinți devin prezenți, nu doar figuri din trecut.

Ionela Halip, 19 ani,
Facultatea de Științe ale Educației, Suceava

Tinerii de astăzi și sfinții... Oare nu suntem aproape de ei în Hristos Dumnezeu? Putem să-i cunoaștem prin rugăciune, prin citirea cărților scrise de ei sau despre ei. Dar cum să-i înțelegem? Tinerii de astăzi nu mai suferă în temnițe pentru trupuri, dar suferă în temnițe sufletești de golul interior, de singurătate, de diferite patimi. Ca să-i înțelegem pe sfinții noștri dragi trebuie să luptăm așa cum au luptat ei și să nu uităm niciodată că, oricât de greu ar fi, ei sunt alături de noi în această luptă.

Anastasia Tofan, 19 ani,
Facultatea de Inginerie Mecanică, Autovehicule și
Robotică, Suceava

Prin prezentarea vieților lor într-un limbaj accesibil, evidențiind curajul și credința lor în fața regimului comunist, îi putem simți mai aproape de noi pe mărturisitorii nou-canonizați. Evidențierea legăturii cu provocările actuale,

organizarea de dezbateri, pelerinaje, ateliere și utilizarea social-media pot face aceste figuri mai relevante pentru noile generații. Descoperirea lor prin rugăciune, prin lectură și prin exemplu personal îi poate ajuta pe tineri să-i vadă nu doar ca personaje istorice, ci ca modele reale.

Teodora Clipa, 19 ani,
Facultatea de Psihologie și Științele Educației, București

Există un decalaj între acea generație și a noastră, iar acesta se observă într-un moment în care avem cea mai mare nevoie de ei. Ceea ce m-a ajutat la Mănăstirea Putna au fost documentarele despre sfinți, discursurile și conferințele unor distinși vorbitori și dialogurile cu prietenii într-un mediu care încuraja cercetarea duhovnicească. Amplificarea efortului față de tineri și dorința de a-i „pescui” din hiperinformarea și confuzia lumii de azi, prezența smerită și simplă între ei, dar decisivă pentru a deveni temelia cultivării unei vieți duhovnicești, acestea pot contribui la apropierea de sfinții români.

Emilian Grosu, 23 de ani,
Facultatea de Administrație a Afacerilor, Atena

Ce aștepti de la societate și ce dorești să oferi societății?

Aștept o societate care să nu se îndepărteze de Dumnezeu, o lume în care oamenii să-și caute mai mult sufletul decât imaginea, adevărul decât confortul. Îmi doresc o societate în care

credința să nu fie văzută ca un lucru învechit, ci ca un izvor de viață, de sens și de speranță. Să fie mai puțin zgomot și mai multă liniște interioară, mai puțin superficialitate și mai multă trăire

autentică. Aștept ca oamenii să-și amintească de inimă, de rugăciune, de iubirea adevărată, nu doar de ceea ce strălucește în afară. Doresc să ofer, prin ceea ce sunt și fac, o fărâma de lumină. Prin munca mea vreau să alin suferința, să aduc purtare de grijă și bunătate acolo unde e nevoie. Prin scrisul meu vreau să ating inimile oamenilor, să le aduc aminte de frumusețea sufletului, de puterea credinței, de liniștea pe care doar Dumnezeu o poate da.

Andreea Gavriloiu, 24 de ani,
Școala Postliceală de Asistent Generalist

De la societate nu aștept perfecțiune, dar aștept adevăr. Adevăr în educație, în cultură, în spațiul public. Nu ideologii ambalate frumos, care ne spun că nefirescul e normal și că tot ce ține de credință e învechit sau incomod. Mi-aș dori ca firescul – simplitatea curată a familiei, a rugăciunii, a decenței, a omului care caută binele – să fie promovat. Când scoți firescul din viața unui tânăr, îi rămâne haosul. Iar haosul nu oferă libertate, ci rătăcire. Ce vreau să ofer eu societății? Adevărul pe care l-am descoperit în Hristos și o inimă care nu se rușinează să creadă. Poate nu pot schimba lumea, dar pot să nu mă las schimbată de ea. Pot să fiu un om întreg, sincer, viu. Și dacă mai sunt și alții ca mine – atunci nu suntem puțini. Suntem începutul unei reîntoarceri la Lumină.

Ana-Maria Corduș, 19 ani,
Facultatea de Științe ale Educației, Suceava

Aștept de la societate sinceritate, respect pentru valorile autentice și un mediu în care credința, familia și cultura să fie prețuite și respectate. Îmi doresc o lume mai bună, în care oamenii să fie mai aproape unii de alții, nu doar prin cuvinte, ci și prin fapte. Ce pot oferi? Credința mea, implicarea mea, dorința de a face bine. Vreau să fiu o prezență care aduce lumină și speranță acolo unde Dumnezeu mă așază.

Sofia Tofan, 19 ani,
Facultatea de Științe ale Educației, Suceava

Îmi doresc ca societatea să cunoască ce s-a întâmplat în trecutul zbuciumat al secolului XX, învățând din greșelile acestuia și inspirându-se din atitudinea sfinților nou-canonizați. Îmi doresc ca societatea să adopte modelul credinței autentice românești.

Larisa-Maria Spridon, 21 de ani,
Facultatea de Teologie, București

Într-o lume aflată într-o continuă schimbare, aștept ca societatea să fie un loc al respectului, al toleranței și al educației pentru toți. Cred că fiecare individ ar trebui să fie tratat cu demnitate, iar diversitatea să fie acceptată și valorizată. Educația este cheia progresului, iar accesul la cunoaștere trebuie să fie o prioritate pentru întreaga societate. În plus, aștept ca societatea să fie responsabilă față de mediul înconjurător, asigurându-se că viitoarele generații vor trăi într-un mediu

sănătos. Mi-aș dori să contribui la construirea unei societăți mai respectuoase și educate. Vreau să ofer respect și înțelegere celor din jur, să împărtășesc cunoștințele și experiențele mele pentru a sprijini dezvoltarea altora.

Mara Cotruță, 21 de ani,
Facultatea de Drept „Simion Bărnuțiu”, Sibiu

Aștept de la societate susținere și răbdare cu noi, cei tineri, pentru că, dacă cei bătrâni nu vor avea răbdare cu cei tineri, societatea noastră va fi sortită pieirii. Îmi doresc să slujesc oamenilor devenind un bun specialist, ca medic, și să-i învăț, la rândul meu, pe cei mai mici să devină buni în ceea ce vor să facă.

David-Alexandru Burtan, 21 de ani,
Facultatea de Medicină Generală

Aștept ca oamenii să conștientizeze la ce aduc neimplicarea și neinteresul față de cei din jur. Toată lumea este acaparată de telefon. Oamenii nu mai sunt empatici, nu se gândesc la cei din jur și acționează după propriul interes. Oamenii suferă de comunicare, lucru la care acum zece ani nici nu te puteai gândi.

Ioana Cibotari, 19 ani,
Facultatea de Medicină și Științe Biologice, Suceava

Aștept de la societate respect pentru valori autentice, susținerea adevărului și un mediu în care oamenii să poată crește frumos,

spiritual și intelectual. Cred că schimbarea începe cu fiecare dintre noi, iar binele pe care îl oferim se întoarce și modelează lumea în care trăim. Astfel, îmi doresc să ofer implicare, autenticitate și contribuția mea prin fapte, cuvinte și atitudini care să aducă lumină și echilibru în jur.

Ana-Maria Iliescu, 20 de ani,
Facultatea de Silvicultură, Suceava

Am fost învățată să nu am așteptări de la societate. În schimb, eu pot oferi energia, ideile și pozitivitatea mea.

Gabriela Bostan, 23 de ani,
Facultatea de Medicină și Științe Biologice, Suceava

Aștept de la societate respectul față de valorile creștine fundamentale – iubirea aproapelui, iertarea, solidaritatea –, în care credința, rugăciunea și faptele bune să fie trăite zilnic. Iar eu aș vrea să contribui prin exemplul personal al unei vieți trăite prin iubire, ajutorarea celor în nevoie, iertare și implicare activă în comunitate.

Daniela Frunză, 19 ani,
Facultatea de Litere și Științele Comunicării, Suceava

Mi-aș dori o societate care să promoveze un mediu și un stil de viață curat și sănătos din toate punctele de vedere: religios, alimentar, mental. Mi-aș dori o societate în care a mărturisi că ești creștin să nu fie o piedică sau un criteriu pentru beneficiile și drepturile din lumea în care

trăim. Iar ceea ce doresc să ofer este un model de omenie și iubire prin care sper ca, adunându-ne mai mulți, să reușim a fi schimbarea pe care o vrem în lume.

Daria Ursachi, 23 de ani,
Facultatea de Inginerie Alimentară, Suceava

Aștept ca lumea în care trăiesc să fie un loc al adevărului și al iubirii, unde oamenii se sprijină unii pe alții și trăiesc în lumină. Îmi doresc o lume în care bunătatea să nu fie slăbiciune, iar credința să fie puntea care ne unește, nu ceea ce ne desparte.

Ionela Halip, 19 ani,
Facultatea de Științe ale Educației, Suceava

Nu am așteptări mari, dar într-o lume ideală mi-aș dori ca societatea să ofere mai multă compasiune, acceptare și iubire, să simțim că toți facem parte din același neam. Eu, la rândul meu, vreau să ofer sprijin, înțelegere și bunătate, contribuind la o lume mai caldă și mai frumoasă. Mi-ar plăcea să ajung o inspirație pentru alții și să-i încurajez să devină acel model de care este nevoie în societatea actuală.

Teodora Clipa, 19 ani,
Facultatea de Psihologie și Științele Educației, București

Ceea ce m-aș aștepta de la societate este ca simțul dreptății și al adevărului să fie impus de neșters asupra acesteia. Evident, acest lucru este utopic în lumea asta, dar cred că principiile acestea ar îndruma pe fiecare om, mai devreme sau mai târziu, la unicul Adevăr, la Dumnezeu Însuși. Eu aș vrea să ajut oamenii sprijinindu-i prin orice modalitate posibilă, fie psihologică, fie materială. Nu aș zice și duhovnicească, deoarece nu am așa ceva.

Emilian Grosu, 23 de ani,
Facultatea de Administrație a Afacerilor, Atena

Așteptările pe care le am se numără printre cele mai normale și firești, pornind de la simpla moralitate pe care fiecare om o deține. Având în vedere că în societatea actuală credința este văzută de fiecare persoană în mod diferit, îmi doresc ca măcar minimul respect reciproc să existe. Un alt lucru este ajutorarea aproapelui în orice situație ne-am afla, dacă se ivește oportunitatea de a interveni. La rândul meu, vreau să mă raportez în acest fel și, în plus, să nu judec pe nimeni, să am un zâmbet, un cuvânt sau un gând frumos de transmis celui alt și o stare pozitivă. ■

Tudor Roșu, 24 de ani,
Facultatea de Teologie Ortodoxă

Nepsis Irlanda – o comunitate vie și primitoare

În ultimii ani calcă pragul Mănăstirii Putna un grup de tineri inimoși, entuziaști și voioși, dornici parcă să nu piardă niciun cuvânt de folos, nicio cântare înălțătoare, niciun peisaj care i-ar apropia mai mult de Dumnezeu și unii de alții. Sunt români stabiliți în Irlanda, plecați din țară din varii motive. Dorul îi cheamă la rădăcini, iar tradiția duhovnicească și strămoșească îi invită să-i cunoască bogăția. Toți fac parte din Asociația Nepsis Irlanda, o asociație a tinerilor ortodocși din Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale. Trei dintre ei ne-au răspuns la câteva întrebări, pentru a-i cunoaște mai bine.

CRISTIAN PASERE, PREȘEDINTE NEPSIS IRLANDA

Dragă Cristian, cum ai ajuns în Irlanda și ce te-a îndemnat să te implici în organizarea tinerilor români de acolo?

Drumul meu a început, din mila lui Dumnezeu, când, fiind student în primul an de facultate în București, am fost nevoit să emigrez din cauza unor dificultăți financiare. Așa am ajuns să-mi continui viața în Irlanda, ajutat de părintele Raul Simeon, care m-a primit cu multă căldură, facilitându-mi cazarea și găsirea

unui loc de muncă. Acum am 31 de ani, sunt în Irlanda de 12 ani, sunt căsătorit, am trei copii și îmi place foarte mult să cânt muzică psaltică.

Am continuat să cânt la biserică, alături de câțiva colegi de la Seminarul Teologic din Suceava și alți tineri care studiaseră Teologia la Galați. Împreună am înființat un cor care, mai târziu, a colaborat cu Asociația Nepsis Irlanda pentru a organiza concerte de colinde în comunitățile românești de aici. Aceasta a fost prima mea interacțiune cu asociația.

După o serie de evenimente, am decis să mă implic mai profund în activitățile ei. Am început să fiu voluntar în cadrul Nepsis Irlanda și, alături de alți tineri entuziaști, am constituit un cor dedicat

asociației, „Sfântul Roman Melodul”. Acest cor, susținut de binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Iosif, nu pune accent pe performanță, ci pe implicarea concretă a tinerilor în viața Bisericii. Observăm cu toții cum tinerii sunt din ce în ce mai preocupați de gadgeturi și influențe care îi îndepărtează de spiritualitate. De aceea, corul nostru vizează apropierea tinerilor de Biserică și de învățăturile ei, făcându-i să simtă că sunt parte dintr-o comunitate vie și primitoare.

Care sunt activitățile voastre?

Pe lângă muzică, activitățile noastre sunt variate și urmăresc să răspundă nevoilor tinerelor generații. Asociația Nepsis Irlanda nu se limitează doar la aspectul muzical. Ne adresăm și tinerilor care nu au o percepție clară despre Biserică. Vrem să le arătăm că Biserica nu este un loc de judecată, ci unul de iubire și bunătate, în care Dumnezeu ne așteaptă cu brațele deschise. În cadrul activităților noastre, organizăm ateliere de încondeiat ouă, lucruri handmade precum croșetare și broderie, dar și două proiecte filantropice anuale, prin care ajutăm copii din Republica Moldova și din România să-și continue studiile.

De asemenea, avem mai multe cluburi pentru tinerii pasionați de chitară, tâmplărie, dansuri populare, drumeție, film și fotografie. Aceste cluburi oferă oportunități de dezvoltare personală și creativă și sunt un loc de întâlnire pentru cei care vor să își exprime talentele.

Un alt aspect important al activităților noastre sunt taberele, în special cele organizate la Putna. Deja venim pentru a treia oară în acest loc binecuvântat, unde am descoperit o atmosferă aparte, un duh de blândețe și iubire care se simte în fiecare colț al mănăstirii. Mănăstirile, prin viața și rugăciunile călugărilor, au un impact profund asupra celor care le vizitează. La Putna, simțim că putem pune ordine în viețile noastre și trăim cu adevărat, în comuniune, ceea ce înseamnă a fi creștin. Aceste experiențe, alături de cuvintele înțelepte ale părinților mănăstirii, ne-au ajutat să creștem atât duhovnicește, cât și personal.

Ce proiecte de viitor aveți?

Privind spre viitor, scopul nostru este să menținem și să consolidăm activitățile noastre, dar și să le aducem la un nivel național. În 2024, am reușit să implementăm un sistem de reprezentanți Nepsis în fiecare parohie și comunitate românească din Irlanda. După întronizarea Preasfințitului Părinte Nectarie, dorim ca activitățile noastre misionare cu tinerii să capete o amploare și mai mare. Este un moment crucial pentru dezvoltarea tineretului ortodox din Irlanda, iar implicarea tuturor tinerilor, indiferent de naționalitate sau statut social, este esențială.

Cred că fiecare tânăr are un dar înlăuntru al său pe care Dumnezeu vrea să-l descopere și să-l dezvolte. Chiar dacă suntem înconjuțați de tentații și obstacole, Biserica rămâne locul în care găsim pace și lumină. Îndemn toți tinerii să nu se lase descurajați și să-și urmeze drumul spiritual alături de o comunitate de credință. La Biserică, toți suntem

chemați să fim mai buni, mai aproape unii de alții și mai aproape de Dumnezeu.

**ANDREEA SALION,
MEMBRU ȘI VOLUNTAR
ACTIV ÎN ASOCIAȚIA
NEPSIS IRLANDA**

Dragă Andreea, spune-ne câteva cuvinte despre tine.

M-am născut în diaspora românească din Irlanda în urmă cu 17 ani, de aceea cred că faptul că am putut învăța muzica psaltică într-o țară care este din ce în ce mai secularizată este o adevărată binecuvântare!

Câți foarte frumos muzică psaltică. Cum ai învățat și care au fost dificultățile?

Am „furat meseria”, cum se spune. Am avut parte de mulți profesori buni care m-au ajutat să progrez cu muzica psaltică și le sunt foarte recunoscătoare pentru asta. Cu siguranța au fost și dificultăți. La început am avut foarte multe emoții înainte de a cânta vreun tropar, de exemplu, și încă le am câteodată. Mai greu a fost cu teoria muzicii psaltice, dar slavă Domnului!

Cum apreciezi valoarea muzicii psaltice?

Muzica psaltică te ajută să te apropii de Dumnezeu. Dacă suntem atenți la cuvintele pe care le cântăm, vedem cât de adânci sunt și că muzica psaltică exprimă textul acesta prin diferențele ei glasuri și scări.

Crezi că muzica psaltică poate ajuta la o bună educație a copiilor?

După părerea mea, poate ajuta. În primul rând, te apropie de Dumnezeu prin intermediul „rugăciunii cântate”; în al doilea rând, prin faptul că „slujești” activ la slujbe prin psalmodia ta, nu doar ascuți Liturghia, uneori pasiv, din păcate, ci participi și faci și tu o mică jertfă pentru Hristos prin doxologia cântării.

Cum crezi că trebuie interpretată muzica psaltică?

Cu smerenie și în duh de rugăciune. Când cânt, de exemplu, încerc să mă gândesc: Dacă L-aș avea pe Hristos în fața mea, cum aș cânta? M-aș

mai gândi la ce se întâmplă în jurul meu sau cine a intrat în biserică? Sau Îi cânt lui Hristos din toată inima mea, devenind astfel o „flacără aprinsă” pentru Hristos, ajutându-i pe ceilalți, indirect, să-L întâlnească? Muzica psaltică, dacă este interpretată corect, poate să te apropie de Dumnezeu și poate aduce un alt suflet „acasă”, la Hristos.

**ELENA CECATI,
COORDONATOR NEPSIS
IRLANDA**

Dragă Elena, știm că depui mult suflet în organizarea activităților Nepsis. Cum te vezi tu pe tine?

Sunt o persoană ambițioasă și extrem de curioasă. Îmi place să învăț lucruri noi care mă ajută nu doar să mă dezvolt personal, dar și să înțeleg mai bine atât ce se întâmplă în interiorul meu, cât și cum pot interacționa mai eficient cu cei din jurul meu. Consider că acest tip de curiozitate mă ajută să cresc constant, să mă adaptez la noi provocări și să aduc un plus de valoare atât în viața mea profesională, cât și în cea personală.

Misiunea mea de coordonator al Asociației Nepsis o iau foarte în serios. Tot ceea ce fac vine din suflet și cu multă dăruire față de activitățile în care sunt implicată. Nu este ușor să fac parte din această asociație, deoarece sunt mamă și am și alte responsabilități, dar rezultatul final este ceea ce mă motivează să merg mai departe. Dacă mă uit la tot ce fac dintr-o perspectivă holistică, acest drum este plin de bucurie și este marcat de frumusețe și ghidare divină.

Sunt și copii din Republica Moldova implicați în Nepsis?

În cadrul Asociației Nepsis sunt implicați copii de toate vârstele, atât din România, cât și din Republica Moldova. Cei născuți în Republica Moldova au deja copii care s-au născut în Irlanda, același lucru se întâmplă și în cazul celor din România. Toți acești copii sunt talentați și plini de iubire față de Dumnezeu.

Ce activități coordonezi în cadrul Nepsis?

Eu coordonez activitățile de Hiking (drumeție), un proiect de caritate dedicat persoanelor care se confruntă cu cancer și atelierul de dans popular, care este o activitate mai nouă, dar deja cu rezultate frumoase.

Ideea de a înființa acest atelier a venit după ce am avut ocazia de a-l întâlni pe părintele Avraam, la unul dintre atelierelor de formare spirituală de la Mănăstirea Putna, care a menționat atunci că hora este unicul dans popular care reprezintă dansul îngerilor în jurul lui Dumnezeu. Având o experiență de mulți ani în dansul popular, încă din copilărie, am fost inspirată să ofer această bucurie și copiilor din Asociația Nepsis, pentru a-i ajuta să simtă că și ei pot reprezenta frumosul.

De ce crezi că e important pentru copiii români să învețe dansurile tradiționale românești?

Tradițiile neamului nostru sunt adânc înrădăcinate în credință și în frumusețe. Dansul popular, în esența sa, reprezintă unitatea la bine și la greu, exprimarea puternică a trăirilor interioare prin mișcare și ritm. Pentru copiii născuți în Irlanda, tradițiile românești devin adesea străine și mai puțin interesante. Nu este de judecat, deoarece societatea este diferită și sunt alte așteptări aici. Totuși, noi, părinții, avem responsabilitatea și misiunea de a-i apropia de frumusețea tradițiilor noastre. Îmi doresc din suflet să le ofer copiilor bucuria de a învăța dansul popular, nu doar pentru a ne uni între noi, ci și pentru a le da ocazia de a se conecta cu strămoșii noștri și cu tradițiile românești, care sunt un scut puternic împotriva adversităților. ■

Interviu realizat de arhidiacon Avraam B.

Îndrăznește să înțelegi că te iubesc

Sfințenia

Termenul grecesc pentru „sfânt” este „aghios”. Acest cuvânt este mult mai profund, căci el înseamnă, întâi de toate, „pus deoparte”, afierosit, deasupra celor pământești; acestea completează ceea ce numim noi de obicei „sfințenie”. A fi *sfânt* înseamnă ca Dumnezeu să te fi privilegiat. Noi suntem preferații lui Dumnezeu. El ne-a ales pe noi să fim sfinți, zice Sfântul Pavel (cf. Efeseni 1, 4). Și această alegere niciodată nu se face individual, ci personal. Părintele Stăniloae se temea mereu să folosească acest termen – individ – când vorbea despre oameni. Spunea: „Noi nu suntem indivizi, noi nu suntem niște entități care se pierd. Suntem persoane pentru că suntem chemați la o relație de iubire, iar neamul este leagănul în care fiecare persoană își poate potența cu adevărat iubirea”. Sunt câteva cuvinte în Sfânta Scriptură care vorbesc despre asta și pe care noi nu le înțelegem pentru că suntem grăbiți.

Neamul – creuzetul sfințeniei

„Voi sunteți lumina lumii”, a spus Mântuitorul ucenicilor (Matei 5, 14). Nu poate lumina să fie pusă sub obroc, să fie ascunsă, ci va fi pusă la vedere. Prin urmare, Eu te-am luminat pe tine pentru ceilalți, pentru neamul tău. Eu în neamul *tău* am aprins o lumânare, nu în alt neam. Și atunci, neamul nostru devine creuzetul sfințeniei. Înțelegem că noi suntem datorită lor, a părinților, căci ei ne-au iubit *mai întâi*, așa cum au fost și ei iubiți la rândul lor. Acest *mai întâi* este ceea ce spunea Sfântul Sofronie de la Essex: principiul ipostatic. Tot Sfântul Părinte Dumitru Stăniloae spunea că pe om l-a făcut Dumnezeu cu trup ca să dea concretețe iubirii. Prin urmare, iubirea este acest principiu ipostatic, care ne ajută să ne topim, fără să ne pierdem, în iubirea părinților. Pentru că atunci când te gândești la mama, de exemplu, la iubirea ei, atunci când te gândești la felul în care te iubește mama, te topești în acea iubire.

Aceasta înseamnă că iubirea ta se adaugă iubirii ei, luminând astfel întregul neam.

Delicatețea mamei

Asta suntem și noi. Încercăm să pâlpâim, să luminăm și s-o facem din ce în ce mai tare, însă uităm de acest principiu ipostatic, uităm că noi suntem reflexia unei iubiri mai înalte. O altă calitate a sfințeniei este delicatețea. Știi că cineva este

venit la el mai smerit.

Părintele Arsenie Papacioc era sfințenia pe înțelesul tuturor. Părintele Arsenie a fost frate de pustie cu Părintele Cleopa, totuși, păreau diferiți ca soarele de lună, ca ziua de noapte. Părintele Sofian și Părintele Arsenie au început să vorbească mai accentuat despre prezența lui Dumnezeu, despre a fi prezent înaintea lui Dumnezeu, despre cum să-L aduci pe Dumnezeu lângă tine. Părintele Sofian, prin prezența lui și prin smerenia pe care ți-o in-

sufila, iar Părintele Arsenie, prin logica lui, de ziceai că e Sfântul Ioan Gură de Aur. Avea o logică atât de simplă și de imbatabilă!

O calitate a sfințeniei este delicatețea.

sfânt în momentul în care îl vezi că are capacitatea de a uita de sine. În momentul în care îi simți delicatețea, atunci când s-ar cuveni mai degrabă să îi simți asprimea, înțelegi că ai lângă tine un sfânt. Tot la definiția mamei ajungem. Mama uită de sine. Mama este atât de delicată, încât până și tu, cel care ești obraznic, te simți privilegiat. Singura iubire care ne ajută să ieșim din noi înșine este iubirea din sânul acestui neam.

Sfinții – un șirag de perle

Mai este iarăși un cuvânt în Sfânta Scriptură. Spune Sfântul Pavel că „una este strălucirea soarelui, alta este strălucirea lunii, alta este strălucirea stelelor și stea de stea se deosebește în strălucire” (I Corinteni 15, 41). Acești sfinți ai noștri români s-au succedat unul altuia și s-au înșirat ca pe un șirag de perle care se pune la gâtul neamului nostru.

De multe ori am mers cu părintele stareț la Părintele Cleopa. Părerea lui era normă pentru noi, cuvântul lui era ca un bisturiu căruia nu-i scăpa nimeni și nimic. Atât îl auzeai și încremenea inima în tine: „Nu spun eu, ci gura cea de aur grăitoare, Vasile sau Ioan”. Și, totuși, când îți pune mâna pe

Mergând mai departe pe acest șirag de perle, părintele Iustin Pârveu a fost acel părinte care „a coborât armata din pod”, adică te făcea să-ți iei cu adevărat în serios viața. Când ajungeai lângă el știai că nu e chip decât să te mântuiești. Ori ajungi sfânt, ori ajungi drac.

În sfârșit, Părintele Dumitru Stăniloae a ajuns să ne aducă atât de aproape de sfinți pentru că sfinții i L-au adus pe Dumnezeu foarte aproape. Când începi să-l înțelegi puțin pe Părintele Stăniloae, ajungi să simți ce înseamnă cuvintele Sfântului Serafim de Sarov, „adună pacea în inima ta și mii se vor mântui în jurul tău”. Nu zice că își vor găsi pacea și ei, ci că se vor mântui, adică își vor găsi calea, vor avea calea luminată. Părintele spunea: „L-am căutat pe Dumnezeu de mic și prima dată L-am căutat în oamenii din satul meu...” Asta mi-a plăcut grozav. Încă n-am văzut pe nimeni să iubească atât neamul acesta românesc așa cum a făcut-o Părintele Stăniloae.

Certitudinea iubirii

Tot Părintele Stăniloae spune: „Am găsit în cuvintele Sfinților Părinți că te poți uni cu

Dumnezeu prin rugăciunea inimii. Și m-am pus cu răbdare pe treabă, până când Dumnezeu mi-a spus așa: *Îndrăznește să înțelegi că te iubesc!*” Cuvântul acesta, îndrăznește să înțelegi că te iubesc, ar fi de ajuns ca să vă dați seama de măginitudinea sfințeniei Părintelui Stăniloae. Clădește-ți viața pe certitudinea iubirii pe care ți-am dăruit-o deja! Îndrăznește să înțelegi, să crezi că te iubesc! Sfântul Apostol Pavel zice: „Voi sunteți ai lui Hristos Iisus, iar Hristos al lui Dumnezeu” (I Corinteni 3, 2). Tâlcuiți în cheia iubirii: tu aparții mamei tale, iar mama este a mamei ei și tot așa. Dacă citești în cheia iubirii, înțelegi că tu ești al lui Hristos, ești rodul iubirii Lui. Nu căuta să câștigi dragostea lui Dumnezeu, căci dragostea Lui o ai, ai primit-o de la bun început. Lasă-L pe El să fie Tată și tu fii copil. Lasă-L să te modeleze, că de aceea e Dumnezeu. Sfântul Siluan spunea că dragostea dumnezeiască nu poate să refuze nimic. Doar pentru că te amână puțin, asta nu înseamnă că te refuză. Numai să-l lași Lui ultimul cuvânt.

Calea spre pocăință

Ca să îi înțelegem pe acești mari duhovnici ai neamului românesc trebuie să ne întoarcem privirea în interior. Iar acest drum de întoarcere, de schimbare a minții noastre, este începutul pocăinței. Termenul grecesc pentru pocăință este „metanoia”, care își găsește înțelesul în definiția Sfântului Ioan Gură de Aur: „întoarcerea în inima lui Dumnezeu”. *Metanoia* se referă la mintea după chipul lui Dumnezeu. Mintea, spre deosebire de logică sau rațiune, ne-a fost dată de Dumnezeu nu ca să reconstruim lumea aceasta și să o înțelegem, ci ca să ne minunăm de ea, să o contemplăm adică. Minunarea, spune și Aristotel, este începutul filosofiei, adică starea omului înaintea măreției lui Dumnezeu. Când înțelegi că Dumnezeu pentru tine le-a făcut pe toate și El nu așteaptă decât răspunsul tău iubitor la iubirea Lui, înțelegi că nu ai alt drum decât să te întorci în inima Lui. Părintele Zaharia de la Essex spune că atunci când începi să vezi cât de mult te iubește Dumnezeu, nu îți dorești altceva decât să Îi mulțumești. Și pentru că te vezi neputincios în a-l mulțumi pe măsură, atunci îți dau lacrimile. Abia acelea sunt lacrimi de pocăință, aceea este *metanoia*.

Dorul care te macină

În a treia rugăciune de la molitfa dinainte de spovedanie, care este adresată lui Dumnezeu-Tatăl, citim: „Cel căruia Îți pare rău de păcatele noastre”.

Tu ești al lui Hristos, ești rodul iubirii Lui.

Dar în original este „Cel care Te pocăiești pentru păcatele noastre”. V-ați întrebat oare cum Se pocăiește Tatăl pentru păcatele noastre? Pocăința, metanoia, se manifestă ca un fel de sete, ca o lipsă care vine din dorul nețârmurit pe care-L are pentru noi de a fi în inima Lui. Și pentru că încă suntem pe cale, dorul acesta Îl macină, în sensul bun, și ne macină și pe noi. Dorul – pe care numai românii îl au drept cuvânt – vine ca o părere de rău, ca o lipsă cauzată de distanță. Dar această durere, care vine din lipsa prezenței persoane iubite, este alinată de nădejdea că veți fi împreună. Știi că ți s-a făcut dor pentru că persoana aceea s-a gândit la tine. Și dacă s-a gândit la tine, înseamnă că odată și odată vă veți întâlni, că nu se poate ca o astfel de iubire să fie nedreptățită. Nădejdea aceasta alină arsura depărtării. Dorul este puterea care pleacă de la cel dorit către cel care dorește, zice Părintele Stăniloae. Și de aici el îi alcătuiește dorului o definiție pe care aș numi-o dumnezeiască: „dorul este duișia distanței”.

Lasă-i lui Dumnezeu ultimul cuvânt!

Pune egal între duișia distanței și întoarcerea în inima lui Dumnezeu, adică între dor și pocăință! ■

Arhimandrit Hrisostom C.
 Selecții din dialogul cu tinerii aflați la Putna
 pe 1 ianuarie 2025

Cultura în era virtuală

19–22 august 2024

Cea de-a XVIII-a ediție a colocviului organizat anual de Fundația „Credință și Creație. Acad. Zoe Dumitrescu-Buşulenga – Monahia Benedicta” a reunit la Centrul cultural „Mitropolit Iacob Putneanul” al Mănăstirii Putna cercetători, artiști și teologi care au reflectat asupra modului în care digitalizarea influențează cultura, spiritualitatea și identitatea umană.

Prirej de întâlnire între generații și vocații, colocviul a fost și un moment de cinstire a unor mari figuri ale culturii române. În deschidere, a fost vizitată expoziția de pictură „Înviere” a artistului timișorean Dacian Andoni. După cuvântul de întâmpinare al Arhimandritului Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna, au fost prezentate ultimul număr al revistei „Caietele de la Putna”, ultimul număr al revistei „Cuvinte către tineri” și volumul *Povestea Bucovinei* de Filip Țopa.

Sesiunile de comunicări au tratat subiecte dintre cele mai variate, de la impactul noilor tehnologii asupra limbajului, literaturii și artei, până la dilemele morale și spirituale ridicate de virtualizare. Articolele prezentate au pus în lumină atât contrastele dintre cultura tradițională și formele inovatoare ale culturii digitale, cât și continuitatea spiritului uman și nevoia de sens într-o lume tot mai tehnologizată. Participanții au subliniat nu doar riscurile, ci și oportunitățile pe care le oferă

era digitală în ceea ce privește cercetarea, creația și misiunea culturală.

Un moment deosebit l-a constituit sesiunea dedicată Mitropolitului Dosoftei: „Sfântul Mitropolit Dosoftei – 400 de ani de la naștere”. În cadrul ei a fost lansat volumul *Molităvnic de-nțăles – Iași, 1681*. Cartea este rezultatul colaborării dintre Centrul de Studii Biblice „Monumenta linguae Dacoromanorum” al Universității „Al.I. Cuza” din Iași și Mănăstirea Putna. Sub îndrumarea domnului prof. univ. Eugen Munteanu, la realizarea acestui volum s-au ostenit: Mădălina Ungureanu, Iosif Camară, Ana Catană-Spenchiu și Maria Moruz.

În spiritul celor două personalități evocate în mod special în cadrul colocviului – monahia Benedicta și acad. Dan Hăulică – s-a conturat o pledoarie pentru cultură ca formă de comuniune și devenire.

Ultima zi a fost dedicată unei excursii la Mănăstirile Părhăuți, Pătrăuți, Siret și Bălinești. ■

Colocviile Putnei

Cea de-a XXX-a ediție a simpozionului de istorie „Colocviile Putnei” a avut loc în perioada 10–13 iulie 2024, la Mănăstirea Putna.

Această ediție a cuprins 43 de comunicări, dar și un moment inedit: în seara zilei de 11 iulie, Corul Academic „Byzantion”, condus de domnul Adrian Sârbu, și Corul „Eustatie Protopsaltul” al mănăstirii au cântat la privegherea în cinstea icoanei Maicii Domnului Prodromița și au încercat să reconstituie, în măsura posibilităților actuale, o slujbă de priveghere de tip isihast.

Membrii Corului „Byzantion” au participat și la sesiunea de muzicologie organizată în cadrul colocviului. Este pentru a patra oară când în cadrul Colocviilor Putnei se organizează o secțiune de muzicologie, cu scopul de a stimula cercetările în ceea ce privește opera Cuviosului Eustatie Protopsaltul și exighisirea cântărilor acestuia, astfel încât compozițiile lui să poată răsună iarăși în bisericile noastre.

Cu această ocazie a fost prezentat și volumul *Cuviosul Eustatie Protopsaltul. Antologhionul de la 1511. Studii și facsimil*, care cuprinde a doua editare a celei mai vechi cărți de muzică scrisă de un român (prima dată fiind în 1983) și studii despre această carte.

Pentru că în anul 2024 s-au împlinit 525 de ani de la sfințirea Mănăstirii Bălinești, o sesiune specială a fost dedicată ctitorului acestei mănăstiri, logofătul Tăutu. Ulterior, participanții s-au putut bucura și de o excursie de studii la Bălinești și la alte două ctitorii medievale din zona Siretului, biserica Sfânta Treime și Mănăstirea Sfântul Onufrie, dar și la Mănăstirea Bogdana din Rădăuți.

Dacă la Bălinești s-a săvârșit o slujbă de pomenire pentru Ioan Tăutu și familia sa, în ultima zi a colocviului, la Putna, s-a săvârșit slujba parastasului pentru cei care au participat la Colocviile Putnei în cei 20 de ani de la inițierea lor și care, între timp, au trecut la Domnul.

Ediția cu numărul XXXI a simpozionului s-a desfășurat în Sala de conferințe a Institutului de Istorie „Nicolae Iorga” al Academiei Române din București, în ziua de 20 februarie 2025.

Întâlnirea a fost consacrată istoricului Ștefan Andreescu († 29 noiembrie 2024), fost cercetător la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, pentru care a fost ținută și o slujbă de pomenire. În cuvântul de întâmpinare, Arhimandritul Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna, a subliniat importanța cercetărilor întreprinse de Ștefan Andreescu pentru cunoașterea istoriei lăcașului de cult și a Sfântului Ștefan cel Mare. Au urmat evocările istoricilor Andrei Pippidi și Ștefan S. Gorovei, prieteni și colegi ai regretatului istoric, cu care a colaborat în multe proiecte de cercetare.

În comunicările care au urmat, Ștefan S. Gorovei a adus în atenție câteva mărturii documentare despre atitudinea față de „minorități” (armeni, evrei) în Moldova lui Ștefan cel Mare, iar doamna Maria Magdalena Székely a propus o nouă interpretare a unui document care a provocat foarte multe controverse, scrisoarea lui Uzun Hasan către Ștefan cel Mare, pe care o consideră fictivă, o piesă de propagandă. Andrei Mirea, în lucrarea sa, a valorificat izvoare inedite din arhiva din Genova despre criza cerealiară din zona Mării Negre, de la jumătatea secolului al XV-lea, iar doamna Dana Caciur-Andreescu a vorbit despre

viața și activitatea politică a negustorului venețian Polo Minio și legăturile sale cu Moldova.

Nagy Pienaru a realizat o „investigație” a unor evenimente din anul 1593, referitoare la ascunderea unor comori la Mănăstirile Tânganu și Glavaciog, în care au fost implicați membri ai familiei lui Petru Cercel. Despre evoluția Schitului Sfântul Onufrie, un fost metoc al Mănăstirii Putna, a adus informații documentare domnul Gheorghe Lazăr, folosind izvoare din secolele XVII–XVIII din colecțiile Bibliotecii Academiei Române și Mănăstirii Putna. Ovidiu Olar și Ovidiu Cristea au analizat folosirea limbii grecești în Moldova, în secolele XV–XVI, cu un interes special asupra manuscriselor muzicale în limba greacă aflate la Mănăstirea Putna.

De la Mănăstirea Putna, Arhidiaconul Avraam Bugu a vorbit despre cântarea bisericească din Moldova în secolul al XVII-lea, monahul Alexie Cojocaru a prezentat un fragment de istorie putneană, referitor la construcțiile din incinta lăcașului de cult, din anii 1822–1828, iar Arhimandritul Dosoftei Dijmărescu a prezentat un raport al lui Sever Zotta despre monumentele istorice din Bucovina afectate de Primul Război Mondial.

Cele două ediții ale Colocviilor Putnei dovedesc că acest proiect de cercetare și valorificare a istoriei noastre, început cu două decenii în urmă, se poate dezvolta și poate rodi în continuare. ■

Istoricul Ștefan Andreescu

Vineri, 29 noiembrie 2024, istoricul Ștefan Andreescu a trecut la cele veșnice, lăsând în urmă o bogată moștenire științifică și spirituală. Născut la 12 iunie 1947, în București, a absolvit Facultatea de Istorie a Universității din București și, în 1978, a susținut doctoratul cu teza „Relațiile politice dintre Țara Românească, Moldova și Transilvania în perioada 1526–1593”, publicată ulterior sub titlul „Restitutio Daciae”.

Carierea sa academică a fost una de excepție: a fost profesor la Facultatea de Istorie a Universității din București și cercetător la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” al Academiei Române. A publicat 10 volume și peste 200 de articole, studii și recenzii, fiind recunoscut ca un medievist de prestigiu, cu o preocupare specială pentru figura lui Ștefan cel Mare, despre care a scris numeroase cărți și articole de-a lungul activității sale științifice.

Domnul Ștefan Andreescu a venit alături de mănăstire și de Centrul de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare” al mănăstirii de la înființarea acestuia. A participat la prima manifestare științifică dedicată ctitorului mănăstirii, simpozionul „Ștefan cel Mare și Sfânt. Atlet al credinței creștine” din aprilie 2004, precum și la prima ediție a „Colocviilor Putnei” din martie 2005. Apoi, an de an, la Putna, București sau Iași, domnul Ștefan Andreescu a participat cu comunicări extrem de valoroase, publicate în revista „Analele Putnei”, cu intervenții binefăcătoare pe marginea comunicărilor altor cercetători și cu o inimă deschisă față de toți.

Chipul său luminos, capacitatea de a-i îmbrățișa pe ceilalți chiar și atunci când nu era de aceeași părere din punct de vedere istoric sau de altă natură, un respect serios pentru buna rânduială și pentru tradiția bisericească, aprecierea și

încurajarea celorlalți au fost câteva dintre virtuțile pe care nu le lucra ostentativ, ci cu o modestie ce părea firească, dar care era rodul unei vieți echilibrate, în care prietenia și onestitatea au avut un rol important.

Bunul Dumnezeu să-l odihnească în pace, iar Sfântul Voievod Ștefan cel Mare, a cărui cunoaștere a promovat-o cu atâta dăruire, să-i răsplătească efortul și dragostea pentru istorie și credință. ■

O viață pentru Bucovina

Când vorbim de Bucovina, ne gândim în primul rând la rezistența spirituală de neimaginat a bucovinenilor și la verticalitatea lor lăuntrică. Țara de sus a Moldovei a rămas neînfrântă, iar spiritul său românesc a supraviețuit împărțirilor teritoriale, ocupațiilor, politicilor de deznaționalizare, foametei și tuturor încercărilor de a-i schimba identitatea, sufletul. Bucovina n-ar fi fost niciodată neînfrântă dacă nu ar fi locuită de oameni care, asemenea stejarilor seculari, și-au înfipt rădăcinile adânc în solul strămoșesc, refuzând să fie smulși de vânturile potrivnice ale istoriei. Nu este o simplă metaforă, ci o mărturie vie a unei comunități care și-a păstrat limba, tradițiile și credința ca pe niște comori inestimabile, transmise din generație în generație.

Confrunțați cu cele mai dificile provocări apărute în contextul destrămării Uniunii Sovietice și luptei pentru păstrarea identității naționale în Ucraina, românii din nordul Bucovinei, Ținutul Herța și nordul Basarabiei (actuala regiune Cernăuți) au avut nevoie de lideri, iar Bunul Dumnezeu le-a scos în cale personalități, precum Alexandrina Cernov, care și-au asumat această misiune cu devotament exemplar. În vremuri dificile, când istoria își schimbă cursul, iar incertitudinea devine normalitate, Alexandrina Cernov, alături de elita intelectuală a românilor din Bucovina, a făurit paradigma existențială a comunității românești din Ucraina. Regretata Alexandrina Cernov, membră de onoare a Academiei Române, născută în fostul județ Hotin și decedată la Putna în 5 iunie 2024, a întruchipat Bucovina neînfrântă prin iubirea de neam, prin activitatea științifică, publicistică și multiplele proiecte culturale, iluminând calea spre păstrarea demnității naționale și a conștiinței românești. A fost profesor la Catedra de Limba

Română din cadrul Universității din Cernăuți, președinte al Societății pentru Cultura Română „Mihai Eminescu”, redactor-șef al revistei de istorie și cultură „Glasul Bucovinei” și director al Editurii „Alexandru cel Bun”.

Ne-a lăsat moștenire nu doar o operă științifică remarcabilă, ci și o lecție de viață despre demnitate și dăruire în slujba culturii. Am avut fericirea de a lucra alături de Alexandrina Cernov la revista „Glasul Bucovinei” și de a fi martor al eforturilor sale neîntrerupte pentru păstrarea și promovarea limbii și culturii române în nordul Bucovinei. Precum Aron Pumnul, acum un secol și jumătate, Alexandrina Cernov încerca să le povestească românilor nord-bucovineni, decuplați fără vina lor de memoria istorică a neamului, despre trecut și marile nedreptăți desfășurate în spațiul interferențelor permanentizate. Precum Sextil Pușcariu, acum o sută de ani, Alexandrina Cernov încerca să-i ofere Bucovinei „Glasul”.

Pentru mine, Alexandrina Cernov a fost ca o mamă. A format profesori, intelectuali, jurnaliști, a făcut mai mult decât un simplu cadru didactic, era mai mult decât o personalitate academică. Doamna Alexandrina ne-a dat aripi, ne-a învățat să zburăm. Rămâne să o facem...

La comemorarea unui an de la trecerea sa la Domnul au fost lansate volumele: *Bucovina neînfrântă: studii, dialoguri și reflecții de Alexandrina Cernov*, vol. V al colecției *Destin bucovinean*, Editura Nicodim Caligraful, Mănăstirea Putna, 2025 și *Alexandrina Cernov. Conștiință românească la Cernăuți*, Editura Nicodim Caligraful, Mănăstirea Putna, 2025. ■

Lector univ. dr. Marin Gherman,
redactor-șef al revistei „Glasul Bucovinei”

Lui Tudor Cristea, cu dragoste

În atelierul de legătorie al lui Tudor Cristea, care a suferit mai multe mutări, fapt ce-i crea anumite neplăceri, evident, se lucrau exclusiv cărți religioase (niciodată nu restaura cărți vechi; *E altă meserie*, zicea), se ascultau cântări bisericești, interviuri cu mari duhovnici, emisiuni culturale. *Totul pentru Dumnezeu*, spunea adesea. Atmosfera din atelier, mai ales când funcționa pe strada Boja din București, la Așezământul „Sf. Apostol Andrei”, era una ca de mănăstire, el însuși percepându-se ca fiind un trudnic isihast. Chiar și când întâlnirile se rezumau la simple taifasuri politice aveau o conotație meditativă.

Mai tot timpul găseai câte un ucenic în atelierul său, foarte atent la explicațiile tehnice, la tot felul de *invenții* personale demne de a fi spuse și altora, căci, apropo, dânsul nu avea secrete de meserie. În cazul de față, dimpotrivă, tot ce știa cunoștea *tot satul*: orice *invenție*, descoperire, orice furnizor de materiale și unelte, adrese de internet utile, site-uri de profil, toate acestea erau împărtășite cu mare generozitate prietenilor. – *Să nu moară acest meșteșug, măi. Da’ nu moare el!* își confirma tot el. – *Cărți sfinte vor fi cât e lumea!* Nea Tudor, dincolo de o anumită dispoziție de morocănos, era un om generos. – *Uite Lucian, ia aceste hârtii, cartoane ...și câte altele... Du-le la studenți!* O spun limpede: datorită acestui om, mulți colegi din breaslă mănâncă azi o pâine bună! Toți au primit ceva: poate un sfat, poate o recomandare sau poate o consultație tehnică greu de găsit prin manuale sau pe aiurea. Iar dacă îl depășea problema, spunea: – *O să mă interesez și îți spun.* Și așa făcea.

Pentru noi toți, și poate în mod special pentru tineri, în memoria lui Tudor Cristea, un meșteșugar anonim, ori discret imprimat pe legătura unei cărți făcute de el, ceva rămâne foarte vizibil de la acest om, ceva scris cu litere de aur: Credința și Generozitatea! ■

Lect. univ. dr. Lucian Dogan,
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”
din București

Născut la 13 ianuarie 1958, Tudor Cristea își începe activitatea profesională la Studiourile Cinematografice Buftea ca fotograf de platou. Trece în presa scrisă ca fotoreporter, iar ultimii 30 de ani de viață îi dedică legătoriei de carte.

La insistența sa, Mănăstirea Putna înființează în anul 2016 un atelier de legătorie de carte, al cărui îndrumător este până la mutarea sa către Domnul, la 29 ianuarie 2025. A lucrat sute de cărți sfinte pentru mănăstiri, parohii sau simpli creștini.

Părinții

*Am stat cuprinse
cu sora mea
pe pragul casei părintești.
Bucuria ei, e și bucuria mea,
durerea ei, e și durerea mea.
Mă uit la ea și o văd
pe mama,
se uită la mine și îl vede
pe tata.
Împreună suntem părinții noștri...*

Primele amintiri din copilărie le am de pe la vârsta de 4 ani. Ograda casei părintești era umplută de lume, în mijlocul ogrăzii se afla un stâlp, de care erau legați doi cai care se roteau în jurul stâlpului, picioarele lor frământau lut cu paie. Bărbății luau cu furca lut frământat și-l clădeau lângă femeile care făceau cărămizi din lut și paie în niște forme care îmi păreau enorme. Apoi, în memorie îmi apar mai multe țoluri și prosoape așternute pe iarbă și cum toată lumea mânca așezată pe jos. Țin minte că alergam desculță printre ei, tălpile picioarelor îmi lunecau pe lutul umed, cădeam, mă ridicam și eram foarte fericită. Mama tot striga la mine să nu mă apropiu de cai. Casa veche era stricată, părinții dormeau într-o șură improvizată, cu un țol în loc de ușa. În vara aceea,

părinții mei, cu ajutorul rudelor și prietenilor, au ridicat o casă din cărămizi de lut uscate la soare.

Casa în care au trăit toată viața, casa în care s-a născut sora mea, Ina, casa în care ne-am bucurat și întristat de toate câte ni le-a dat Dumnezeu.

Când am crescut și am plecat de acasă, reve-neam mai mult vara, în vacanță, și aveam o tradiție să ne fotografiem cu toții pe pragul casei părintești. S-au adunat multe fotografii: noi, studenți, împreună cu părinții, apoi: noi, soții, copiii noștri împreună cu bunicii. Însă a venit un timp când pe prag am rămas doar eu cu sora îmbrățișate...

Mama, Profira Parpalac, născută la 12 februarie 1932, și tata, Ion Moraru, născut pe 9 martie 1929, s-au căsătorit pe 8 noiembrie 1957. Tata de un an fusese eliberat din lagărul de la Aktas – a fost deținut politic, dar despre asta aveam să aflu mult mai târziu. Ajuns din nou liber, și-a continuat studiile la școala pedagogică din orașul Soroca.

Au lucrat toată viața ca pedagogi în școala din satul Mîndîc. Mama învățătoare de clasele primare, tata învățător de geografie. Jumătate de sat cred că le-au fost elevi. În unele familii, chiar trei generații au studiat în clasele lor. Mi-au zis odată niște sătence: „Să știi că sunt nu doar părinții tăi, ci părinții întregului sat”.

Mama avea darul de a aduna toată lumea în jurul ei. Vedea în fiecare persoană ceva deosebit. De multe ori spunea: „Nu toți vor deveni medici, ingineri, dar oameni buni trebuie să fie toți și asta e mult mai important!”

Tata a fost profesor de geografie și a călătorit imaginar cu elevii săi prin toate țările. I-a învățat

nu doar geografie, i-a învățat să rămână oameni în orice împrejurare.

Avea niște vorbe pe care le spunea des: „Orice durere, orice eșec, orice nereușită ai avea în viață, strânge din dinți, dar nu te plânge, calmează-te și ia totul de la început!” și „Ce ți-i scris, în frunte ți-i pus”. Știa el de ce spunea așa.

Avea doar 18 ani când a creat, împreună cu prietenul său, Petrică Lungu, grupul de rezistență antisovietică „Sabia Dreptății”. S-a pornit la luptă cu „Monstrul cel Roșu”, dorind să facă dreptate și să spună oamenilor adevărul.

La 21 de ani a fost arestat de Securitatea rusă și purtat prin închisori. A făcut ani grei de Gulag, în stepele kazahe, pentru că și-a iubit țara și neamul.

După destrămarea URSS, a scris trilogia autobiografică „Pustiirea. Treptele infernului. Fata cu miros de busuioc”. Cartea a fost publicată în mai multe ediții în Basarabia, iar în România a fost publicată pentru prima dată de Mănăstirea Putna în anul 2018 și reeditată în 2019.

Când scria această carte, undeva, cam pe la mijloc, s-a oprit. Nu mai putea scrie. Îi era foarte dureros să-și amintească acele lucruri. Avea emoții. Nu putea dormi noaptea. Vorbea prin somn. Mama îl trezea noaptea și îi spunea că e doar un coșmar, nu e realitate. Și el a încetat să mai scrie. Când am venit acasă, mi-a spus că nu mai poate, că abandonează. Mi-a spus că întreaga viață s-a străduit să uite emoțiile și durerile pe care le-a avut, iar acum este nevoit să și le amintească din nou. Iar mama, care era o femeie foarte înțeleaptă, i-a spus: „Nu-ți pui întrebarea de ce anume tu ai rămas în viață? Ai rămas în viață pentru că poți scrie. Și te rog să spui prin câte v-a fost dat să treceți, ca lumea să cunoască adevărul. Tu nu scrii singur cartea asta. Alături de tine stau sufletele celor pe care i-ai cunoscut și au murit, dar care nu au putut să-și spună păsul și durerea. Voi împreună scrieți cartea asta.”

Mama și tata au trăit împreună mai bine de 60 de ani. E mult? E puțin? Secretul?

Dragostea, credința, răbdarea și iertarea...

Mai întâi a plecat mama, într-o sâmbătă, pe 24 noiembrie 2018. Ne-a lăsat un gol imens în inimă plecarea ei. Tata o căuta în fiecare zi. „Unde-i Profirica mea? De ce nu mă ia la ea?”

Cu asta începea ziua, cu asta încheia ziua. Oricât încerca sora mea, Inuța, să-i spună că mai are de făcut încă multe pe lumea asta, el tânjea după mama și se topea încet-încet. Parcă nu-l mai interesa nimic. A tresărit, însă, de bucurie când a aflat că, după cartea lui de memorialistică, s-a montat la Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău un spectacol, „Dosarele Siberiei”. A plâns când a discutat cu regizorul Petru Hadârcă și cu scenarista Mariana Onceanu. A zis: „Vezi, nu degeaba am scris!”.

A fost plăcut surprins când, la vârsta de 90 de ani, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel i-a oferit Ordinul „Sanctus Stephanus Magnus pentru mirenii”. Distincția și diploma i-au fost înmânate de către arhimandritul Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna, la noi acasă, la Mîndîc.

A rămas cu sufletul împăcat după ce a fost vizitat de ambasadorul României la Chișinău, Daniel Ioniță. Prin vizita aceasta s-a simțit recunoscut de Țara pe care a iubit-o enorm și pentru care și-a sacrificat tinerețea. A plecat la Profirica pe 9 octombrie 2019. ■

Adelina Moșanu

Episcopul Gherasim Putneanul. O viață sub semnul Crucii

La împlinirea a 100 de ani de la naștere și 20 de ani de la trecerea la cele veșnice a Episcopului Gherasim Putneanul, Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților a organizat, între 4 și 7 decembrie 2024, o serie de manifestări dedicate evocării acestui ierarh blând și luminos. Evenimentele au debutat la Mănăstirea Putna, cu lansarea filmului documentar *O viață sub semnul Crucii*, realizat de Trinitas TV.

Punctul central l-a constituit Simpozionul Național „Dimensiunea teologică, culturală și spirituală a operei Preasfințitului Părinte Gherasim Putneanul”, organizat de Centrul de Studii și Documentare „Crimca”. Deschiderea oficială a fost marcată de un *Te Deum* în biserica Mănăstirii Putna, evenimentul continuând în sala de conferințe a Centrului cultural „Mitropolit Iacob Putneanul”.

Preasfințitul Părinte Timotei Prahoveanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, a citit mesajul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, intitulat *Episcopul-Vicar Gherasim Putneanul – un chip luminos peste timp*, în care l-a prezentat pe Episcopul Gherasim drept „un ierarh misionar, un păstor harnic și un dinamic slujitor liturgic, prin fidelitatea sa față de credința și tradiția ortodoxă, fiind în același timp un bun iconom și un om darnic”.

Preasfințitul Părinte Episcop-Vicar Damaschin Dorneanul a prezentat cuvântul de binecuvântare al Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Calinic, cu titlul *Un suflet nobil tăinuit sub o pălărie șaguniană*: „Deși era arhiereu, ascundea sub rebordul pălăriei șaguniene chipul monahului prin excelență, afierosit unei autentice vieți duhovnicești.”

Au mai avut intervenții Preasfințitul Părinte Macarie, întâistătătorul Episcopiei Ortodoxe

Române a Europei de Nord, Preasfințitul Părinte Timotei Prahoveanul, Arhimandritul Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna, și, prin telefon, Înaltpreasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, dar și stavrofora Elena Simionovici și domnul Grigore Ilisei.

Cu această ocazie, au fost lansate seria de patru volume comemorative *In memoriam Episcopul Gherasim Putneanul. 100 de ani de la naștere, 20 de ani de la trecerea la cele veșnice* și cartea *Episcopul Gherasim Putneanul, stareț al Mănăstirii Putna (1962–1977)*, lucrare îngrijită de obștea Mănăstirii Putna.

Mărturiile personale și volumele lansate au reliefat smerenia, simplitatea, statornicia duhovnicească și deosebita grijă și rigurozitate liturgică ale ierarhului evocat. ■

Arhimandritul Iachint Unciuleac 100 de ani de la naștere

Pe 10 septembrie 2024 s-au împlinit 100 de ani de la nașterea părintelui Arhimandrit Iachint Unciuleac, stareț al Mănăstirii Putna în perioada 1977–1992 și părinte duhovnicesc pentru întreaga Bucovină.

Cu acest prilej, viețuitorii Mănăstirii Putna au organizat Simpozionul „Arhim. Iachint Unciuleac la 100 de ani de la naștere” – o sinaxă duhovnicească dedicată acestui mare părinte.

Întâlnirea a început cu Sfânta Liturghie arhierască, condusă de Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, urmată de slujba parastasului și un trisaghion la mormântul Părintelui Iachint din cimitirul mănăstirii.

Simpozionul a debutat cu lansarea volumului *Părintele Iachint Unciuleac. Stareț și duhovnic – 100 de ani de la naștere*, prezentat de părintele Arhimandrit Melchisedec Velnic, stareț al Mănăstirii Putna.

Pentru acest moment aniversar, cu sprijinul Secretariatului de Stat pentru Culte, Trinitas TV a realizat filmul „Arhim. Iachint Unciuleac – stareț și duhovnic”. Documentarul a fost prezentat de către părintele George Aniculaie, redactor-șef al Departamentului Film Documentar de la Trinitas TV, împreună cu domnișoara

Simona Ștefania Iordache, realizatoarea filmului.

După vizionarea documentarului, au urmat comunicări ale celor care l-au cunoscut pe Părintele Iachint. Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, a prezentat o scurtă amintire și a dat citire cuvântului Preasfințitului Părinte Timotei Prahoveanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor. Au urmat Arhimandritul Melchisedec

Velnic, ucenic apropiat al Părintelui Iachint, Arhimandritul Clement Haralam, mare eclesiarh al Catedralei Patriarhale, căruia i-a fost stareț cât timp a viețuit în obștea Putnei, părintele profesor Constantin Coman, domnul Costion Nicolescu, stareți și starețe, monahi și monahii, viețuitori ai mănăstirii, laici colaboratori care i-au fost apropiați Părintelui Iachint.

Evocările de la această întâlnire de suflet au conturat chipul viu, încărcat de blândețe și de iubire jertfelnică, al „duhovnicului Bucovinei”. ■

Să fim împreună! Doamne, ajută!
studiul.ro

Expoziția „100. Paul Gherasim, pictor”

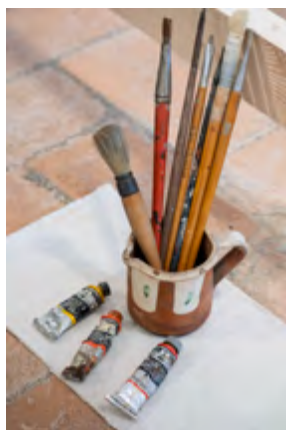
În ziua de 30 mai 2025, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Calinic, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, la Mănăstirea Putna s-a desfășurat vernisajul expoziției „100. Paul Gherasim, pictor”, dedicată împlinirii a 100 de ani de la nașterea marelui artist. Expoziția este organizată de Mănăstirea Putna, Fundația „Credință și Creație. Acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga – Monahia Benedicta” și Asociația „Studiul”. Lucrările sunt expuse în Sala „Dan Hăulică” a Centrului Cultural „Mitropolit Iacob Putneanul”.

În deschiderea evenimentului, Grupul psaltic „Eustatie Protopsaltul” al Mănăstirii Putna a interpretat câteva cântări, după care părintele Marius Pandele, membru fondator al Asociației „Studiul”, a vorbit despre expoziție.

În cadrul vernisajului, părintele profesor Constantin Coman a vorbit despre relația sa cu Paul Gherasim: „Cu domnul Paul Gherasim am trăit o foarte frumoasă poveste de dragoste. A iubit foarte mult tăcerea și nearătarea.”

Părintele profesor Ioan Bizău a apreciat caracterul iconic al operelor și obiectelor aparținând lui Paul Gherasim: „Obiectele de aici aduc aminte de copilărie, de lumea antecesorilor săi. Acolo a descoperit floarea de măr, «simbolul paradisului».”

Criticul de artă Oliv Mircea a subliniat genialitatea lui Paul Gherasim: „Domnul Paul avea capacitatea să creeze punți între oameni, fiind în legătură cu oameni din diferite domenii ale artei: pictori, muzicieni, psalți. Așa s-a întâmplat să-l

vadă printre primii pe Ioan Alexandru și tot el l-a descoperit pe poetul Daniel Turcea.”

După vernisaj, în sala de conferințe a Centrului Cultural „Mitropolit Iacob Putneanul”, a urmat masa rotundă „Centenar Paul Gherasim”. În cuvântul introductiv, părintele stareț, arhimandritul Melchisedec Velnic, a subliniat personalitatea artistului: „Ceea ce am remarcat prima dată la Paul Gherasim a fost privirea. Privire ca a lui am mai văzut doar la Sfântul Părinte Sofian Boghiu. Observăm în pictură o transpunere artistică a isihiei.”

După aceea, părințele Constantin Coman a vorbit despre vederea lăuntrică: „Pentru a funcționa, această vedere a minții are nevoie de lumina lui Dumnezeu, de lumina Duhului Sfânt. Paul Gherasim dobândise

această capacitate a vederii lăuntrice. De aceea putea sta o zi întreagă în fața unui tablou pentru a-l contempla.”

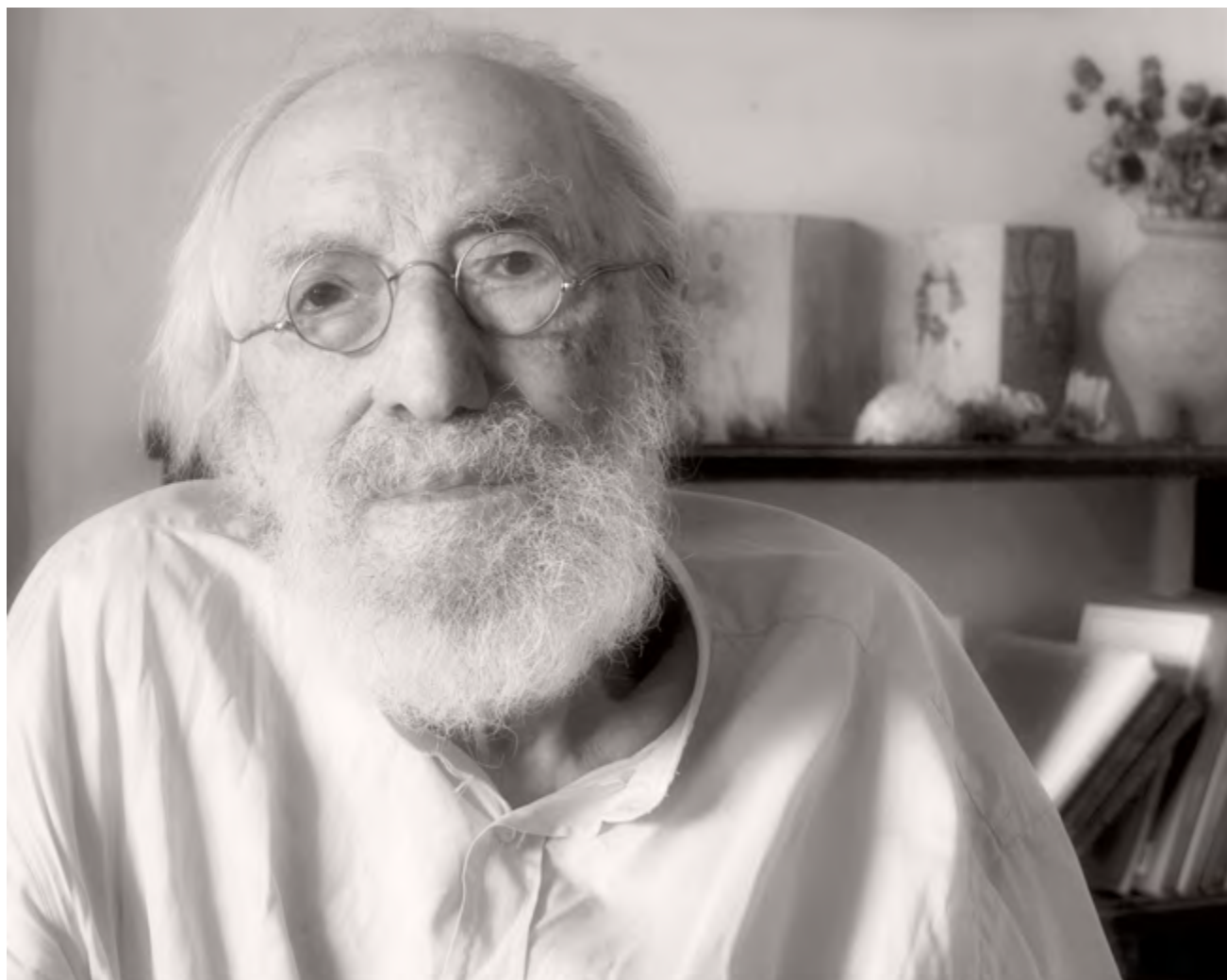

Însemn pe purpură, Paul Gherasim, 2010

Au mai luat cuvântul pentru a-l evoca pe maestrul: Laura-Codrina Ioniță, profesor de istoria artei la Universitatea Națională de Arte „George Enescu” din Iași; criticul de artă Dana Prioteasa; artistul Dacian Andoni, scriitorul Adrian Alui Gheorghe și Teodora Stanciu, președintele Fundației „Credință și Creație. Acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga – Monahia Benedicta”.

Între luările de cuvânt, cei prezenți la eveniment au avut ocazia să vizioneze fragmente din dialogul dintre Paul Gherasim și Dan Hăulică, din cadrul expoziției de la Palatul Mogoșoaia din 2005. ■

Paul Gherasim – pictor și mărturisitor al Logosului

„Iubiții mei, fratele Paul a fost un mărturisitor al credinței creștine.” – Aceste cuvinte rostite la înmormântarea pictorului Paul Gherasim de către ultimul său duhovnic, părintele Nicolae Bordașiu, el însuși un mărturisitor al credinței în temnițele comuniste și membru al Grupului Rugul Aprins, rezumă strădania de o viață a celui care plecase, în ajunul Schimbării la Față, să întâlnească „față către față”

Protochip, Paul Gherasim

Logosul. Mărturia lui în pictură, și nu numai, a fost de fapt o „îndreptare a minții și a simțirii asupra Cuvântului, Cuvântul lui Dumnezeu, Logosul”.

Crescut în inima satului tradițional bucovinean la începutul secolului XX, Paul Gherasim și-a însușit deplin modul de viață al unei lumi care se va fi stins nu mult timp după aceea. Erau adânc impregnate în firea sa trăsături specifice țăranului român

Țăran, Paul Gherasim

precum verticalitatea credinței, simplitatea, omnia, buna-cuviință, noblețea, gustul pentru frumos și darul discernământului. Martor al spiritualității satului românesc, a gustat din „străvezimea transcendenței vii a lui Dumnezeu” și pe această temelie a construit lucrarea sa mărturisitoare. Conștient de faptul că întreaga lucrare din timpul vieții este un răspuns la darul primit de la Dumnezeu, Paul Gherasim, primind *darul vederii*, a lucrat ca pictor pentru a dobândi *darul ascultării*, ajungând la bătrânețe să fie un avvă cu *darul deosebirii*.

Elementele pe care le-a folosit în pictură pentru a mărturisi simbolic însemnele credinței existente în tradiția Bisericii Ortodoxe: *Logos*, *lumină*, *octogon*, *străvezime* etc., constituie vocabularul poetic creștin împărtășit și de alți mărturisitori (de exemplu Ioan Alexandru sau Daniel Turcea). Faptul că mesajul folosit de aceștia a fost de natură simbolică este doar în parte explicabil prin contextul istoric ce le-a încadrat viața. În fața sistemului comunist ateu, o mărturisire simbolică a sensului creștin al existenței omului nu atentează în mod flagrant la postulatele acestui sistem, dar grăiește fără cuvinte împotriva unei rânduiri dictatoriale materialiste. Dimensiunea simbolică depășește constrângerile temporale, fapt ce se poate urmări prin consecvența cu care pictorul Paul Gherasim

Lambda, Paul Gherasim, 2005

Paul Gherasim în strana Mănăstirii Stavropoleos

a ales aceeași redare simbolică în arta sa și după Revoluția din '89. *Bolta de lumină* înscrisă în octogon reprezintă pentru creștini cheia de boltă a veșniciei, ziua a opta, ziua Învierii. Logos însoțit de *alfa* și *omega* esențializează pictural Cuvântul întrupat din prologul Evangheliei după Ioan. Redus doar la litera *Lambda* (Λ), devine însemnul grafic al porții strâmte prin care se poate intra în Împărăție. *Chrismonul* și *crucea monogramată*, de cele mai multe ori însoțite de culoarea purpurei, arată jertfa de pe Cruce a Mântuitorului, dar și biruința Învierii. Tot în cheie simbolică poate fi citit și *Țăranul*, ca o frescă a sfințeniei omului tradițional, ancorat între pământ și cer, iar *Martirii* reprezintă chemarea Bisericii de a-L mărturisi împreună pe Hristos până la jertfă.

Pornind de la pictură, printr-o deschidere contemplativă către creație, Paul Gherasim aduce o laudă doxologică Creatorului, însă nu singur, ci într-o împreună-lucrare a celor din gruparea Prolog. *A fi împreună* reprezintă, de fapt, esența comunală a spiritualității ortodoxe, încununată în Biserică de Dumnezeuiasca Liturghie. Într-o Liturghie după Liturghie, Paul Gherasim, cu „intransigența unei trezvii înspăimântătoare”, a pus în lucrare vocația profetică a Bisericii, adunând împreună tineri credincioși în cadrul Seminarului *Darul*

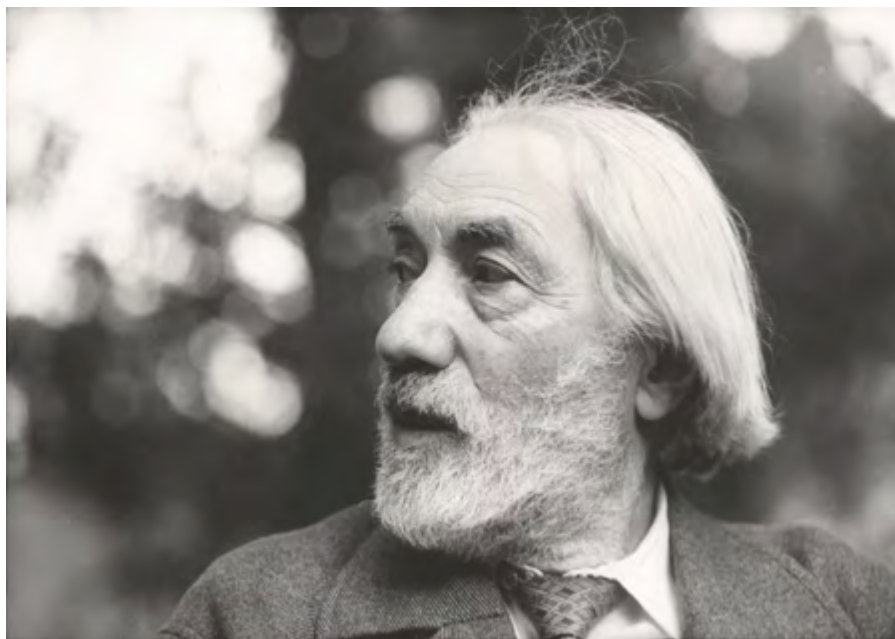
deosebirii. Pentru mulți, a fost un exemplu prin felul în care a îmbinat participarea regulată la viața Bisericii cu preocuparea pentru frumos, exemplu fiind întregul ansamblu de la Stavropoleos la ctitorirea căruia a luat parte.

Ultima parte a vieții a fost marcată de o cristalizare a experienței sale, ajungând să se exprime în puține cuvinte, mai mult poetic, lăsând loc pentru o tăcere ritmată de cântecul păsărilor sau de muzica psaltică. Ca un Bătrân (Gheronda) retras în apartamentul-chilie, era vizitat de prieteni, dar și de tineri dornici să asculte și să

se hrănească din cuvintele sale. În chilie nu lipseau obiectele de artă țărănească, icoanele, volumele din Filocalie și... un cuib de pițigoi. S-a stins ca un țăran, lucrând cu ultimele puteri la testamentul alcătuit din cărțile-album, plecând cuminecat spre veșnicie. Ultimele sale cuvinte au fost: „Să fim împreună! Doamne, ajută!”

Paul Gherasim face parte din rândul marilor mărturisitori ai lui Hristos din secolul XX și constituie un model de urmat mai ales de către cei care au primit *darul vederii* spre cunoașterea Logosului, pentru că: „Dumnezeu a lăsat în grija omului să ia parte la o împreună-lucrare a binelui, lăsându-i, ca străvezime, *creația Sa*”. ■

Pr. Marius Pandele,
fondator Arhiva Studiul

Înfrățire Putna – Zagarancea

În data de 24 ianuarie 2025, de Ziua Unirii Principatelor Române, am trăit un moment încărcat de emoție și bucurie în Sala Tronului din incinta Mănăstirii Putna, loc unde am marcat unul dintre cele mai importante evenimente din istoria țării noastre. În această zi însemnată, a fost semnat un Acord de înfrățire între comuna Putna și comuna Zagarancea din raionul Ungheni, Republica Moldova.

În prezența părintelui stareț, arhimandritul Melchisedec Velnic, a primarilor și a mai multor reprezentanți din cele două localități, am avut

parte de momente deosebite, care au arătat încă o dată că românii de pe ambele maluri ale Prutului sunt unul și același neam.

Legătura dintre cele două localități datează de mulți ani, de-a lungul timpului având loc numeroase activități, întâlniri, schimburi de experiență sau diferite evenimente culturale sau sportive, în special între elevi, în localitatea noastră sau în Basarabia, acest acord consfințind strânsa conlucrare existentă între noi.

Scopul acestei înfrățiri a fost și rămâne acela de a dezvolta o colaborare reciproc avantajoasă și de a crea condiții cât mai bune pentru activități cu caracter transfrontalier sau de altă natură.

Noi, părțile acestui acord, vom colabora, în limita posibilităților economice, la dezvoltarea infrastructurii locale sau la realizarea altor obiective. De asemenea, prin această legătură se vor dezvolta relații strânse între cetățenii celor două comune, vor avea loc întâlniri periodice, prin care ne vom bucura împreună de valorile și tradițiile noastre comune.

Întregul eveniment a fost unul de excepție, cu o încărcătură emoțională aparte, toți cei prezenți simțind din plin bucuria acestui moment. ■

Gheorghe Coroamă, primarul comunei Putna

Ștefan cel Mare cinstit de Forțele Terestre Române la 520 de ani

Anul trecut, pe 2 iulie, la Sfânta Mănăstire Putna, în prezența șefului Statului Major al Forțelor Terestre, generalul-locotenent Ciprian Marin, a avut loc ceremonia militară și religioasă dedicată comemorării a 520 de ani de la trecerea la cele veșnice a Voievodului Ștefan cel Mare și Sfânt.

La eveniment au participat, de asemenea, arhimandritul Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna, reprezentanți ai autorităților publice locale,

cei ai instituțiilor județene ale Sistemului de apărare, ordine publică și securitate națională, comandanți ai structurilor militare din județul Suceava, precum și un numeros public.

Pentru întărirea colaborării dintre Sfânta Mănăstire Putna și Ministerul Apărării Naționale, în cadrul evenimentului a fost semnat un protocol de cooperare, care reprezintă punctul de plecare pentru realizarea parteneriatelor viitoare și care

va contribui semnificativ atât la coeziunea noastră națională, cât și la întărirea valorilor etice și morale în cadrul societății românești.

Un moment important în cadrul ceremoniei l-a constituit conferirea Emblemei de Onoare a Forțelor Terestre părintelui stareț, arhimandritul Melchisedec Velnic, părintelui arhimandrit Hrisostom Ciuciu și părintelui arhimandrit Dosoftei Dijmărescu ai Mănăstirii Putna, în semn de înaltă apreciere pentru sprijinul permanent acordat Statului Major al Forțelor Terestre, precum și pentru promovarea constantă a imaginii Armatei României.

Ceremonia a continuat cu depunerea de coroane și jerbe de flori la Mormântul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, ulterior, publicul prezent la eveniment asistând la un spectacol susținut de către Corul Militar „Răzeșii” al Batalionului 335 Artilerie „Alexandru cel Bun” din Botoșani, corurile din vetrele folclorice ale Bucovinei, alături de militarii Brigăzii 30 Gardă „Mihai Viteazul”, care au prezentat un exercițiu de Drill-Team.

În discursul său, șeful Forțelor Terestre Române a menționat că Voievodul Ștefan cel Mare a fost unul dintre cei care au marcat, prin faptele sale, această importantă legătură dintre Biserică și Armată, lăsându-ne o moștenire pe care trebuie să o ducem mai departe: apărarea neamului și a credinței străbune.

„Sfântul Voievod Ștefan cel Mare nu a fost doar un lider militar de excepție, ci și un susținător fervent al credinței și al valorilor spirituale ale poporului. Numele său a însuflețit eforturile românilor în momente de răscruce ale istoriei și a unit românii de pretutindeni. Ce dovadă poate fi mai bună decât prezența noastră, a tuturor, la mormântul său, după 520 de ani de la trecerea sa la cele veșnice? Aceasta este o mărturie clară de recunoaștere a moștenirii sale durabile, care continuă să ne inspire și astăzi”, a subliniat în cuvântul său generalul-locotenent Ciprian Marin.

Ceremonia militară și religioasă organizată cu acest prilej s-a încheiat cu defilarea, în acordurile muzicii militare a Brigăzii 30 Gardă „Mihai Viteazul”, a detașamentelor Brigăzii 30 Gardă „Mihai Viteazul”, Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Bucovina” din Suceava, Inspectoratului de Jandarmi Județean „Bogdan Vodă” din Suceava, Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc și Detașamentului de Onoare din Republica Moldova, format din studenți ai Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne din Chișinău. ■

Preot militar Valentin Lazăr

Gânduri la Centenarul Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”

*„Nu e iubire mai mare decât să-și pună
cineva sufletul pentru aproapele său.”
(Ioan 15, 13)*

În ziua de 14 noiembrie 2024, Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” și-a sărbătorit Centenarul. În liceul înființat de Regele Ferdinand I în 1924 au studiat peste 12.500 de elevi, unii dintre ei ajungând la importante slujiri în societate, între care peste 200 de generali ai Armatei Române.

De 100 de ani, peste 12.500 de tineri abia ieșiți din copilărie au ales să renunțe la confortul pe care ți-l dă familia și căldura căminului în schimbul unui regim de viață cazon, riguros, solicitant, pășind pe porțile Liceului Militar „Ștefan cel Mare” și punându-și, astfel, mai mult sau mai puțin conștient, „sufletul pentru aproapele”. De 100 de ani, această instituție-etalon a Școlii românești și a Armatei Române a dat țării peste 12.500 de absolvenți, cei mai mulți dintre ei remarcându-se prin cariere militare de excepție sau prin performanțe în diverse alte domenii:

academic, științific, economic, politic, literar, artistic. De 100 de ani, peste 12.500 de tineri au avut parte, pe lângă pregătirea școlară de cea mai bună calitate, de cultivarea unor valori fundamentale precum patriotismul, iubirea de Dumnezeu și de aproapele, onoarea, cinstea, camaraderia, legând, totodată, prietenii care dăinuie întreaga viață.

Se cuvine să dăm slavă lui Dumnezeu pentru că la sărbătoarea Centenarului au fost prezenți în Cetatea de la Poalele Rarăului – unii fizic, ceilalți, cu siguranță, cu sufletul –, pe lângă elevii de astăzi, și absolvenți ai promoțiilor anterioare, unii dintre ei generali care au condus sau conduc destinele Armatei Române, invitați din alte instituții de învățământ, reprezentanți ai Bisericii strămoșești, precum și mulți dintre cei care și-au legat destinul de această instituție centenară. Au prăznuit împreună – nici nu se putea altfel – cei trei piloni fundamentali ai identității naționale: Armata, Biserica și Școala. Nu întâmplător, deviza înscrisă pe însemnul heraldic al Colegiului este „IN HOC SIGNO VINCES”.

La mulți ani, liceul meu drag!

Col. (r.) dr. Romeo-Aurelian Popovici, promoția 1986,
comandant al Colegiului între 2018 și 2024

„Vă mulțumim pentru că duceți o tradiție frumoasă mai departe. Pentru că știți să prețuiți valori precum demnitatea și onoarea, respectul și responsabilitatea, conștiința de neam și viziunea integrativă.” ■

Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanu,
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților

Probleme contemporane

Avortul

Mentalitatea care consideră *avortul ca excepție* este falsă. Din păcate, avortul este o modă, ceea ce înseamnă că el se întâmplă în niște situații extrem de obișnuite. Aproximativ 85% dintre avorturi se fac în cupluri necăsătorite. El apare pentru că, de obicei, tatăl nu își asumă responsabilitatea.

Realitatea este că avortul este *norma* societății de azi, *nu o excepție*, și este problema noastră a tuturor, deoarece cauza profundă a avortului este lipsa dragostei. Concepția copilului apare, în general, dintr-o anumită formă de dragoste, însă avortul apare exact din lipsa dragostei, care, de fapt, devoalează lipsa de dragoste anterioară.

În problema aceasta, a lipsei de dragoste, suntem și noi implicați. În măsura în care noi îi iubim pe alții, în acea măsură harul lui Dumnezeu vine în lume și încălzește inimile oamenilor să se iubească între ei. Și în măsura în care noi nu îi iubim pe alții, harul lui Dumnezeu nu vine în lume prin noi și, astfel, contribuim la această lipsă de dragoste, care este pânda freatică a avortului.

Criza familiei

Sfântul Părinte Dumitru Stăniloae spune că problema cea mai mare a familiei contemporane nu este divorțul sau avortul – vă dați seama, dacă spune că ceva este mai grav decât avortul, cât poate fi de grav acel lucru? –, ci este atitudinea „totul pentru familie”. În mintea celor care se gândesc să întemeieze o familie, această expresie apare ca ceva pozitiv. Dar problema este că, în timp ce porunca „iubește-ți aproapele” are ca referință primă familia, dacă se ajunge la punctul în care familia este considerată ca un dumnezeu, se produce un dezastru absolut. Pentru că asta înseamnă că egoismul, cu care noi ar trebui să ne luptăm personal, îl transformăm în normă de viață, în egoism în doi. Și acolo unde este egoism nu mai este nimic.

Nu există dragoste fără smerenie. Cine vrea să închege o familie și să crească în profunzimea relației cu Dumnezeu și a relației dintre soți și copii trebuie să-și pună la temelie lupta cu egoismul pentru dobândirea smereniei, care presupune o jertfă continuă și din ce în ce mai mare.

O altă observație este că, dacă oamenii ajung să nu mai aibă copii într-un moment al vieții, nu din motive reale, întemeiate, ci din comoditate, încetul cu încetul apare răceala dintre ei, care poate să ducă la cele mai grave lucruri.

Adicțiile

Orice patimă îl atacă pe orice om din lumea aceasta. Uneori este suficient să cedăm o singură dată unui lucru. De aceea, mai bine să luptăm cu toată puterea pentru a nu face răul despre care știm că este rău.

Cunosc exemplul unor tineri care se iubeau foarte mult, s-au căsătorit, au avut copii. Erau atât de ancorați în viața bisericească, încât, deși oameni în lume, cu copii, ei țineau Postul Mare cum se ține la mănăstire. Și această familie a ajuns să se despartă din cauză că soțul s-a apucat de jocuri de noroc și i-a ascuns soției ani întregi, până când au rămas falimentari. Vânduse și casa fără știrea ei.

Odată ce mergi pe un drum al răului, nu știi unde te duce. În momentul în care vezi că ai alunecat, cere de urgență sprijinul duhovnicului, prietenului înțelept sau cui te luminează Dumnezeu să-l ceri.

Cunoașterea lumii

Sfântul Paisie Aghioritul spune că sunt trei etape ale cunoașterii lumii văzute, care au o succesiune firească. Prima este învățarea – pur și simplu să înveți lucruri pentru a-ți dezvolta mintea, capacitatea cognitivă. A doua este experiența vieții, pe care nu poți să o ai când ești copil. Ea se acumulează cu fiecare zi, cu fiecare an și, bineînțeles, cu cât faci mai multe lucruri.

A treia etapă este experiența duhovnicească, adică înțelegerea după Dumnezeu a lucrurilor. Dar pentru a ajunge aici mai întâi trebuie să se dezvolte mintea și să dobândești experiență de viață.

Distingerea dintre bine și rău, care se numește discernământ, nu se poate face fără ajutorul lui Dumnezeu. Lucrurile tehnice se pot cunoaște sau valida pe calea rațiunii, dar adevărurile nu sunt lucruri tehnice. Adevărurile sunt lucruri mai presus de tehnică și nu se pot valida pe cale algoritmică. Este necesară colaborarea omului cu harul Duhului Sfânt pentru a înțelege adevărul.

Lumea este o icoană, dar această icoană poți să o refuzi foarte ușor, așa cum poți să Îl refuzi și pe Dumnezeu. Odată, o femeie s-a rugat o perioadă foarte lungă, cinci sau zece ani, să rămână

însărcinată. În momentul în care a rămas însărcinată, tatăl copilului i-a zis că nu dorește copilul și femeia a făcut avort și n-a mai avut niciun copil după aceea. Pur și simplu decizia este în inima omului, nu este dată de ceva din afară. Ceva din afară te poate ajuta, dar nu definitiv, nu anulează alegerea ta, pentru că atunci nu am mai fi liberi. Dumnezeu ne-a făcut liberi și ne respectă libertatea aceasta.

**În măsura în care noi îi iubim pe alții, în
acea măsură harul lui Dumnezeu vine în
lume și încălzește inimile oamenilor.**

Cunoașterea lui Dumnezeu

Cunoașterea înseamnă relație. Credința noastră este o relație personală cu Dumnezeu. Ca orice relație, aceasta crește sau descrește în funcție de ceea ce facem. Ca o prietenie în care, dacă faci lucruri frumoase, relația se dezvoltă, iar dacă faci lucruri care o împiedică, scade.

În Vechiul Testament și în toată existența Bisericii, Dumnezeu a dat omului om ca să-l ajute, să-i vorbească, ca omul să-L prezinte pe Dumnezeu

altui om. În ultimă instanță, Dumnezeu a dat umanității Om, adică pe Dumnezeu Fiul. Relația cu Dumnezeu este, în același timp, și o relație de la persoană la persoană, în inima noastră, dar și o relație mediată de alți oameni, până la urmă de toți oamenii. Tot ceea ce facem noi în relație cu alți oameni contribuie la creșterea sau descreșterea relației noastre cu Dumnezeu. Așa trebuie înțeleasă noțiunea de fapte bune. Faptele bune nu sunt niște lucruri pe care le facem într-un mod exterior nouă și le punem în buzunar. Ele sunt modul de a lucra o relație bună cu semenul și cu Dumnezeu. Fapta bună izvorăște dintr-o relație, este expresia dragostei din acea relație.

faptul că Dumnezeu ne-a creat și este în continuă relație cu noi. Pe această temelie a comuniunii cu Dumnezeu poate omul să clădească comuniunea cu semenii în mod corect. Altfel, e ca și cum am zidit o temelie care poate ține un timp fix, mai mult sau mai puțin, dar după aceea se prăbușește.

Zicând lucrul acesta, nu exclud legături care nu sunt foarte profunde. Însă relațiile noastre profunde, mai ales cu cei mai apropiați oameni, cum ar fi familia sau comunitatea monahală, este foarte important să fie întemeiate pe relația cu Dumnezeu, pentru că altfel se vor risipi, lăsând răni foarte adânci în noi.

*

Fapta bună este expresia dragostei dintr-o relație.

Singurătatea

Sfântul Alonie, din Pateric, zice: „De nu își va spune în inima sa omul «eu singur și Dumnezeu suntem pe lume» nu va avea odihnă”. Nu înseamnă că omul singur are odihnă. Singurătatea este lipsa comuniunii. Cuvântul Sfântului Alonie înseamnă că resortul sau temelie a comuniunii este

Vă îndemn să citiți lucruri folositoare și să lucrați cu câtă putere aveți acum, la tinerețe, pentru că există un elan la tinerețe pe care mai târziu nu-l veți mai

avea. Iar lucrarea se face continuu, structurat și competent. Dumnezeu lucrează în lumea aceasta, trebuie să îi dăm și noi prilejul, continuu. ■

Arhimandrit Dosoftei D.
 Selecții din dialogul cu tinerii aflați la Putna
 pe 1 ianuarie 2025